

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

Katedra demografie a geodemografie

**PERSPEKTIVNÍ VÝVOJ VYUŽITÍ KAPACIT
ZÁKLADNÍHO ŠKOLSTVÍ NA ÚROVNI OBCE
V SUBURBÁNNÍM PÁSMU HL.M.PRAHY:
PŘÍPADOVÁ STUDIE OBCE ŠESTAJOVICE**

**PROSPECTIVE DEVELOPMENT OF PRIMARY
EDUCATION CAPACITIES UTILIZATION
ON A COMMUNITY LEVEL IN THE SUBURBAN
AREA OF PRAGUE: A CASE STUDY
OF THE MUNICIPALITY ŠESTAJOVICE**

Diplomová práce

Zuzana Piskáčková

2008

Vedoucí diplomové práce: RNDr. T. Kučera, CSc.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, pod vedením školitele Tomáše Kučery, a že jsem všechny použité prameny řádně citovala.

Jsem si vědoma toho, že případné využití výsledků, získaných v této práci, mimo Univerzitu Karlovu v Praze je možné pouze po písemném souhlasu této univerzity.

Svoluji k zapůjčení této práce pro studijní účely a souhlasím s tím, aby byla řádně vedena v evidenci vypůjčovatelů.

V Šestajovicích dne 12.9.2008

.....
podpis

V úvodu své diplomové práce bych ráda poděkovala RNDr. Borisi Burcinovi a RNDr. Tomáši Kučerovi, CSc. za podnětné rady a pomoc při řešení problémů spojených s psaním této práce.

Perspektivní vývoj využití kapacit základního školství na úrovni obce v suburbánním pásmu hl.m.Prahy: případová studie obce Šestajovice

Abstrakt

Cílem této práce je zhodnotit budoucí využití kapacit základní školy obce Šestajovice, která se nachází na východním okraji hl.m. Prahy. V obci došlo v minulých letech k výraznému zvýšení počtu obyvatel a jedním z důsledků tohoto vývoje je i nárůst počtu dětí ve věku základní školní docházky a problém jejich umístění do základní školy v místě bydliště. V první části práce se seznamujeme s minulým a současným vývojem obce. V druhé části následuje analýza demografického vývoje obce, analýza migrace a analýza dojížděky a vyjížděky do základních škol v okolních obcích. Na základě těchto analýz byla vypracována prognóza vývoje obyvatelstva Šestajovic do roku 2030, která tvoří další část předložené práce. Její neoddelitelnou součástí je také prognóza vývoje počtu dětí ve věku základní školní docházky, která posloužila k odhadu budoucí poptávky po základním vzdělání ze strany dětí žijících v obci a k následnému hodnocení využití kapacity současné šestajovické základní školy.

Klíčová slova: základní vzdělávání, suburbanizace, demografická analýza, migrace, demografická prognóza

Prospective development of primary education capacities utilization on a community level in the suburban area of Prague: A case study of the municipality Šestajovice

Abstract

The aim of this work is to assess future utilization of the primary school capacities in Šestajovice, the municipality located in the eastern periphery of Prague. There was observed a significant increase of population in Šestajovice within past several years. As a result, the number of children in primary school age is growing rapidly and the school placement of children has become a problem. The first part of the thesis is devoted to the relevant history of Šestajovice. In the second part, the municipality population development and commuting of children to elementary schools in the neighboring communities are described and analyzed. Using the results of these analyses, the population forecast of the municipality Šestajovice on the basis of these analyses, a population forecast for Šestajovice until the year 2030 was produced and is presented in the third part of the submitted work. Following the presented population prospects the future primary school capacities needed in Šestajovice are estimated and discussed.

Key words: elementary education, suburbanization, demographic analysis, migration, demographic prognosis

OBSAH

Seznam tabulek	6
Seznam obrázků	8
1 Úvod.....	10
2 Teoretický základ dané problematiky.....	12
2.1 Zvolený přístup	12
2.2 Suburbanizace	12
2.3 Vymezení populační prognózy	18
2.4 Základní školství.....	19
3 Zdroje a kvalita dat.....	21
3.1 Demografická data	21
3.2 Data o dojížděci a vyjížděci do základních škol	21
3.3 Data o počtech realizovaných a plánovaných bytů	23
4 Analýzy.....	24
4.1 Analýza demografického vývoje po roce 2001.....	24
4.2 Analýza dojížděky a vyjížděky žáků do základních škol	56
5 Prognóza vývoje obyvatelstva obce Šestajovice.....	64
5.1 Prognóza plodnosti.....	64
5.2 Prognóza úmrtnosti	65
5.3 Prognóza migrace.....	66
5.4 Prognóza početního stavu a struktury obyvatelstva	68
5.5 Shrnutí.....	71
6 Odhad využití kapacit základního školství v Šestajovicích.....	72
6.1 Vývoj počtu dětí ve věku základní školní docházky	72
6.2 Odhad využití kapacit	73
Závěr	75
Seznam použité literatury.....	77
Přílohy.....	79

SEZNAM TABULEK

Tab. 1	Migrace mezi hl.m.Prahou a okresem Praha-východ	15
Tab. 2	Vývoj počtu obyvatel v Šestajovicích v letech 1869– 2008	16
Tab. 3	Vývoj počtu obyvatel ve vybraných územních jednotkách v letech 2001–2006.....	25
Tab. 4	Vývoj zastoupení věkových skupin na celkovém počtu obyvatel v České republice (v %)	29
Tab. 5	Vývoj zastoupení věkových skupin na celkovém počtu obyvatel v hl.m.Praze (v %) ..	29
Tab. 6	Vývoj zastoupení věkových skupin na celkovém počtu obyvatel ve Středočeském kraji (v %).....	30
Tab. 7	Vývoj zastoupení věkových skupin na celkovém počtu obyvatel v okrese Praha-východ (v %)	30
Tab. 8	Vývoj zastoupení věkových skupin na celkovém počtu obyvatel v Šestajovicích (v %)	30
Tab. 9	Vývoj počtu zemřelých v Šestajovicích v letech 2001–2006	43
Tab. 10	Počty žáků jednotlivých škol dle shody či neshody s místem bydliště.....	57
Tab. 11	Počty domácích/přespolních žáků v celé sledované oblasti dle navštěvovaných ročníků	57
Tab. 12	Počty domácích/přespolních žáků v ZŠ Šestajovice dle navštěvovaných ročníků.....	57
Tab. 13	Počty domácích/přespolních žáků v ZŠ Jirny dle navštěvovaných ročníků	58
Tab. 14	Počty domácích/přespolních žáků v ZŠ Zeleneč dle navštěvovaných ročníků	58
Tab. 15	Počty domácích/přespolních žáků v ZŠ Klánovice dle navštěvovaných ročníků.....	58
Tab. 16	Počty domácích/přespolních žáků v ZŠ Újezd nad Lesy dle navštěvovaných ročníků.....	59
Tab. 17	Počty domácích/přespolních žáků ve čtyřech ZŠ v Horních Počernicích dle navštěvovaných ročníků	59
Tab. 18	Místní příslušnost žáků jednotlivých škol, absolutně, relativně	60
Tab. 19	Místo bydliště žáků 1. třídy dle základních škol.....	80
Tab. 20	Místo bydliště žáků 5. třídy dle základních škol.....	80
Tab. 21	Místo bydliště žáků 6. třídy dle základních škol.....	81
Tab. 22	Místo bydliště žáků 9. třídy dle základních škol.....	81

Tab. 23	Rozmístění dětí bydlících v Šestajovicích ve sledovaných základních školách, absolutně, relativně.....	61
---------	---	----

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1	Relativní věkové složení obyvatelstva České republiky k 1.1.2006.....	26
Obr. 2	Relativní věkové složení obyvatelstva hl.m.Prahy k 1.1.2006	27
Obr. 3	Relativní věkové složení obyvatelstva Středočeského kraje k 1.1.2006	27
Obr. 4	Relativní věkové složení obyvatelstva okresu Praha-východ k 1.1.2006.....	28
Obr. 5	Relativní věkové složení obyvatelstva Šestajovic k 1.1.2006	28
Obr. 6	Vývoj indexu stárí v České republice, hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ	31
Obr. 7	Vývoj indexu stárí v obcích Jirny, Šestajovice a Zeleneč	32
Obr. 8	Počet přistěhovalých a vystěhovalých v hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ	34
Obr. 9	Vývoj migračního salda v hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ	34
Obr. 10	Počet přistěhovalých a vystěhovalých v Šestajovicích.....	35
Obr. 11	Vývoj migračního salda v Jirnech, Šestajovicích a Zelenči	35
Obr. 12	Migrační saldo podle věkových skupin v hl.m.Praze	36
Obr. 13	Migrační saldo podle věkových skupin ve Středočeském kraji.....	37
Obr. 14	Migrační saldo podle věkových skupin v okrese Praha-východ.....	37
Obr. 15	Migrační saldo podle věkových skupin v Šestajovicích.....	38
Obr. 16	Podíly jednotlivých věkových skupin na celkovém přistěhovalectví v hl.m.Praze	39
Obr. 17	Podíly jednotlivých věkových skupin na celkovém přistěhovalectví v okrese Praha-východ	40
Obr. 18	Míry vystěhování dle věkových skupin v hl.m.Praze	40
Obr. 19	Míry vystěhování dle věkových skupin v okrese Praha-východ	41
Obr. 20	Vývoj naděje dožití při narození v České republice, hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ	42
Obr. 21	Příspěvky jednotlivých věkových skupin ke změně naděje dožití u mužů v České republice, hl.m.Praze a Středočeském kraji mezi lety 2001 a 2006	43
Obr. 22	Příspěvky jednotlivých věkových skupin ke změně naděje dožití u žen v České republice, hl.m.Praze a Středočeském kraji mezi lety 2001 a 2006	44

Obr. 23	Příspěvky jednotlivých věkových skupin ke změně naděje dožití v okrese Praha-východ mezi lety 2001 a 2006.....	45
Obr. 24	Vývoj úhrnné plodnosti v České republice, hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ	46
Obr. 25	Vývoj úhrnné plodnosti v Jirnech, Šestajovicích a Zelenči.....	47
Obr. 26	Vývoj měr plodnosti dle věkových skupin pro Českou republiku.....	48
Obr. 27	Vývoj měr plodnosti dle věkových skupin pro hl.m.Prahu	49
Obr. 28	Vývoj měr plodnosti dle věkových skupin pro Středočeský kraj	49
Obr. 29	Vývoj měr plodnosti dle věkových skupin pro okres Praha-východ	50
Obr. 30	Struktura úhrnné plodnosti podle věkových skupin v okrese Praha-východ	50
Obr. 31	Struktura úhrnné plodnosti podle věkových skupin v obcích Jirny, Šestajovice a Zeleneč.....	51
Obr. 32	Kumulované míry plodnosti v ČR v letech 2001–2006	52
Obr. 33	Kumulované míry plodnosti v hl.m. Praze v letech 2001–2006.....	52
Obr. 34	Kumulované míry plodnosti ve Středočeském kraji v letech 2001–2006	53
Obr. 35	Kumulované míry plodnosti v okrese Praha-východ v letech 2001–2006	53
Obr. 36	Kumulované míry plodnosti v Šestajovicích v letech 2001–2005.....	54
Obr. 37	Vývoj průměrného věku matek při porodu v České republice, hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ	55
Obr. 38	Vývoj úhrnné plodnosti v Šestajovicích do roku 2030.....	65
Obr. 39	Vývoj naděje dožití při narození v Šestajovicích do roku 2030	66
Obr. 40	Vývoj migračního salda v Šestajovicích do roku 2030	67
Obr. 41	Vývoj počtu přistěhovalých a vystěhovalých do/z Šestajovicích do roku 2030.....	68
Obr. 42	Vývoj počtu obyvatel v Šestajovicích do roku 2030	69
Obr. 43	Věkové složení obyvatelstva v Šestajovicích v letech 2005, 2015 a 2030, střední varianta	70
Obr. 44	Vývoj indexu stárí v Šestajovicích do roku 2030.....	70
Obr. 45	Vývoj počtu dětí ve věku základní školní docházky v Šestajovicích do roku 2030....	72

Kapitola 1

Úvod

V posledních letech dochází v naší republice k výrazným demografickým změnám. Mezi nejvýraznější patří změny v úrovni plodnosti, ať už její prudký pokles v polovině 90. let nebo současný růst. Dalším, tentokrát staronovým jevem, je proces suburbanizace, který se začal rozvíjet v 90. letech a stále pokračuje. S ním potom samozřejmě souvisí proces migrace.

Nejen v důsledku těchto změn dochází v současné době ke změně prostorové, sociální, pohlavně věkové a dalších struktur obyvatelstva v zázemí velkých českých měst a zejména hl.m.Prahy. Tato skutečnost může vést k problémům, a to jak na straně obcí a částí měst, ze kterých se lidé stěhují, tak i na straně druhé, tedy v obcích kolem těchto velkých měst přijímajících nové obyvatele. Významnou složkou migrujícího obyvatelstva jsou totiž lidé, kteří buď již malé děti mají, nebo je v blízkém horizontu plánují.

S rostoucím počtem obyvatel tudíž mohou vyvstávat mezi jinými právě problémy týkající se dětí, přesněji jejich vzdělávání, a to jak na úrovni věku předškolního, tak ve věku základní školní docházky. Pokud chce obec předcházet takovým problémům, či již vzniklé komplikace řešit, měla by tak činit promyšleně a koncepčně. K tomu může napomoci i dobrá znalost současného stavu (co se týče počtu dětí, míry migrace, dojížděky do škol apod.) a také prognóza stavu budoucího.

Téma mé diplomové práce vzniklo na základě reálné situace, ve které se nachází obec Šestajovice, jedna z obcí v těsné územní návaznosti na hl.m.Prahu. Problémy, kterým musí v současné době čelit, však v žádném případě nejsou jedinečné, ale v zázemí Prahy se již staly problémy obecnými nebo alespoň častými. Šestajovice, kde došlo v průběhu posledních osmi let téměř ke zdvojnásobení populace, se potýká s nedostatečnou kapacitou základní školy, která je navíc jako jedna z mála v republice určena pouze pro žáky druhého stupně. Pro obec je tento stav neúnosný a její samospráva musí čelit tlaku místních obyvatel a souvisejícím ekonomickým problémům. V praxi mnoho dětí dojíždí do škol v okolních obcích, nicméně některé z nich se potýkají s obdobnými problémy jako Šestajovice a jejich školy jsou více či méně nuceny odmítat přespolní žáky.

Cílem mé diplomové práce je zhodnocení budoucího využití současných kapacit základní školy v Šestajovicích. V případě potřeby navýšení těchto kapacit se stává cílem práce také vytvoření konkrétního návrhu na kapacitní rozšíření základní školy.

Ve své první části se práce zabývá hlavně teoretickými východisky a datovou základnou této práce. Druhou část potom tvoří popis a analýza demografického vývoje, dojížděky a vyjížděky do základních škol, a dále pak prognóza budoucího vývoje obyvatelstva v Šestajovicích a na závěr odhad budoucího využití kapacit základní školy v této obci.

Kapitola 2

Teoretický základ dané problematiky

2.1 Zvolený přístup

Prognózování školní populace patří mezi odvozené prognózy. „Odvozenost této prognózy spočívá v její bezprostřední návaznosti na prognózu populační“ (Tesárková, 2007, s. 10). Metodikou odvozených prognóz se ve své diplomové práci podrobně zabývá K. Tesárková (2007). Teorii a praxi tvorby regionálních populačních prognóz se pak zabývá ve své dizertační práci T. Kučera (1998).

Situace při prognózování počtu dětí ve věku základní školní docházky má jistou výhodu v tom, že tato docházka je povinná a musí se jí tudíž účastnit všechny děti dané věkové kategorie. Na základě této skutečnosti se v našem případě zaměříme na vytvoření prognózy vývoje obyvatelstva obce Šestajovice do roku 2030 na základě analýzy populačního vývoje obce a sousedních nebo nadřazených územních celků po roce 2001. Při odhadu vývoje využití kapacit základní školy v Šestajovicích tak vycházíme hlavně z populační prognózy vývoje obyvatelstva v Šestajovicích, konkrétně z prognózovaného počtu dětí ve věku 6–14 let a analýzy dojížděky a vyjížděky v Šestajovicích a okolních obcích a přilehlých městských částech hl.m. Prahy. Analýza i prognóza se v tomto případě odehrávají na lokální úrovni, což s sebou nese svá specifika (viz kapitolu 2.2.1).

2.2 Suburbanizace

Suburbanizace je proces, který se v současné době výrazně projevuje v zázemí mnoha měst na území České republiky, v čele s hlavním městem Prahou. Tento proces není ve světě ani na našem území něčím novým, v poslední době byl však u nás akcentován příznivou ekonomickou situací, příznivými podmínkami na trhu s hypotékami a v důsledku těchto a dalších okolností masivní výstavbou nejen v oblasti bydlení.

2.2.1 Definice suburbanizace

„Suburbanizací se zpravidla rozumí růst města prostorovým rozpínáním do okolní venkovské a přírodní krajiny. Suburbanizace je spojována s nižší hustotou osídlení, než existuje ve městě a rozvolněnou, řídkou, rozptýlenou či roztroušenou zástavbou. Příměstskou zónu ovlivněnou

suburbanizací charakterizují samostatně stojící nebo řadové, jedno až dvoupodlažní rodinné domky s vlastní zahradou, které často vytvářejí sociálně homogenní rezidenční zóny, a také pásová komerční zástavba a průmyslové parky často lokalizované podle dálnic a dalších významných komunikačních os či v blízkosti jejich křižovatek.“(Sýkora, 2002, s. 10)

Suburbanizace je procesem přinášejícím změny nejen kvantitativní, ale i kvalitativní, dochází k fyzickým a sociálním změnám v oblasti suburbií, tedy v oblastech předměstí. Mění se funkční využití území a sociální struktura obyvatelstva (Ouředníček, 2002). Do nových oblastí se stěhují obyvatelé s vyšším sociálním statutem, což někdy může výrazně kontrastovat s původním obyvatelstvem (Sýkora, 2002).

2.2.2 Historie suburbanizace

V USA se suburbanizace začala výrazně prosazovat po druhé světové válce, její počátky však můžeme zaznamenat již na konci 19. století. Musíme si však uvědomit, že celkové podmínky pro suburbanizaci v USA jsou značně odlišné od situace evropské, ať už co se týče pozdějšího vzniku měst, s tím související jinou koncepcí výstavby měst či například možností prostorového rozvíjení měst v souvislosti s relativně velkým množstvím využitelné půdy. Vývoj nakonec vedl např. ke vzniku velkého megalopolního pásu na severovýchodě USA a právě k častému stěhování za administrativní hranice metropolí, tedy k suburbanizaci. V tomto případě se však často jedná o nová obytná území vybudovaná „na zelené louce“. V souvislosti s tímto procesem došlo k vyliďňování center měst a jejich chátrání. Postupně došlo i k suburbanizaci pracovních příležitostí. Předměstí se tak do značné míry stala na centrech měst nezávislá. Od 70. let pak docházelo k pokusům o revitalizaci městských center, ovšem mnoho těchto projektů bylo neúspěšných. Velký podíl na tomto stavu má fakt, že v USA byl procesu rozvoje měst ve většině případů ponechán naprosto volný průběh, bez snah o jeho ovlivňování pomocí územních plánů (Ptáček, 2002).

V Západní Evropě sahají počátky suburbanizace také do konce 19. století, v souvislosti s vývojem hromadné dopravy. Stejně jako v USA však hlavní „boom“ přichází až po druhé světové válce. Můžeme konstatovat, že suburbanizační proces v Západní Evropě nezaznamenal tak razantní vývoj jako v USA a ani jeho důsledky nejsou natolik destruktivní v oblasti centrálních částí měst. Na tomto vývoji má podíl právě jiný historický vývoj evropských měst, navíc v evropských poměrech do rozvoje měst mnohem více než v USA zasahuje plánování. Neopomenutelným faktem navíc je, že forma suburbanizace se od USA liší, v Evropě dochází spíše k „nabalování“ na stávající zástavbu, nikoli o stavbu „na zelené louce“, jak tomu je často v USA. Rozvinuté sítě veřejné dopravy jsou pak dalším důvodem, proč nedosahuje suburbanizace v Evropě takových rozměrů jako v USA (Ptáček, 2002).

2.2.3 Suburbanizace v České republice

Jak bylo uvedeno, suburbanizace je procesem, který není ve světě ani v naší republice ničím novým či ojedinělým. K suburbanizačním procesům docházelo v Česku již v meziválečném

období, a to hlavně podél železničních tratí. V dobách komunismu byl tento proces zastaven a k jeho následnému oživení došlo až v druhé polovině 90. let (Sýkora 2002).

Suburbanizace je spojena s růstem bohatství obyvatel, rozšiřováním dopravní sítě, v návaznosti na to s dostupností centra a služeb z širších oblastí a obráceně dostupností oblastí s nižší cenou půdy, se zvyšováním automobilizace obyvatelstva, s podporou bydlení a hypoték (Sýkora, 2002). Důsledkem bydlení v nových, osamocených čtvrtích je často nutnost dojížděky za prací, do škol, za službami, kulturou apod. do města, k čemuž obyvatelé suburbií velice často využívají osobní automobilovou dopravu (Sýkora 2002).

Mezi projevy suburbanizace však nepatří jen výstavba nových obytných čtvrtí, nýbrž i výstavba nových průmyslových a komerčních komplexů, které jsou nejčastěji situované podél hlavních dopravních toků (Sýkora 2002). To můžeme velice dobře pozorovat i na příkladu Prahy, kde patrně u každého dálničního výjezdu z města stojí minimálně velké obchodní centrum, často však i kancelářské prostory či velkoplošné sklady. I v okolí Šestajovic stojí komplex skladových a průmyslových budov.

2.2.4 Problematika formování suburbánního pásma hl.m.Prahy

V našem prostředí nedochází k vytváření naprosto nových lokalit jako je tomu např. v USA, nýbrž se spíše jedná o rozrůstání stávajících obcí. Hlavními kritérii pro výběr takové obce bývá většinou vybavenost infrastrukturou a dopravní poloha. Nedochází tedy k plošnému rozrůstání všech obcí okolo Prahy, ale existuje spíše několik oblastí, ve kterých dochází k rozvoji (Ouředníček, 2002). Tento rozvoj znamená spíše „obruštění“ stávající zástavby, než vznik nových obytných lokalit „na zelené louce“. Také je nutné poznamenat, že suburbanizační proces je u nás zatím v počátcích a v nejbližší budoucnosti se nepředpokládá jeho masivní rozvoj (Urbánková, Ouředníček, 2006).

Jak už bylo zmíněno výše, do nových lokalit se stěhují převážně lidé se středoškolským či vysokoškolským vzděláním, vyšším sociálním statutem, jedná se přitom zejména o mladé lidi, kteří se chystají založit rodinu či již mají malé děti. Od nového bydliště pak očekávají možnost bydlet v klidnějším prostředí, v domě s vlastní zahradou, v podmínkách vhodnějších pro výchovu dětí. Sociální struktura nově příchozích tak často bývá v kontrastu ke struktuře obyvatel původních. Tento kontrast může mít své kladné i záporné stránky. Může docházet k segregaci obou skupin obyvatelstva, která vychází především z jejich odlišného způsobu života (nově příchozí obyvatelstvo má většinou městský způsob života, kdežto původní obyvatelé často žijí životem venkovským) (Ouředníček, 2002). Problémem tedy může být i to, že každá z těchto dvou skupin obyvatel může mít jiné postoje a v důsledku toho i žít odlišným způsobem. Původní obyvatelstvo často vyznává tradiční hodnoty a způsob života, jako například rodinu, manželství, vícegenerační soužití, žije zde větší podíl starších lidí, vysoký podíl úplných rodin, málo rozvedených a nadprůměrná část obyvatel pracuje v primární sféře. Na druhou stranu nově příchozí lidé jsou mladší, vzdělanější a pracují většinou v terciárním sektoru (Šnejdová, 2006). Demografické složení obyvatel, které je ovlivněno příchodem mladších lidí s dětmi či obyvatel rodinu plánujících, má potom za následek zvýšené nároky

na mateřské a základní školy v obcích (Pudlová, Ouředníček, 2006). Na druhou stranu na základě přílivu nových obyvatel ve většině obcí dochází k rozvoji, noví obyvatelé také často mají snahu zapojovat se do činnosti obce v podobě podílu na její samosprávě, což pak může vést k posilování statusu předměstských obcí (Ouředníček, 2002).

Mezi významné rozdíly mezi novým a starým obyvatelstvem rozrůstajících se oblastí patří také míra využívání hromadné dopravy a naopak dopravy osobní. Zatímco noví obyvatelé výraznou měrou využívají dopravu automobilovou, původní obyvatelstvo používá prostředky hromadné dopravy. Míra využívání hromadné či osobní automobilové dopravy je také ovlivňována polohou konkrétní obce, jejím napojením na systém hromadné dopravy, možnostmi využití železnice a vzdáleností od Prahy. Se suburbanizací nesporně narůstá celkový objem dopravy realizovaný mezi zázemím a Prahou (Urbánková, Ouředníček, 2006).

Do zázemí Prahy, tedy do okresů Praha-východ a Praha-západ se z Prahy od roku 1992 stěhuje stále více lidí, ovšem nárůst počtu obyvatel v těchto okresech nebyl nijak dramatický. V opačném směru, tedy ze zázemí do Prahy se naopak stěhovalo lidí stále méně (tab. 1) (Perlín, 2002). Největší stavební rozvoj okolí Prahy připadá na poslední období, jehož začátek můžeme vymezit rokem 2002 (Ouředníček, Posová, 2006). Následující tabulka ukazuje vztah mezi počtem osob, které se vystěhovaly a přistěhovaly z resp. do Prahy a sousedních okresů v letech 1991–1999. Z ní je patrný průběh a nárůst stěhování obyvatel z Prahy do jejího bezprostředního okolí.

Tab. 1 – Migrace mezi hl.m.Prahou a okresem Praha-východ

Vystěhovalí, přistěhovalí	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
	Okres Praha - Východ								
Vystěhovalí do Prahy	985	805	873	743	694	653	567	533	586
Přistěhovalí z Prahy	936	957	1017	1022	781	1049	1227	1525	1576
Saldo (P-V)	-49	152	144	279	-87	396	660	992	990

Poznámky: P – přistěhovalí z hl.m.Prahy, V – vystěhovalí do hl.m.Prahy

Zdroj: Perlín 2002

2.2.5 Situace Šestajovic

Obec Šestajovice leží v okrese Praha-východ a bezprostředně navazuje na východní hranice Prahy. Má rozlohu téměř 545 ha a k 1.3.2008 měla 2223 obyvatel. V posledních letech dochází v obci k rozsáhlé výstavbě, takže můžeme odlišit původní, starší zástavbu a zástavbu novou, vzniklou v posledních letech. Těsně sousedí s městskou částí Praha-Klánovice a obcí Jirny, s touto městskou částí a obcí mají Šestajovice společné hranice v oblasti zástavby. Mezi další okolní obce patří Zeleneč a městská část Praha-Horní Počernice. Obec má dlouhou historii, první zmínky o ní můžeme nalézt v roce 1227.

V posledních letech dochází v Šestajovicích k rozsáhlé výstavbě, a to hlavně ve formě rodinných domů. Na území obce se nachází i několik bytových domů, jejichž výstavba proběhla taktéž v posledních letech. Zároveň je zde mnoho rekreačních objektů, které se postupně rekonstruují na rodinné domy.

Tab. 2 – Vývoj počtu obyvatel v Šestajovicích v letech 1869– 2008

Rok	Počet obyvatel
1869	759
1880	821
1890	853
1900	819
1910	857
1921	820
1930	1 096
1950	1 187
1961	1 195
1970	1 137
1980	1 124
1991	1 013
2001	1 280
2008	2 223

Poznámka: v roce 2008 údaj k 1.3.

Zdroj dat: Český statistický úřad

Obec jistě láká nové obyvatele především svou blízkostí k Praze a zároveň klidným prostředím. Dalšími přednostmi pak je dobrá dopravní dostupnost a nižší cenová hladina pozemků ve srovnání s Prahou. Naopak jako spíše slabší stránky obce bychom mohli vnímat některé části infrastruktury.

Pokud bychom se zajímali o občanskou vybavenost obce, nachází se tu pošta, mateřská škola, základní škola pro druhý stupeň, základní umělecká škola, mateřské centrum, knihovna, praktičtí lékaři, restaurace a řada podnikatelských subjektů. Chybí zde větší obchod s potravinami a nedostačují kapacity mateřské a základní školy.

V současné době již probíhá stavba nové budovy mateřské školy, jejíž otevření je plánováno na leden roku 2009. Problémem však zůstává základní škola. Současný stav v této záležitosti je pro obec velmi neuspokojivý. Momentální praxe, která funguje již několik let, je taková, že pro děti ze Šestajovic je na prvním stupni základní školy spádovou školou základní škola v Jirnech. Základní škola v Jirnech je však tvořena pouze prvním stupněm základní školy. Jen druhý stupeň má naopak základní škola v Šestajovicích a tato škola je tak spádovou školou pro děti ve věku druhého stupně základní školy nejen pro žáky ze Šestajovic, ale také z Jiren. Zjednodušeně řečeno tedy základní školy v Jirnech a Šestajovicích prakticky fungují jako jedna základní škola, s prvním stupněm v Jirnech a druhým stupněm v Šestajovicích. Je však ještě nutné poznamenat, že v Jirnech probíhala v uplynulých letech taktéž masivní výstavba v oblasti bydlení, takže situace obou škol je do značné míry podobná. Kapacita základní školy v Jirnech je však v současné době přibližně dvojnásobná než kapacita základní školy v Šestajovicích. V praxi tedy ne všechny děti, které navštěvují první stupeň v základní škole v Jirnech, mohou přejít na druhý stupeň do Šestajovic. Na druhou stranu je nutné poznamenat, že právě přechod z 5. do 6. třídy je také možným přechodem na víceleté gymnázium, takže lze předpokládat, že část absolventů školy v Jirnech ani nemá zájem navštěvovat druhý stupeň základní školy v Šestajovicích. Nicméně existuje předpoklad, že počet žáků odcházejících na víceletá

gymnázia nedosahuje rozdílu mezi kapacitami školy v Jirnech a Šestajovicích, tedy že odchod žáků na víceletá gymnázia neřeší problém s nízkou kapacitou školy v Šestajovicích. Některé děti tak prakticky musí přestoupit na jinou základní školu, než která je jejich školou spádovou.

Oddělení obou stupňů základní školy a nejistota možnosti přechodu na druhý stupeň mohou být také důvodem, proč možná někteří rodiče raději umístí své dítě do základní školy jiné než spádové. (Základní škola v Klánovicích je navíc například pro obyvatele některých částí Šestajovic i blíže či lépe dostupná než základní škola v Šestajovicích.)

Poloha v těsném zázemí Prahy poskytuje obyvatelstvu obce některé nesporné výhody. Jednou z nich je bezesporu doprava. V Šestajovicích jezdí tři příměstské linky Pražské integrované dopravy. Pro část obce je také pohodlně dostupná ještě jedna městská linka Pražské integrované dopravy s konečnou zastávkou v bezprostředně navazující městské části Praha-Klánovice. A v neposlední řadě je využitelná i železniční doprava, konkrétně zastávka Praha-Klánovice.¹ Dále skrz katastrální území obce probíhá dálnice D11 ve směru na Hradec Králové (nejbližší nájezd na dálnici se nachází v Jirnech).

Pokud se zaměříme na přírodní podmínky v Šestajovicích, na katastrálním území obce se nacházejí zemědělské plochy a víceméně žádné lesy. Toto je další oblast, ve které obec podle mého názoru těží z těsného sousedství s Prahou, konkrétně s Klánovicemi. Ve vycházkové vzdálenosti se totiž nachází Klánovický les, největší les na území hlavního města Prahy. Tento les, který je hojně využíván k rekreaci i ke sportu, patří mezi nesporné výhody bydlení v Šestajovicích.

V současné době má obec Šestajovice vypracován územní plán, který byl schválen 28.5.2008. Obecně lze říci, že současné zastupitelstvo obce se snaží novou výstavbu spíše omezovat, nicméně ta stále probíhá.

Územní plán přitom počítá také s plochami pro nové správní a komerční centrum a také domov důchodců (viz www.sestajovice.cz).

---

¹ Praha-Klánovice je jednou ze zastávek na železniční trase Praha-Kolín (011). Od vlakového nádraží přitom jezdí navazující spoje, které zajíždějí mimo jiné i do Šestajovic (čas takové dojížděky je asi 5-10 minut od vlakové zastávky).

Pokud bych měla odhadnout časovou vzdálenost z Šestajovic do Prahy, dá se velmi obecně říci, že na stanici metra Praha-Černý Most se cestující dopraví za cca 20 minut autobusem a 15 minut osobním automobilem (jsou zde k dispozici parkovací stání P+R). Pokud bych měla zhodnotit jízdu vlakem, které může předcházet buď jízda autobusem (navazujícím na vlak) nebo autem (na nádraží v Klánovicích existuje hojně využívané parkoviště), celková cesta do centra Prahy trvá zhruba necelých 40 minut a asi 25 minut na nádraží Praha-Libeň.

2.3 Vymezení populační prognózy

Populační prognózu bychom mohli definovat jako „nepodmíněnou, na vědeckém poznání založenou výpověď o očekávaném a v době jejího vzniku nejpravděpodobnějším budoucím vývoji sledovaného jevu“ (Kučera, 1998, s. 17)².

Jednou z nejpožívanějších metod populačních prognóz je metoda kohortně komponentní, která je založena na principu posouvání věkové struktury populace podle jednotlivých věkových skupin pomocí pravděpodobnosti přežití. Dosud nenarozené děti přitom dopočítává na základě očekávaného vývoje měř plodnosti žen podle věku. Tato metoda může počítat i s migrací (Pavlík, Kalibová, 2005) a umožňuje odhadovat věkovou strukturu prognózované populace, což je v tomto případě zásadní (Pavlík, Rychtaříková, Šubrtová, 1986). Proces prognózování můžeme rozdělit do sedmi etap³ (Kučera, 1998).

---

² Nebo také: „Populační prognózy jsou takové odhady budoucího vývoje, které se považují na základě demografického poznání za nejlépe vystihující předpokládané budoucí trendy.“ (Pavlík, Kalibová, 2005, s. 100)

³ „Úvodní etapou je vymezení systému, v jehož rámci vývoj objektu určeného zadáním budeme prognózovat. Řešení tohoto problému spočívá v identifikaci podstatných prvků a vazeb systému tak, aby byl co nejlépe vystižen mechanismus a souvislosti sledovaného vývoje. V druhé etapě se provádí popis a analýza vymezeného systému s cílem získat a významově utřídit informace o dosavadním vývoji prognózovaného objektu. Přitom se hledají prvky stability, případně kauzální struktury, které ji ovlivňují. Smyslem analýzy je jednak ověření správného vymezení systému a jednak vytvoření vhodných informačních podmínek pro určení parametrů modelu, který konstruujeme v následující, třetí etapě. Při konstrukci projekčního modelu vycházíme z finálního vymezení systému, s nímž by použitý model měl být identický. Vlastní aplikaci projekčního modelu rozdělujeme do dvou částí. V první z nich, ve čtvrté etapě prognózujeme hodnoty jeho parametrů. Tato činnost představuje vlastní jádro prognózování populačního vývoje. Druhou částí aplikace modelu a pátou etapou prognózování je provedení projekčních výpočtů, které vedou k ucelenému popisu budoucího vývoje vymezeného systému a jeho prostřednictvím také k analogickému popisu vývoje určeného objektu. Pátá etapa prognózování je zakončena dokumentací získaných výsledků. V následující, šesté etapě řešíme problém výběru informací pro prezentaci prognózy a způsobu jejich zprostředkování uživatelům. Práce na každé prognóze by měla být završena jejím vyhodnocením. V rámci této, v pořadí sedmé etapy hodnotíme shodu výsledků prognózy s reálným vývojem. Hodnocení spočívá v popisu a analýze zjištěných rozdílů, přičemž součástí analýzy má být také posouzení míry vědeckosti celého procesu sestavení prognózy ve smyslu naplnění jejích shora uvedených atributů. Závěry hodnocení by měly sloužit při aktualizaci platné nebo tvorbě zcela nové prognózy vývoje daného systému. Tímto krokem se uzavírá pomyslný kruh systémově chápaného procesu prognózování, který by tak v konkrétních podmínkách měl představovat kontinuální činnost, kde každá nová prognóza navazuje na hodnocení předcházející prognózy stejného typu.“ (Kučera, 1998, s. 18)

2.3.1 Problematika demografické analýzy a prognózy malého územního celku

Analýza a prognóza na regionální či lokální úrovni má ve srovnání s územními celky vyššího řádu, jakým je například Česká republika, svá specifika. V praxi to znamená, že se setkáme s řadou problémů.

Prvním z nich je většinou malá velikost statistických souborů dat a jejich samotné získání. Tato data nejsou v našich podmínkách tak snadno dostupná jako například data za celou republiku či jednotlivé kraje. Navíc vzhledem k velikosti souborů dat je nutné v některých případech přistoupit k agregaci za větší územní celky. Výsledky a trendy, které se mohou zdát významné a skutečné, mohou být pouhými náhodnými výkyvy, které však v podmínkách malého územního celku hůře odlišujeme od trendů skutečných. Proto je nutné opatrně interpretovat výsledky demografické analýzy, na jejímž základě mimo jiné prognóza vzniká.

Jednou z dalších možných komplikací je v případě územně malého celku migrace. Migrace je v současné době velmi významnou složkou populačních přírůstků resp. úbytků. Zároveň je však složkou zřejmě nejhůře předvídatelnou. S problémem předvídatelnosti se pak pojí i otázka zdrojových oblastí, ze kterých čerpá daná oblast své přírůstky (Roubíček, 1997). V případě námi sledovaného území, kde probíhá suburbanizace, je proces migrace zásadní.

Při prognóze, kdy potřebujeme nejen demografická data, ale i informace doplňující, jako byly v našem případě data o dojíždě a vyjíždě do základních škol a data o minulé a plánované výstavbě, může být problémem získání těchto informací. Při jejich získávání, které může probíhat značně individuálně, od jednotlivých institucí samostatně, se setkáme s mnoha různými přístupy k našemu problému, jinou evidencí potřebných dat a tak i tato data samotná mohou mít různou spolehlivost a vypovídací hodnotu.

2.4 Základní školství

V této kapitole bych ráda poukázala na konkrétní zákony a předpisy, které upravují fungování základních škol, a které jsou zároveň relevantní z hlediska mé práce. Základním právním předpisem upravujícím poměry ve školství je Školský zákon, který je platný od 1.1.2005.

2.4.1 Správa, samospráva a zřizovatel základní školy

„Státní správu ve školství vykonávají ředitelé škol a školských zařízení, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, Česká školní inspekce, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, popř. jiné ústřední orgány (Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany ad.) v případě škol a školských zařízení, které zřizují. Samosprávu ve školství vykonávají školské rady, obce a kraje.“ (Struktury systémů, 2003, s. 8)

Obce jsou zodpovědné za zajištění podmínek pro předškolní vzdělávání v posledním roce před povinnou školní docházkou a pro základní vzdělávání. Po ekonomické stránce zajišťují a zřizují mateřské a základní školy. Školy mají svou právní subjektivitu, v jejich čele stojí ředitelé škol, kteří jsou jmenováni zřizovatelem, tedy obcí či svazkem obcí na základě konkursního řízení (Struktury systémů, 2003).

2.4.2 Standardy základního školství

Do školy jsou přijímáni žáci, kteří dovršili šest let věku k 1. září příslušného školního roku. Do školy může být přijato dítě, které dovrší šestý rok věku v době od počátku školního roku do konce kalendářního roku, je-li tělesně a duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. A naopak dítě, které splní věkovou podmínku pro nástup do školy a není pro výuku zralé, což se zjišťuje při zápisu, navštěvuje buď dále mateřskou školu, nebo přípravnou třídu (Struktury systémů, 2003).

Délka povinné školní docházky činí devět let a základní škola trvá taktéž devět let. Základní škola se dělí na dva stupně, první stupeň, který zahrnuje 1. až 5. ročník a kde vyučuje ve třídě zpravidla jeden učitel a druhý stupeň, který tvoří 6. až 9. ročník, kde již vyučují učitelé specializovaní na většinou dva předměty. Povinnou školní docházku mohou žáci absolvovat na základní škole a případně částečně na základní škole a na víceletém gymnáziu či osmileté konzervatoři (Struktury systémů, 2003). Počet žáků v jedné třídě je zpravidla minimálně 17 a maximálně 30 (výjimkou jsou školy s nižším počtem tříd na prvním stupni)(Česko, 2005, §4).

Financování škol se děje na základě počtu žáků, navštěvujících školu, přesněji: „Finanční prostředky ze státního rozpočtu... se poskytují podle skutečného počtu dětí, žáků nebo studentů ve škole nebo školském zařízení..., nejvýše však do výše povoleného počtu dětí, žáků nebo studentů ve škole nebo školském zařízení..., uvedeného ve školském rejstříku.“ (Česko, 2004, §160)

Obec je povinna zajistit žákům s trvalým pobytem na jejím území podmínky pro plnění základní školní docházky, a to buď zřízením základní školy, nebo zajištěním možnosti plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí (Česko, 2004, §178).

„Žák plní povinnou školní docházku v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má žák místo trvalého pobytu (dále jen „spádová škola“), pokud zákonný zástupce nezvolí pro žáka jinou než spádovou školu. Pokud je dítě přijato na jinou než spádovou školu, oznámí ředitel této školy tuto skutečnost řediteli školy spádové...“ (Česko, 2004, §36) „Ředitel spádové školy je povinen přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu...“ (Česko, 2004, §36)

Jestliže však žák plní povinnou školní docházku v základní škole zřizované jinou obcí, než ve které má žák trvalé bydliště, je obec, ve které má žák trvalé bydliště, povinna platit obci, která zřizuje navštěvovanou školu, neinvestiční výdaje (náklady na údržbu a opravy, materiální výdaje, služby a výdaje nevýrobní povahy, mzdové prostředky a ostatní výplaty fyzickým osobám, které neposkytuje krajský úřad)této školy připadající na jednoho jejího žáka, pokud se obce nedohodnou jinak. Tyto výdaje však obec nemusí hradit, pokud zřizuje školu, ve které má žák podmínky pro plnění povinné školní docházky (Česko, 2004, §178).

Tato pravidla jsou v našem případě důležitá, jelikož z nich vyplývá, že pokud obec nemá vlastní školu s dostatečnou kapacitou, je to pro ni finančně nevýhodné, protože musí za své žáky v jiné než spádové škole většinou platit!

Kapitola 3

Zdroje a kvalita dat

Jednou ze stěžejních činností při vzniku této práce byl sběr dat. Jednalo se přitom jednak o data demografická, za druhé o data o vyjíždě a dojíždě do základních škol ve vymezené oblasti a nakonec také o data o bytové výstavbě ve sledované lokalitě. V této kapitole bych se ráda věnovala zdrojům těchto dat a úskalím při jejich získávání.

3.1 Demografická data

Vzhledem k územnímu detailu, na který jsem se ve své práci zaměřila, jsem demografická data potřebovala za velmi malé územní jednotky, konkrétně za obce (Jirny, Šestajovice, Zeleneč) či jednotlivé městské části hl.m.Prahy (Praha-Horní Počernice, Praha-Klánovice a Praha-Újezd nad Lesy), ale i za větší územní jednotky těmto menším nadřazené, tedy za okres Praha-východ, hl.m.Prahu, Středočeský kraj a za celou Českou republiku.

Co se týče jednotlivých demografických událostí, zajímala mne čísla o narozených, zemřelých, přistěhovalých, vystěhovalých a počtech obyvatel. Konkrétně se tedy jednalo o živě narozené podle věku matky, zemřelé podle pohlaví a věku, přistěhovalé a vystěhovalé podle pohlaví a věku v různém územním členění a počet obyvatel podle pohlaví a věku, to vše v období let 2001 až 2006.

Data jsem získala z Českého statistického úřadu. Tento zdroj považuji za velmi důvěryhodný, a proto data od něj získaná považuji za spolehlivá.

3.2 Data o dojíždě a vyjíždě do základních škol

Data potřebná pro analýzu dojíždě a vyjíždě do základních škol jsem sebrala od ředitelů sledovaných základních škol a v jednom případě částečně také od příslušného úřadu městské části. Jednalo se konkrétně o devět základních škol, čtyři na území městské části Praha-Horní Počernice a po jedné základní škole v městských částech Praha-Klánovice a Praha-Újezd nad Lesy a rovněž po jedné v obcích Jirny, Šestajovice a Zeleneč. Z toho pět základních škol zahrnuje oba stupně základních škol a čtyři pouze jeden stupeň (tři první stupeň a jedna druhý stupeň).

Ve většině případů jsem s řediteli a ředitelkami škol jednala osobně, pouze v jednom případě probíhala veškerá komunikace pouze pomocí telefonu a e-mailu. Obracela jsem se na ně přitom se žádostí o údaje o místech trvalého bydliště jejich žáků podle tříd ve školním roce 2007/2008 a pokud to bylo možné, tak rovněž za předcházející školní roky, případně bez třídění podle tříd (tedy místa trvalého bydliště žáků za celou školu dohromady). Dále jsem měla na ředitele a ředitelky základních škol několik otázek týkajících se přijímání žáků a spádových oblastí škol.

Ze všech škol jsem dostala anonymní počty žáků dle místa trvalého bydliště podle jednotlivých tříd za školní rok 2007/2008. Stejná data za předcházející školní roky však většinou nebylo možné získat. Výjimkou byla základní škola v Zelenči, kde jsem dostala data stejně tříděná ještě za minulý školní rok, tedy 2006/2007, a hlavně základní škola v Klánovicích, kde jsem dostala takto podrobně tříděná data dokonce za školní rok 2003/2004 a potom 2001/2002. Tento případ však bohužel zůstal ojedinělý.

Z některých škol jsem potom získala data netříděná podle tříd, tedy anonymní údaje o místech trvalého bydliště žáků za celou školu dohromady. Tyto údaje mi poskytl za celou městskou část Praha-Horní Počernice (dle jednotlivých základních škol, do školního roku 2002/2003) úřad této městské části.

Na základě těchto informací a získaných dat jsem se rozhodla analyzovat pouze dojížděku a vyjížděku do základních škol za školní rok 2007/2008. Pokud bych měla hodnotit kvalitu dat, předpokládám, že vzhledem k tomu, že byla získána přímo od zúčastněných škol, a že jsem nenarazila na žádné nesrovnalosti, jejich vysokou spolehlivost.

Další a velmi zajímavou částí mého dotazování byl rozhovor s řediteli či ředitelkami a jejich odpovědi na mé otázky. Konkrétními odpověďmi se budu zabývat v kapitole o analýze dojížděky a vyjížděky, nicméně jsem se při rozhovorech dozvěděla i informace, které mají souvislost s kvalitou dat.

Trvalá bydliště některých dětí uváděná v příslušných dokladech se totiž někdy liší od bydlišť skutečných. V části takových případů je tato skutečnost víceméně evidentní, jelikož místo trvalého bydliště mají vzdálené třeba 70 km od místa školní docházky či se dokonce nachází v jiné zemi. Pak jsem ovšem byla upozorněna i na případy, kdy má dítě trvalé bydliště v jedné obci či městské části a reálnou (kontaktní, rodičů) adresu v obci či městské části sousední. Vzhledem k této skutečnosti tedy trochu padá stín na kvalitu dat získaných ze základních škol. Toto upozornění a adresy trvalého a reálného bydliště mi však sdělil pouze jeden pan ředitel. Neusuzuji z toho, že se nic takového jinde neděje, i jinde najdeme bydliště značně vzdálená od místa základní školy. Podíl takových případů však není nijak vysoký. Nicméně je nutné mít tuto připomínku na paměti, zvláště pak při hodnocení dojížděky z Šestajovic do Klánovic.

3.3 Data o počtech realizovaných a plánovaných bytů

Dalšími daty, která jsem potřebovala získat, byly počty dokončených bytů či rodinných domů za jednotlivé roky od roku 1998 a zároveň plánovaná výstavba do budoucna, a to v městských částech Praha-Horní Počernice a Praha-Klánovice a obcích Šestajovice a Jirny. Za účelem získání těchto dat jsem oslovila příslušné úřady městských částí či obecní úřady.

Ve třech ze čtyř případů jsem dostala požadovaná data bez větších problémů, v jednom případě jsem dostala pouze celkový současný počet domů. Úřady mi poskytly výpisy ze své evidence, ta však není jednotná. Informace o plánované budoucí výstavbě (informace o plánovaných lokalitách, případně o konkrétním druhu zástavby v nich) jsem dostala ze všech územních jednotek.

Spolehlivost těchto dat je problematičtější než u předchozích případů. Hlavně díky datům o plánované výstavbě, nikde neexistuje přesný plán budoucích staveb, což není překvapivé, nicméně informace tak mají charakter více či méně přesných odhadů. Data z minulosti považuji za relativně spolehlivá, ovšem vzhledem k nejednotnosti evidence, jak již bylo zmíněno výše, je zpochybněna jejich vzájemná srovnatelnost.

Kapitola 4

Analýzy

Následující kapitola se zabývá zhodnocením vývoje demografické a migrační situace v Šestajovicích, ale i okolních obcích či městských částech Prahy, okrese Praha-východ, hlavním městě Praze, Středočeském kraji a České republice v období od roku 2001. Analýza okolních obcí je zahrnuta vzhledem k početní velikosti sledované obce. Vzhledem k této velikosti, která je velmi malá, je vhodné analyzovat i okolní, svým charakterem podobné územní celky, u kterých lze předpokládat podobný vývoj jako ve sledované obci. Díky analýze za větší a okolní celky můžeme objevit trendy, které by nám na úrovni obce zůstaly skryty a naopak zavrhnout ty, které se zdají být trendy, ovšem ve skutečnosti jsou pouhými náhodnými výkyvy. Analýza okresu Praha-východ, Středočeského kraje, hlavního města Prahy a celé České republiky nám pomohou odhalit podobnosti a rozdíly ve vývoji oproti těmto vyšším územním celkům a v neposlední řadě tak poukázat na specifičnost některých procesů probíhajících ve sledované obci. Analýza dojížděky a vyjížděky nakonec utváří přehled o dojížděce a vyjížděce do základních škol v Šestajovicích a jejich okolí.

4.1 Analýza demografického vývoje po roce 2001

Na základě získaných dat jsem provedla analýzu týkající se počtu obyvatel, věkových struktur obyvatelstva, migrace, plodnosti a úmrtnosti za výše zmíněné územní celky.

4.1.1 Celkový počet obyvatel

Jedním z prvních indikátorů vývoje obyvatelstva jsou jeho početní změny (tab. 3). Podíváme-li se na vývoj počtu obyvatel v České republice a hl.m.Praze, můžeme vidět odlišný vývoj než ve zbývajících sledovaných oblastech. Zatímco ve Středočeském kraji a jemu podřízených územních jednotkách, tedy v okrese Praha-východ, obcích Jirny, Šestajovice a Zeleneč, můžeme sledovat po celé sledované období let 2001–2006 nárůst počtu obyvatel, v Praze a České republice docházelo v počáteční fázi sledovaného období k poklesu počtu obyvatel a až poté k nárůstu. Počet obyvatel Šestajovic (stejně jako ve Středočeském kraji, okrese Praha-východ, Jirnech a Zelenči) přitom nejvýrazněji narostl v roce 2006. Pokud bychom se podívali na tři samostatné obce, mohli bychom konstatovat, že zatímco v Jirnech byl v počátku sledovaného období nárůst počtu obyvatel jen velmi pomalý, v Zelenči podobně jako v Šestajovicích

zaznamenali výraznější růst v průběhu celého sledovaného období, ovšem v posledním sledovaném roce došlo k nárůstu patrně nejvyššímu. Stoupající počet obyvatel můžeme sledovat ve všech sledovaných územních jednotkách od roku 2004. Osvětlit rozdíly ve vývoji jednotlivých území by nám měly následující kapitoly, věnující se vývoji úrovně migrace, úmrtnosti a plodnosti.

Tab. 3 – Vývoj počtu obyvatel ve vybraných územních jednotkách v letech 2001–2006

	Absolutně					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Šestajovice	1 246	1 346	1 400	1 465	1 575	1 721
Jirny	1332	1342	1345	1366	1421	1514
Zeleneč	1389	1414	1533	1615	1749	1886
Praha-východ	94 628	96 752	98 453	100 265	103 397	107 316
Středočeský kraj	1 115 038	1 123 931	1 128 674	1 135 795	1 144 071	1 158 108
hl.m.Praha	1 181 126	1 160 118	1 161 938	1 165 581	1 170 571	1 181 610
Česká republika	10 266 546	10 206 436	10 203 269	10 211 455	10 220 577	10 251 079
	Vývojový index (2001 = 100%)					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Šestajovice	100,0	108,0	112,4	117,6	126,4	138,1
Jirny	100,0	100,8	101,0	102,6	106,7	113,7
Zeleneč	100,0	101,8	110,4	116,3	125,9	135,8
Praha-východ	100,0	102,2	104,0	106,0	109,3	113,4
Středočeský kraj	100,0	100,8	101,2	101,9	102,6	103,9
hl.m.Praha	100,0	98,2	98,4	98,7	99,1	100,0
Česká republika	100,0	99,4	99,4	99,5	99,6	99,8

Zdroj dat: Český statistický úřad

4.1.2 Pohlavně věková struktura obyvatelstva

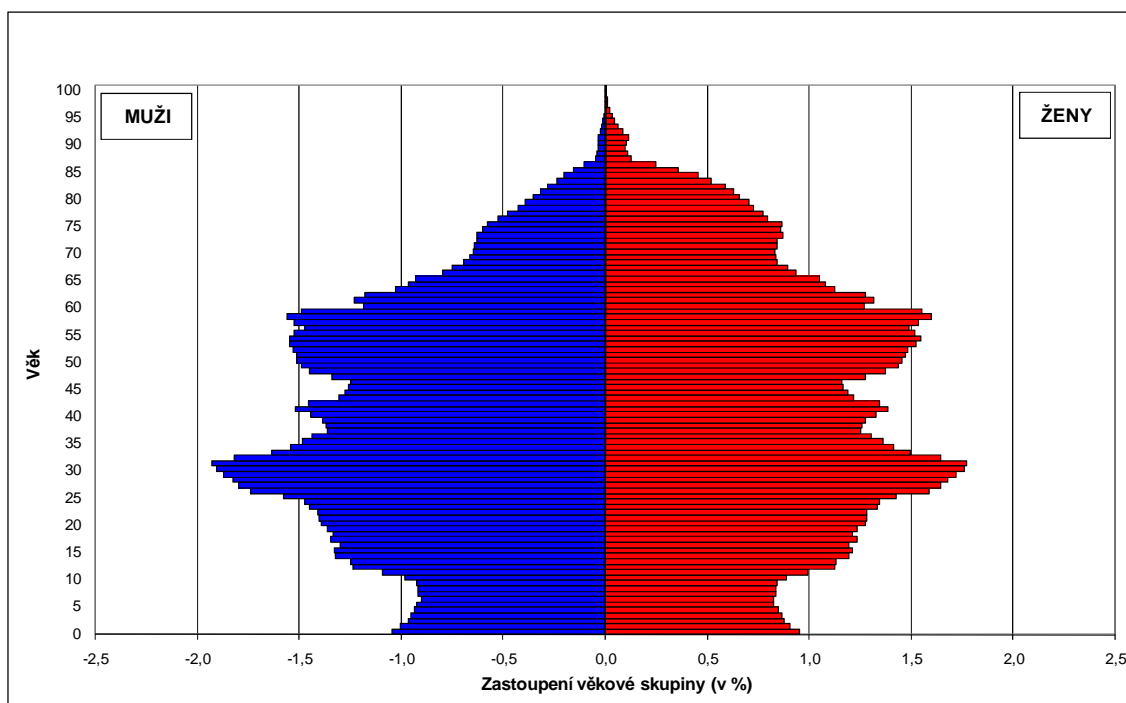
Věkovou strukturu obyvatelstva jsem se na základě získaných dat rozhodla analyzovat hlavně pomocí indexu stárí (udává, kolik osob ve věku 65+ (poproduktivní věk) připadá na 100 osob ve věku 0–14 let (předproduktivní věk) v daném okamžiku a na daném území). Vývoj tohoto ukazatele nám pomůže určit, zda dochází k mládnutí či stárnutí populace. Vzhledem ke všeobecnému trendu ke stárnutí populace na úrovni republiky na straně jedné, a změnám v oblasti porodnosti a migrace ve sledované obci na straně druhé, nám může tato analýza pomoci odhalit trendy, které se bezprostředně týkají problematiky této práce, jelikož jedna z věkových skupin, které jsou pro tento ukazatel určující, se do značné míry kryje s pro nás stěžejní věkovou skupinou 6–14 let.

Konkrétní složení obyvatel podle pohlaví a věku, které je výsledkem předcházející úrovně porodnosti, úmrtnosti a migrace (Kalibová, 2001) v jednotlivých územních jednotkách přehledně zachycují věkové pyramidy. Můžeme také sledovat změny v zastoupení hlavních věkových skupin (0–14, 15–64 a 65+) v České republice, hl.m.Praze, Středočeském kraji, okrese Praha-východ, vybraných obcích a v Šestajovicích.

Z věkové pyramidy České republiky z roku 2006 (obr. 1) vyčteme na první pohled několik základních informací. Za prvé bychom si měli všimnout, že nepřipomíná klasický tvar pyramidy s širokou základnou, která se rovnoměrně zužuje směrem ke svému vrcholu, věková struktura

ČR je regresivního typu, což znamená, že dětská složka je početně slabší než složka postreprodukční, pokud je tento stav dlouhodobý, dochází k poklesu počtu obyvatel. (Kalibová, 2001). Obyvatelstvo ČR má nepravidelnou věkovou strukturu, jsou zde dobře patrné slabší a silnější populační ročníky, které deformují tvar pyramidy. Mezi nejvýraznější extrémů patří silné populační ročníky z poválečných a částečně v důsledku toho také sedmdesátých let a naopak mezi výrazná minima patří slabé populační ročníky narozených v devadesátých letech. V základně pyramidy pak vidíme pomalý nárůst počtu narozených v posledních letech. Dva posledně zmíněné jevy má na svědomí mimo jiné také odkládání plození dětí silnými ročníky ze sedmdesátých let v devadesátých letech a naopak částečná realizace této plodnosti v letech následných. Za povšimnutí také stojí struktura obyvatelstva v nejvyšších věkových skupinách podle pohlaví. Zde je velmi dobře patrná početní převaha žen.

Obr. 1- Relativní věkové složení obyvatelstva České republiky k 1.1.2006

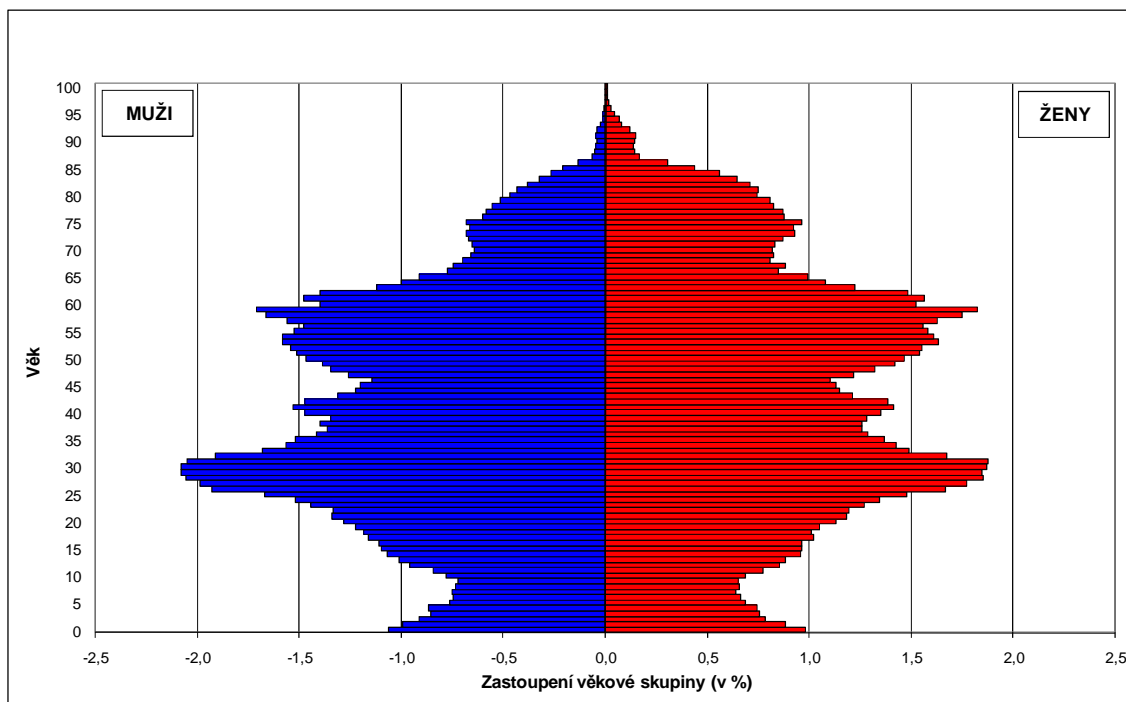

Zdroj dat: Český statistický úřad

Na věkovém složení obyvatelstva hl.m. Prahy z roku 2006 (obr. 2) můžeme vidět ještě výraznější deformaci věkové pyramidy, a to hlavně v její základně. Tam je patrný velmi nízký počet narozených v 90. letech. To odpovídá úrovni plodnosti, kterou si hlavní město udržovalo po celé období devadesátých let. V tomto období byla Praha krajem s nejnižší úhrnnou plodností ze všech krajů v České republice. Naopak potom v nejspodnějších patrech pyramidy pozorujeme výraznější nárůst počtu dětí nejnižší věkové skupiny.

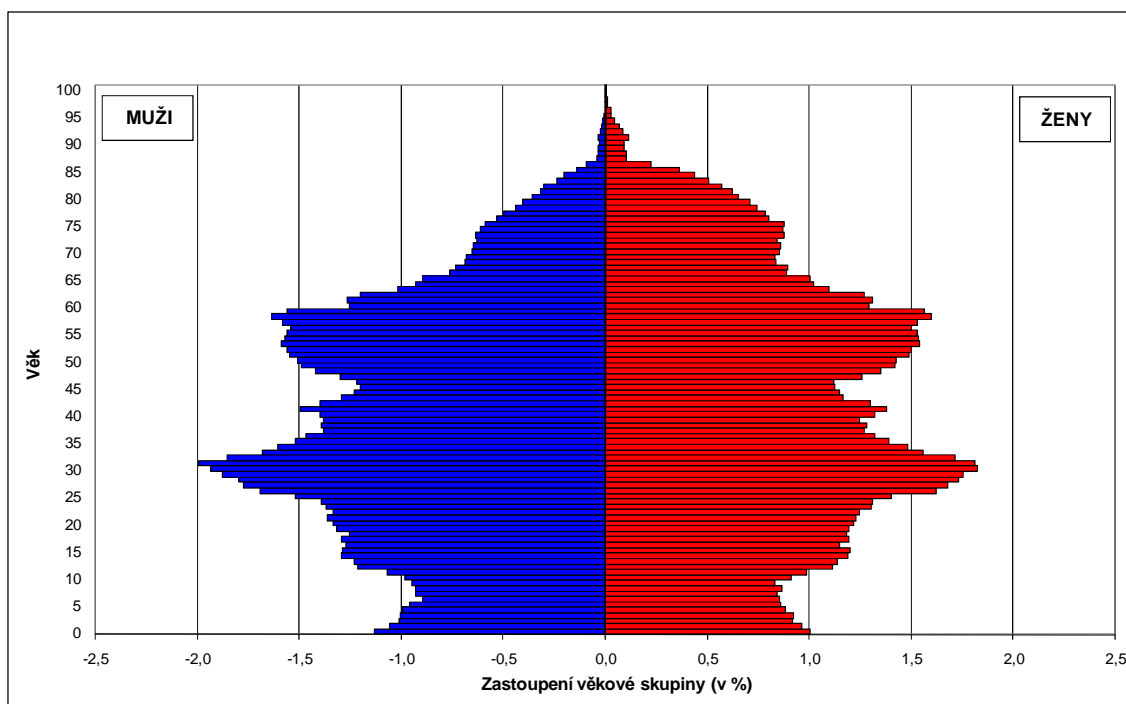
Na věkové pyramidě za Středočeský kraj z roku 2006 (obr. 3) pozorujeme opět podobné charakteristiky jako v případě celé České republiky či hlavního města. Oproti Praze však nevidíme tak razantní pokles počtu dětí ve věku do deseti let.

Obr. 2 – Relativní věkové složení obyvatelstva hl.m.Prahy k 1.1.2006

Zdroj dat: Český statistický úřad

Obr. 3 – Relativní věkové složení obyvatelstva Středočeského kraje k 1.1.2006

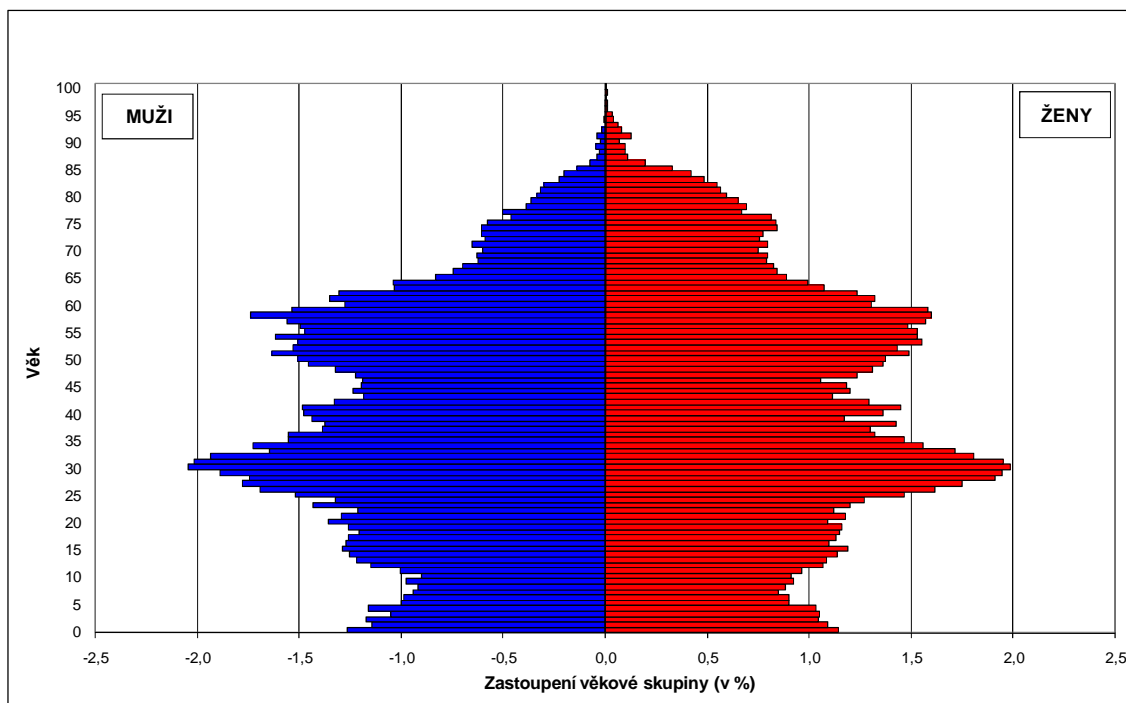

Zdroj dat: Český statistický úřad

Věkové složení obyvatelstva okresu Praha–východ (obr. 4) odpovídá trendům, které se projevují v celé České republice. Vzhledem k většímu územnímu detailu je tvar pyramidy méně hladký než např. v územním detailu velikosti kraje či dokonce celé republiky. I přesto jsou i zde

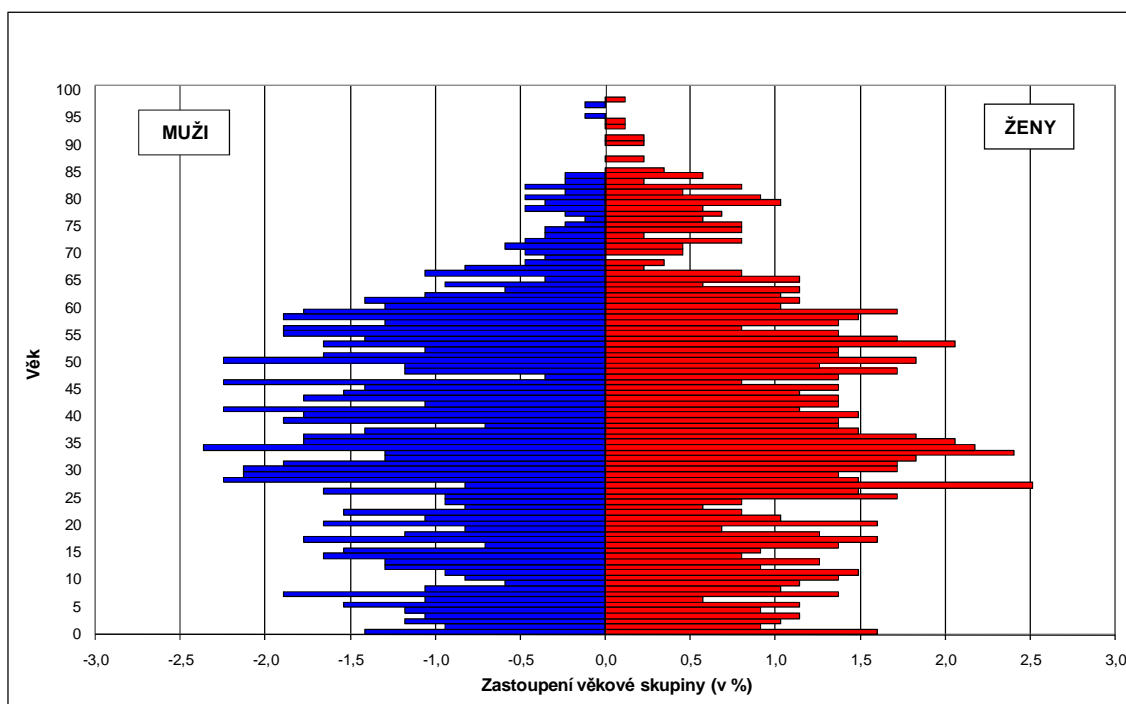
patrné výše zmíněné výkyvy v počtech osob některých věkových kategorií. Nižší počet narozených v 90. letech je zde rovněž výrazný.

Obr. 4 – Relativní věkové složení obyvatelstva okresu Praha – východ k 1.1.2006

Zdroj dat: Český statistický úřad

Obr. 5 – Relativní věkové složení obyvatelstva Šestajovic k 1.1.2006

Zdroj dat: Český statistický úřad

Věkové složení obce Šestajovice (obr. 5) je velmi podobné věkovému složení za Jirny, Šestajovice a Zeleneč dohromady. Řádově se počty osob v jednotlivých jednoletých věkových skupinách pohybují v jednotkách, a nemůžeme tudíž vyvozovat jakékoli závěry z výskytu výrazně silných či slabých věkových skupin. Základním tvarem však pyramida odpovídá tvaru věkové struktury celorepublikové populace, zejména ve smyslu úzké základny, ale zvýraznění silných populačních ročníků zde už není tolik patrné, zejména u mužů.

Vývoj věkové struktury můžeme sledovat i na vývoji zastoupení věkových skupin 0–14, 15–64 a 65+. Na úrovni České republiky (tab. 4) můžeme během sledovaného období sledovat snižování zastoupení skupiny dětí a naopak zvyšování podílu dospělých a starých lidí. Tento vývoj znamená stárnutí obyvatelstva. Procentuální zastoupení dětí a starých lidí je však v roce 2006 velmi podobné.

Tab. 4 – Vývoj zastoupení věkových skupin na celkovém počtu obyvatel v České republice (v %)

Věková skupina	2001	2002	2003	2004	2005	2006
0-14	16,1	15,7	15,4	15,1	14,8	14,5
15-64	70,1	70,4	70,7	70,9	71,1	71,2
65+	13,8	13,9	13,9	14,0	14,1	14,3

Zdroj dat: Český statistický úřad

Pokud se podíváme na stejné údaje za hl.m.Prahu (tab. 5), můžeme sledovat stejně jako na úrovni České republiky snižování podílu dětské složky, v tomto případě se však jedná o nižší procentuální zastoupení než na úrovni České republiky. Zastoupení produktivní složky obyvatelstva ve sledovaném období narůstalo. Naopak zastoupení poproduktivní složky obyvatelstva se ve sledovaných letech snižovalo. V Praze je výrazně silněji zastoupena poproduktivní složka oproti složce dětské. Pražská populace je v rámci České republiky starou populací.

Tab. 5 – Vývoj zastoupení věkových skupin na celkovém počtu obyvatel v hl.m.Praze (v %)

Věková skupina	2001	2002	2003	2004	2005	2006
0-14	13,3	13,1	12,8	12,6	12,4	12,2
15-64	70,5	70,9	71,3	71,7	72,0	72,1
65+	16,1	16,1	15,9	15,8	15,7	15,6

Zdroj dat: Český statistický úřad

Ve Středočeském kraji (tab. 6) vidíme situaci poněkud odlišnou od hl.m.Prahy. Zastoupení nejmladší věkové skupiny se sice snižuje, ovšem je na vyšší úrovni než zastoupení dětské složky v Praze a i v České republice. Podíl poproduktivní složky klesá, stejně jako v Praze, ovšem v tomto případě jen velmi pomalu. Celkově je zastoupení dětské složky po celé sledované období vyšší než zastoupení složky poproduktivní, ovšem rozdíl mezi nimi v čase klesal.

Tab. 6 – Vývoj zastoupení věkových skupin na celkovém počtu obyvatel ve Středočeském kraji (v %)

Věková skupina	2001	2002	2003	2004	2005	2006
0-14	15,9	15,6	15,4	15,2	15,0	14,9
15-64	69,9	70,1	70,4	70,7	70,9	71,0
65+	14,2	14,2	14,2	14,2	14,1	14,1

Zdroj dat: Český statistický úřad

Situace v okrese Praha-východ (tab. 7) byla v uplynulých několika letech odlišná od všech dosud zmíněných územních jednotek. Zastoupení dětské složky nejprve velmi mírně klesalo a v posledním sledovaném roce se opět zvýšilo, procentuální zastoupení této složky je přitom nejvyšší ze všech dosud sledovaných území. Naopak podíl nejstarších obyvatel se snížil a to nejvýrazněji ze všech sledovaných oblastí. Podíl starších věkových skupin byl po celé sledované období nižší než podíl mladých věkových skupin, tento rozdíl se po celé sledované období zvyšoval a zrychloval. Tento vývoj znamená mládnutí populace okresu Praha-východ ve sledovaných šesti letech.

Tab. 7 – Vývoj zastoupení věkových skupin na celkovém počtu obyvatel v okrese Praha-východ (v %)

Věková skupina	2001	2002	2003	2004	2005	2006
0-14	15,7	15,6	15,5	15,5	15,5	15,7
15-64	70,2	70,4	70,7	70,9	71,1	71,1
65+	14,1	14,0	13,8	13,6	13,4	13,2

Zdroj dat: Český statistický úřad

Trend mládnutí je pak patrný i v Šestajovicích (tab. 8), zde navíc ještě výrazněji než v okrese Praha-východ. Podíl dětské složky se po celé období zvyšoval, a na konci sledovaného období dosahoval téměř 17 %, což je jednoznačně nejvyšší zastoupení ze všech sledovaných územních jednotek. Podíl starších osob se naopak po celé sledované období snižoval a je jednoznačně nejnižší ze všech sledovaných oblastí. Nejvýrazněji ze všech sledovaných oblastí se také změnilo zastoupení produktivní složky, jejíž podíl na celkovém počtu obyvatel se v průběhu sledovaných pěti let zvýšil.

Tab. 8 – Vývoj zastoupení věkových skupin na celkovém počtu obyvatel v Šestajovicích (v %)

Věková skupina	2001	2002	2003	2004	2005
0-14	15,9	16,8	16,7	16,5	16,9
15-64	69,5	69,7	70,6	71,3	71,6
65+	14,5	13,5	12,7	12,1	11,5

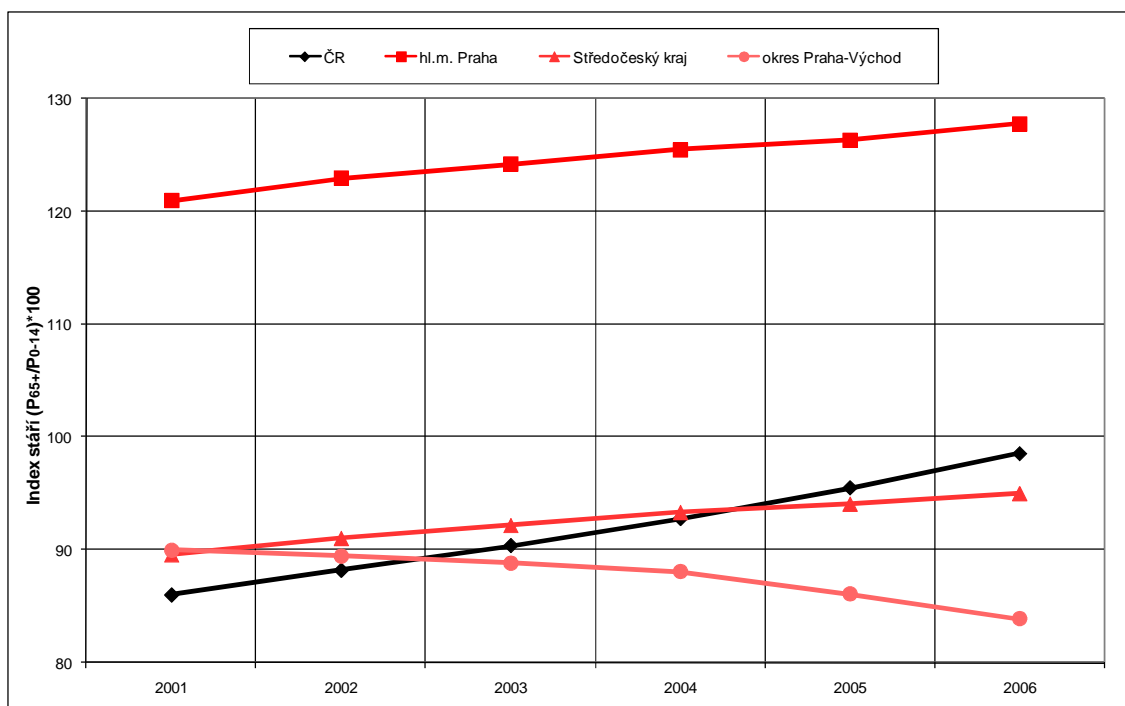
Zdroj dat: Český statistický úřad

Z našeho pohledu je významný především fakt, že zatímco v České republice, hl.m.Praze a Středočeském kraji docházelo po celé sledované období ke snižování podílu dětské složky, v okrese Praha-východ došlo k poklesu, stagnaci a následnému nárůstu podílu dětí v této populaci a naopak, v Šestajovicích došlo ve sledovaných letech k výraznému nárůstu podílu dětské složky, a to z již tak vysokých hodnot na hodnoty ještě vyšší. Tyto trendy odpovídají

tezím o migraci obyvatel do zázemí hlavního města, přičemž se jedná především o mladé páry zakládající rodinu. Na úrovni republiky a sledovaných krajů dochází ke stárnutí populace, ovšem v okrese Praha-východ a především v Šestajovicích docházelo ve sledovaném období ke zvyšování podílu dětské složky a mládnutí populace.

Na prvním grafu (obr. 6), který zobrazuje vývoj indexu stárí v letech 2001–2006 na území České republiky, hl.m.Prahy, Středočeského kraje a okresu Praha-východ jsou patrné dva protichůdné trendy. Zatímco v České republice, Praze a Středočeském kraji se v průběhu daného období index stárí pomalu zvyšuje, na území okresu Praha-východ dochází k přesně opačnému jevu, hodnoty indexu stárí se v průběhu sledovaných let snižují. Na úrovni sledovaných krajů i celé republiky se tedy zvyšuje podíl osob ve věku 65+ ku dětské složce populace, což odpovídá tezím o stárnutí populace. Celorepublikové hodnoty byly v roce 2006 těsně pod hranicí poměru 1:1 osob ve věku 65+ a 0–14 let.

Obr. 6 – Vývoj indexu stárí v České republice, hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha – východ

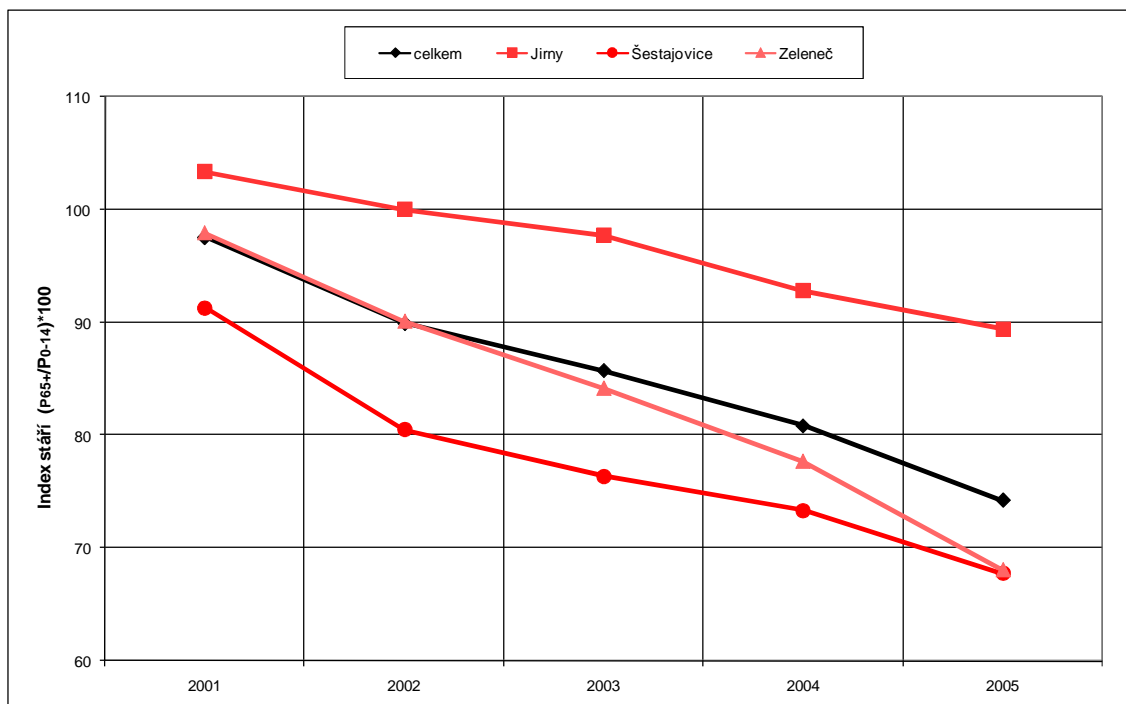
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Výjimečné postavení v tomto ohledu zaujímá hl.m.Praha, kde se index stárí pohybuje v hodnotách mezi 120 a 130 osobami ve věku 65+ na 100 dětí ve věku do 14 let a potvrzuje tak v jistých ohledech výjimečné postavení Prahy mezi ostatními kraji. Tyto hodnoty jsou vysoce nad celorepublikovým průměrem. To je dáno mimo jiné i tím, že tento kraj je reprezentován pouze městem, navíc metropolí, kde se projevuje mimo jiné odlišný životní styl obyvatel či blízkost zdravotnických zařízení.

Zatímco v počátku sledovaného období hodnoty indexu Středočeského kraje byly nad celorepublikovými hodnotami, od roku 2004 jsou tyto hodnoty pod hodnotami České republiky. Růst indexu je zde tedy velmi pomalý. Jako vysvětlení se nabízí migrace mladých lidí zakládajících rodinu do zázemí Prahy, tito lidé zakládají rodiny a tak se zvyšuje počet dětí.

Hodnoty okresu Praha-východ dokonce ve sledovaném období klesaly, což by podporovalo uvedenou tezi o tom, že okresy Praha-východ a Praha-západ jsou nejčastějšími příjemci migrantů (mimo jiné ve věku 0–14 let) z hlavního města mezi okresy celého Středočeského kraje.

Obr. 7 – Vývoj indexu stáří v obcích Jirny, Šestajovice a Zeleneč

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Taktéž v jednotlivých sledovaných obcích okresu Praha-východ (obr. 7) je vidět pokles indexu stáří ve sledovaných letech. Z hodnot pohybujících se okolo zlomové hranice 100 osob ve věku 65+ ku 100 dětem ve věku 0–14 let se v průběhu čtyř let snížily tyto hodnoty v průměru sledovaných obcí na přibližně 74 osob, což je velmi výrazný pokles. Počet důchodců ve věku 65+ přitom v celém období vykazuje stabilitu. Pokles indexu je tedy vyvolán zvýšením počtu dětí ve věku 0–14 let.

Hodnota indexu stáří v Šestajovicích byla již v roce 2001 na nejnižší úrovni z těchto obcí (91) a klesla na hodnotu 68 v roce 2005. Tato skutečnost z hlediska budoucího vývoje vytváří mimo jiné např. příznivé podmínky pro vývoj přirozeného přírůstku, nicméně i zvyšování podílu dětské složky může mít svá úskalí, pokud na něj např. není připravena místní infrastruktura.

Závěrem bychom mohli konstatovat, že při hodnocení vývoje věkové struktury obyvatelstva můžeme pozorovat ve sledovaných oblastech odlišné trendy. Na celorepublikové úrovni, ve Středočeském kraji a v hlavním městě index stáří více či méně roste, klesá zastoupení dětské složky a kromě celé České republiky klesá i podíl osob starších 65 let. Ve sledovaných obcích v zázemí hlavního města, stejně jako v okrese Praha-východ v posledních letech index stáří klesá, postupuje opačným směrem oproti celorepublikovému trendu stárnutí populace.

V Šestajovicích výrazně roste podíl dětí ve věku 0–14 let a stejně jako v hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ dochází k poklesu podílu věkové skupiny 65+.

Při pohledu na pohlavně věkovou strukturu obyvatelstva můžeme konstatovat, že v celé České republice, Středočeském kraji, hl.m.Praze a okrese Praha-východ jsou patrné některé analogické trendy. Těmi je silné zastoupení populačních ročníků narozených po druhé světové válce a v sedmdesátých letech a naopak méně narozených v devadesátých letech minulého století. V Praze můžeme pozorovat tyto trendy, zejména propad počtu narozených v devadesátých letech, ještě výrazněji než v ostatních sledovaných územních jednotkách. Ve vývoji věkového složení obyvatelstva Šestajovic v detailním pohledu bohužel nemůžeme pozorovat žádné výraznější trendy. To je dáno především velmi malou velikostí sledované populace. Mohli bychom zde také rozeznat silnější ročníky narozených po druhé světové válce a v sedmdesátých letech, nicméně rozdíl oproti ostatním věkovým skupinám není tak výrazný jako v předešlých případech, a to hlavně u mužů. Jen těžko bychom zde také hledali například pokles počtu narozených v devadesátých letech, neboť počty osob ve věku do pětadvaceti let vykazují značnou rozkolísanost.

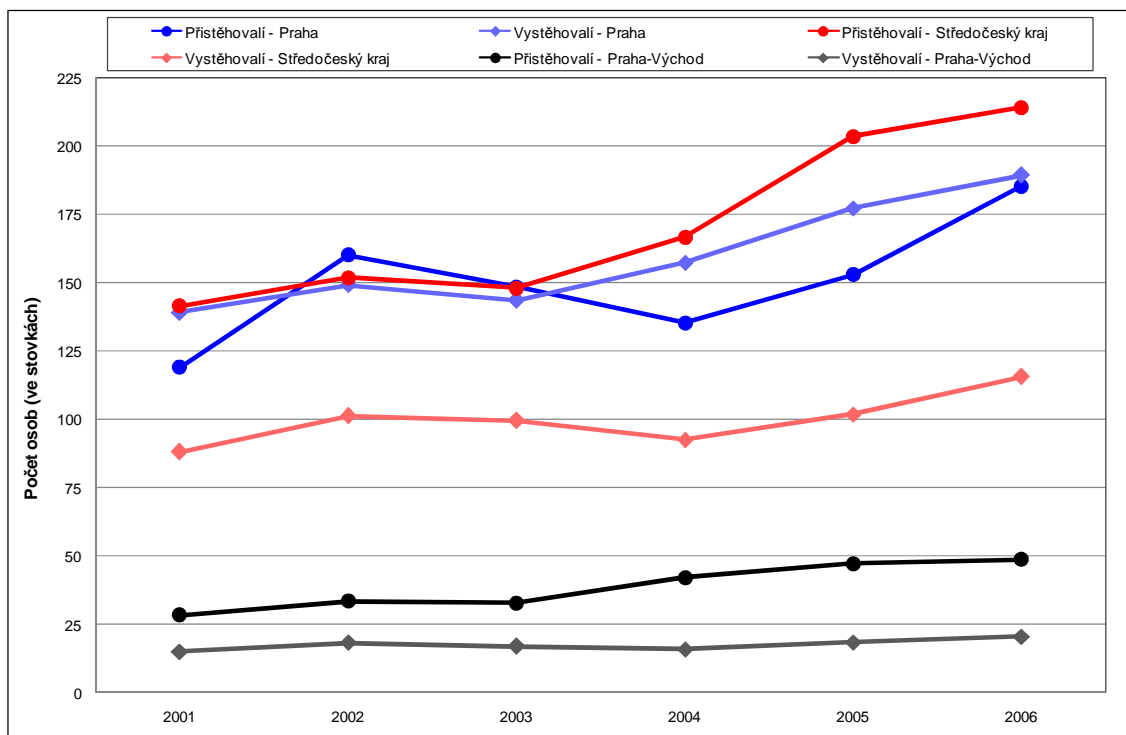
4.1.3 Migrace

Početní stav obyvatelstva závisí na vývoji porodnosti, úmrtnosti a v neposlední řadě také migrace. Zatímco do roku 1989 nehrála zahraniční migrace v České republice významnější roli, po roce 1989 se stala velmi významnou složkou demografického vývoje a po řadu následujících let zmírňovala dopad přirozeného úbytku obyvatelstva. Migrace je přitom stále významnější komponentou vývoje obyvatelstva v České republice. Zároveň je však složkou nejhůře předvídatelnou. Následující kapitola je věnována migraci v hl.m.Praze, Středočeském kraji, okrese Praha-východ a některých jeho vybraných obcích.

Početní převaha přistěhovalých do Středočeského kraje nad vystěhovalými z kraje je patrná po celé sledované období a tento rozdíl se od roku 2004 dále prohlubuje (obr. 8). Stejný trend je patrný i u okresu Praha-východ. V okolí hlavního města dochází k procesu suburbanizace, probíhá zde výstavba nových rodinných domů a stěhují se sem ve značné míře obyvatelé hlavního města. Tam je tedy situace poněkud odlišná, v roce 2006 převažoval lehce počet vystěhovalých nad přistěhovalými, v letech 2001, 2004 a 2005 byl tento rozdíl dokonce ještě vyšší. V letech 2002–2003 byl naopak počet přistěhovalých o něco vyšší než počet vystěhovalých. To přehledně zobrazuje další graf (obr. 9).

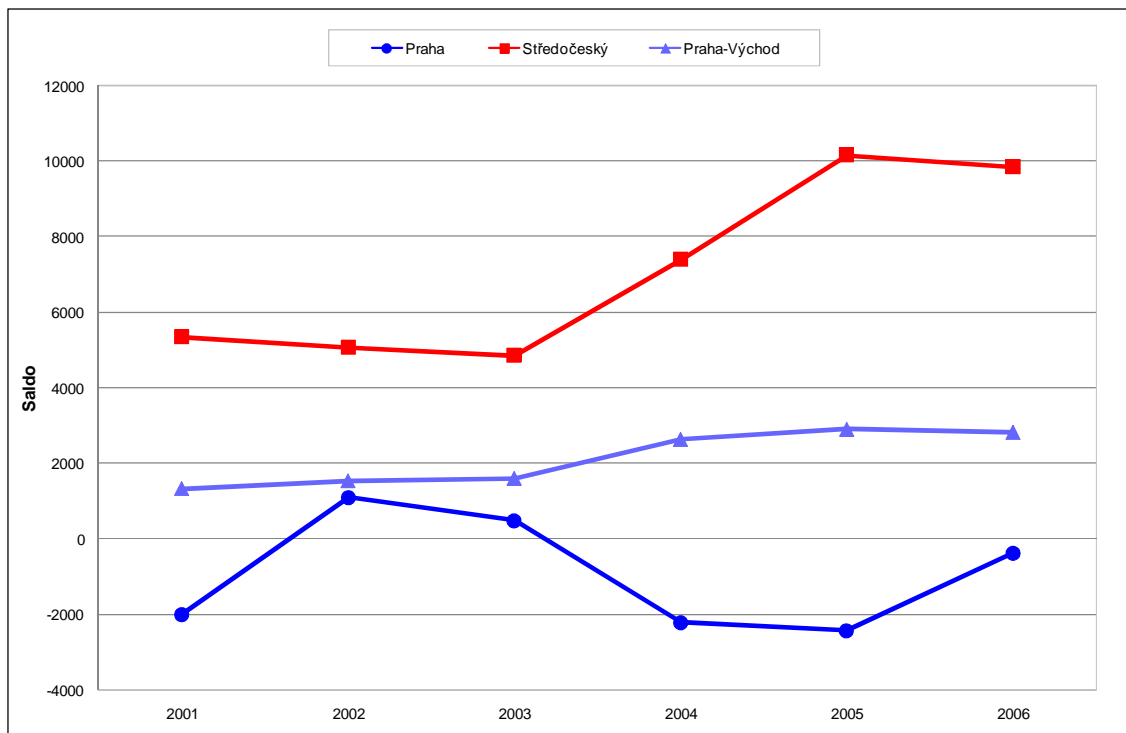
Podobný vývoj jako v okrese Praha-východ a ve Středočeském kraji vidíme i v Šestajovicích (obr. 10), kde se „nůžky“ počtu imigrantů a emigrantů rozvírají ještě výrazněji než v případě vyšších územních celků. Během tří let se počet přistěhovalých do Šestajovic více než zdvojnásobil a počet vystěhovalých dokonce mírně klesá, ovšem po celou sledovanou dobu se pohybuje na velmi nízké úrovni. Tomuto vývoji v počtech přistěhovalých a vystěhovalých osob odpovídá i vývoj počtu nově vystavěných bytových jednotek, který byl např. v roce 2006 zhruba dvojnásobný oproti roku 2004. Migrační saldo v Šestajovicích je znázorněno v grafu (obr. 11).

Obr. 8 – Počet přistěhovalých a vystěhovalých v hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ

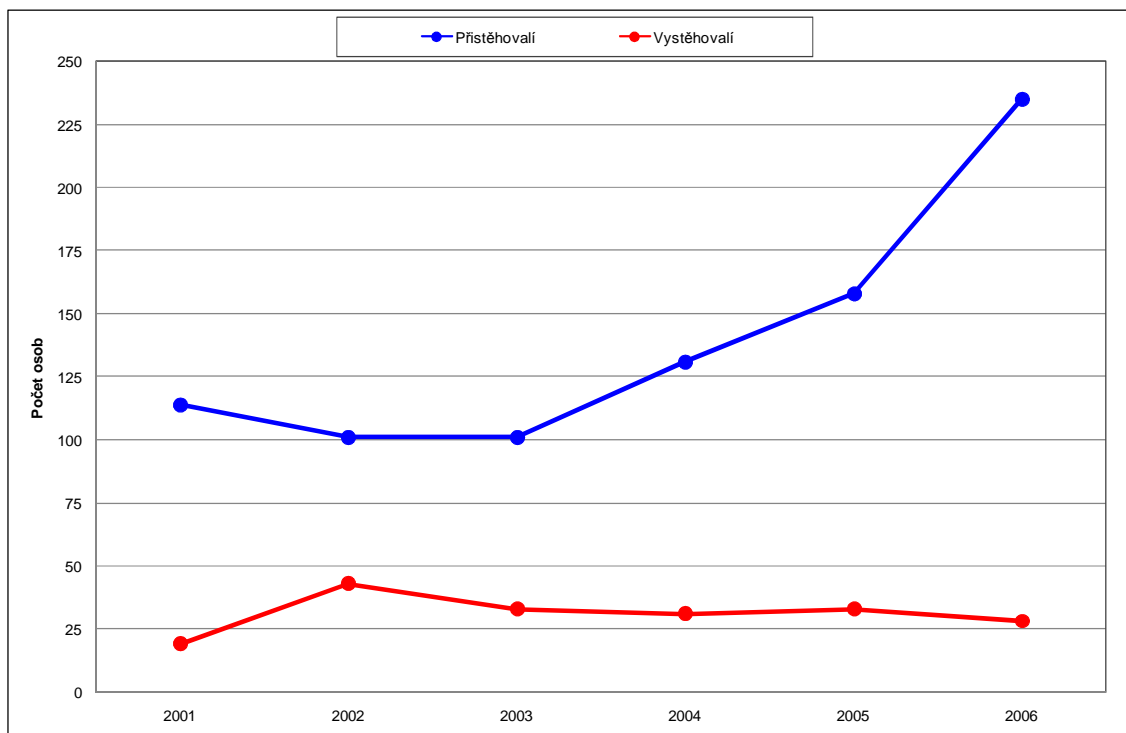
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Obr. 9 – Vývoj migračního salda v hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha – východ

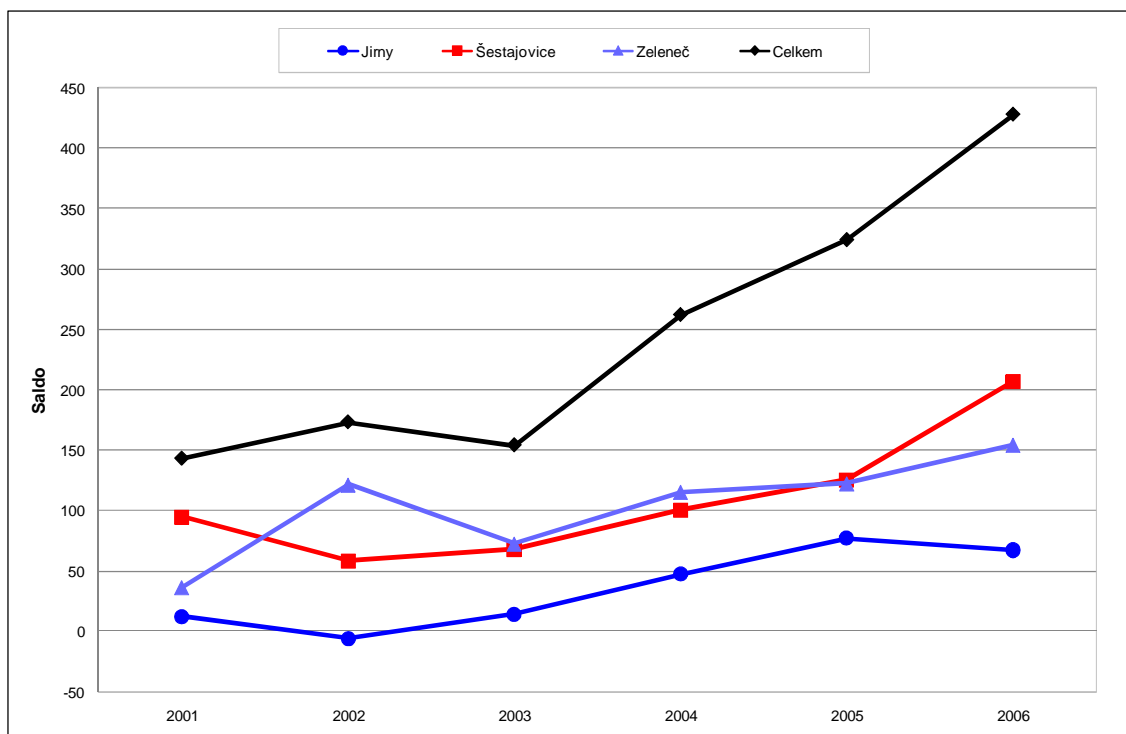
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Obr. 10 – Počet přistěhovaných a vystěhovaných v Šestajovicích

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Obr. 11 - Vývoj migračního salda v Jirnech, Šestajovicích a Zelenči

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Migrační saldo v rozložení podle věkových skupin vypovídá o struktuře migrantů. Ze sledovaných územních jednotek pouze v Praze ve sledovaném období najdeme záporné

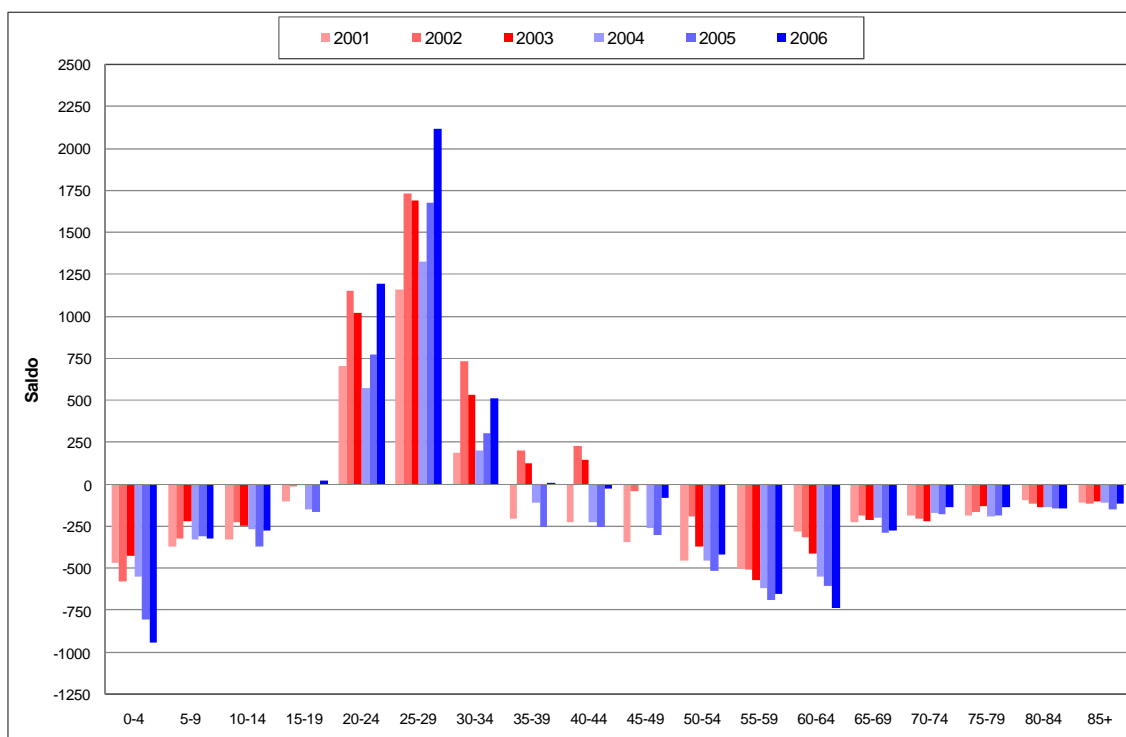
migrační saldo (obr. 12). Kladné saldo můžeme sledovat hlavně ve věkových skupinách 20–24 a 25–29 let, výraznější hodnoty vykazuje ještě věková skupina 30–34 let, ovšem v ostatních věkových skupinách je migrační saldo záporné. Tyto mladší věkové skupiny do Prahy zřejmě táhne mimo jiné vyšší nabídka pracovních příležitostí. Výrazně záporné saldo pak můžeme sledovat hlavně u třech věkových skupin, 0–4, 55–59 a 60–64 let.

Struktura migračního salda ve Středočeském kraji (obr. 13) po celé sledované období dosahuje pouze kladných hodnot. Nejvyšší zastoupení mají věkové skupiny 0–4, 25–29 a 30–34 let, nejvyšší nárůst však zaznamenaly během posledních tří sledovaných let, hodnoty z roku 2006 dosahují i dvojnásobku z roku 2003.

Struktura migračního salda podle věku v okrese Praha-východ (obr. 14) odpovídá přibližně struktuře za Středočeský kraj. V letech 2001 až 2006 dosahovalo saldo pouze kladných hodnot a k největšímu nárůstu došlo ve věkových skupinách 0–4, 25–29, 30–34 a 35–39 let. To jsou zároveň věkové skupiny, u kterých je saldo nejvyšší. Tuto migraci můžeme z velké míry považovat za migraci párů, které se chystají založit rodinu, nebo ji již založily a stěhují se do rodinných domků vyrůstajících v zázemí Prahy.

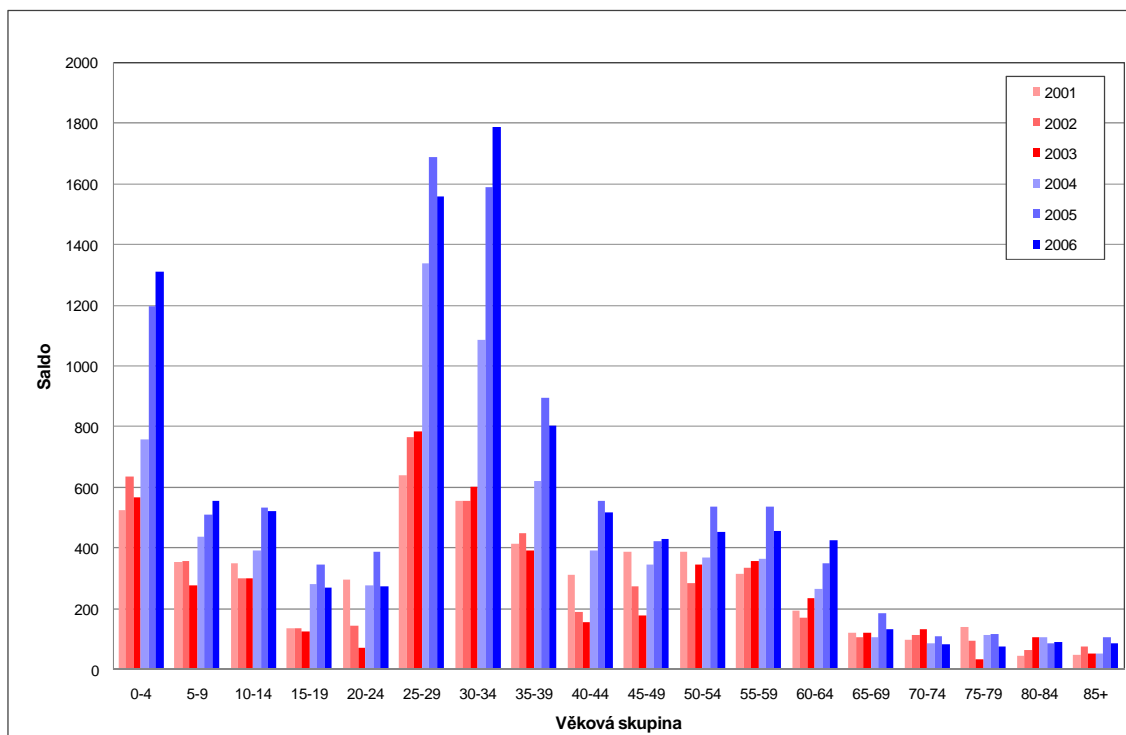
I přes značnou podobnost existují rozdíly ve struktuře migračního salda ve Středočeském kraji a v okrese Praha-východ. Ve středočeském kraji můžeme pozorovat v letech 2001–2003 relativně vyrovnaná migrační salda v rámci nejvýraznějších věkových skupin. V následujících letech se však migrační saldo zvýšilo výraznějším způsobem. Naproti tomu v okrese Praha-východ rostlo migrační saldo většinou průběžně, aniž by došlo k tak výraznému skoku jako v případě let 2003 a 2004 ve Středočeském kraji.

Obr. 12 – Migrační saldo podle věkových skupin v hl.m.Praze

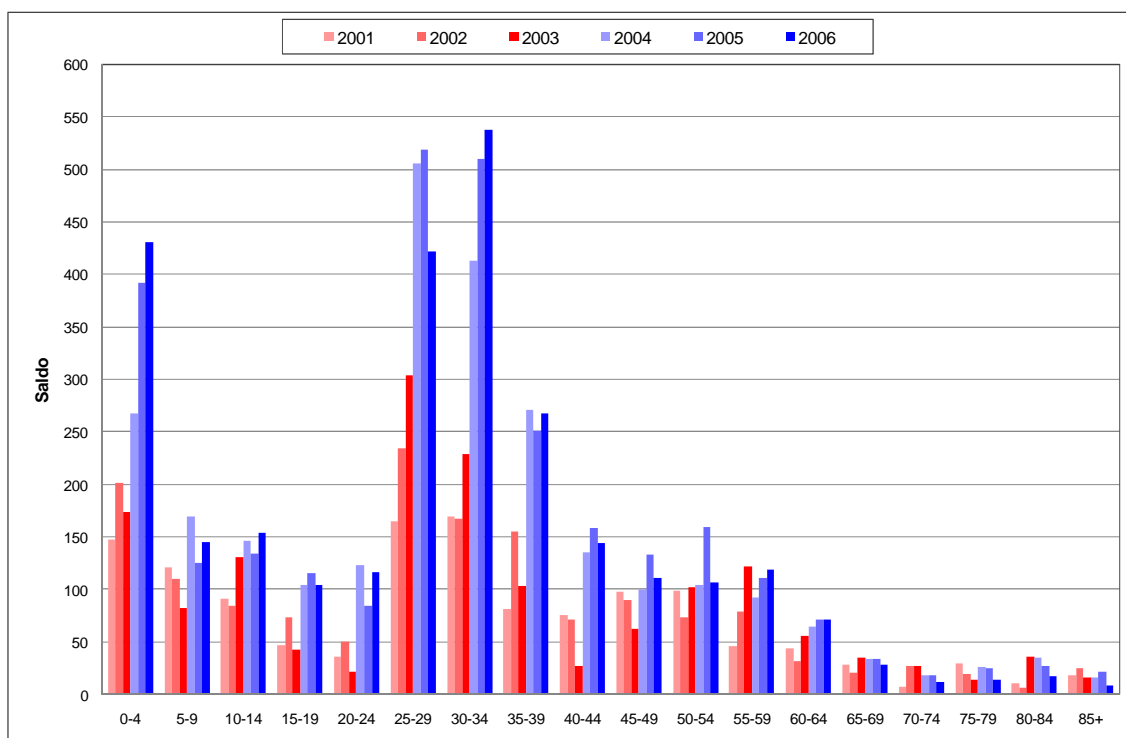
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Obr. 13 – Migrační saldo podle věkových skupin ve Středočeském kraji

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Obr. 14 – Migrační saldo podle věkových skupin v okrese Praha-východ

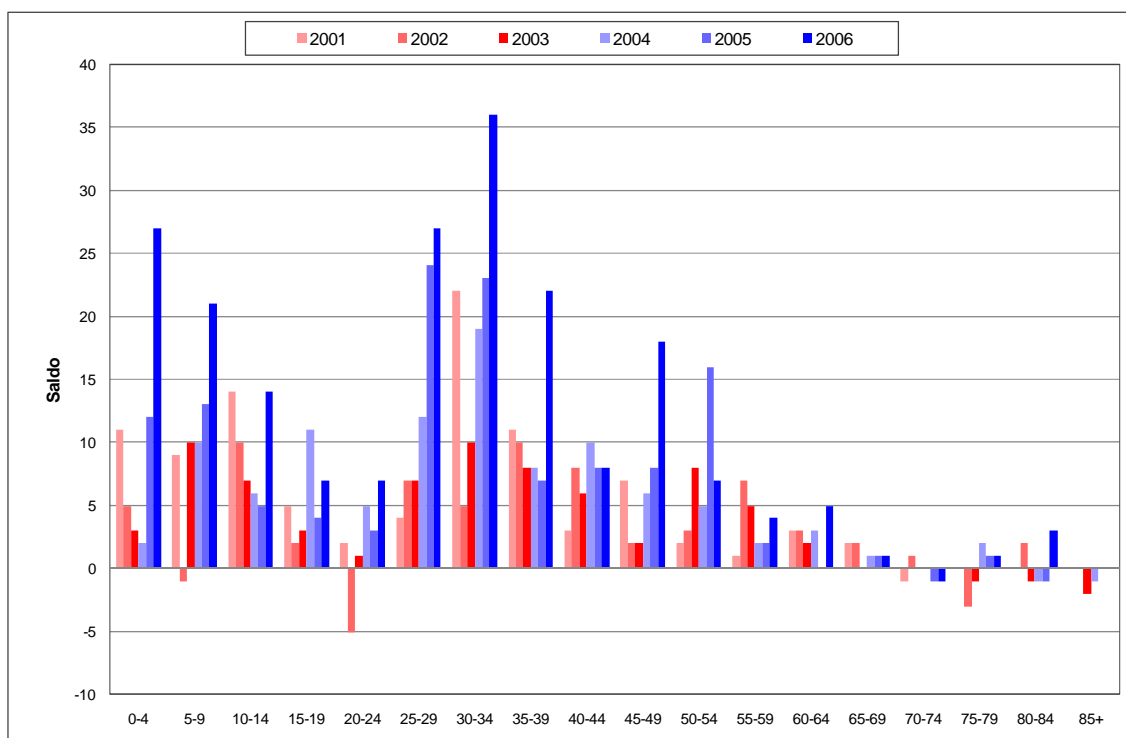
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Rozdíl mezi hl.m.Prahou a Středočeským krajem je zřejmý. Zatímco Praha je spíše územím emigračním, Středočeský kraj je územím výrazně imigračním. Do Prahy se stěhují hlavně mladí

lidé, kteří sem přicházejí ve velké míře za prací. Naopak do Středočeského kraje se stěhují páry, které zakládají rodinu. Ve značné míře se sem stěhují právě obyvatelé Prahy, kteří v zázemí hlavního města hledají lepší podmínky pro výchovu dětí. Poloha v blízkosti Prahy jim pak umožňuje neměnit s místem bydliště i zaměstnání, přátele atd., což by se při stěhování na větší vzdálenost stalo zřejmě ve většině případů skutečností.

Struktuře v okrese Praha-východ odpovídá v zásadě také struktura migračního salda v Šestajovicích (obr. 15). Velikost souboru je ovšem velmi malá, toho bychom si měli být vědomi. V rámci generalizace bychom mohli konstatovat, že věkové skupiny, které se na saldu podílejí největší měrou, jsou skupiny rodičů a jejich dětí, a to jak mladých rodičů a malých dětí, tak v některých letech výrazněji i starších rodičů a jejich odrostlejších dětí. V nejstarších věkových skupinách se častěji vyskytuje saldo záporné, což přičítám odchodu nejstarších lidí do domovů důchodců a podobných zařízení.

Obr. 15 – Migrační saldo podle věkových skupin v Šestajovicích

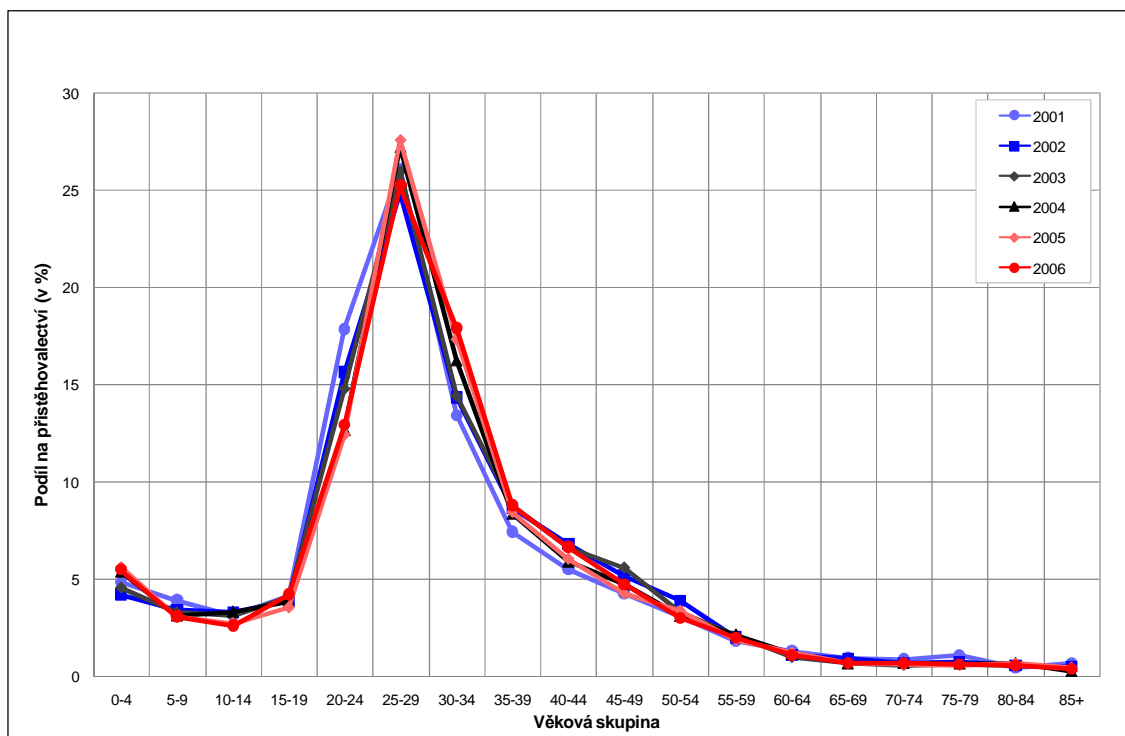

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Další doplňující informace o struktuře migrace nám poskytují také podíly jednotlivých věkových skupin z celkového počtu přistěhovalých a míry vystěhování. Pokud se podíváme na podíly jednotlivých věkových skupin na přistěhovalectví v Praze (obr. 16) můžeme konstatovat, že po celé sledované období se jednoznačně nejsilněji na přistěhovalectví podílela věková skupina 25–29 let, a to asi 25–28 %. Následují skupiny 20–24 let a 30–34 let. Zatímco první zmíněná skupina byla v roce 2001 druhou nejvíce přestěhovávající se skupinou a skupina 30–34 let třetí, v roce 2006 už byla situace obrácená, tedy druhá nejvíce stěhující se věková skupina do hl.m.Prahy byla skupina 30–34 let a třetí potom skupina 20–24 let. V ostatních věkových skupinách nedošlo k tak výrazným posunům. Mohli bychom tedy konstatovat,

že po celé sledované období se nejvýraznější měrou stěhovaly do Prahy věkové skupiny mezi 20 a 34 lety.

Obr. 16 - Podíly jednotlivých věkových skupin na celkovém přistěhovalectví v hl.m.Praze

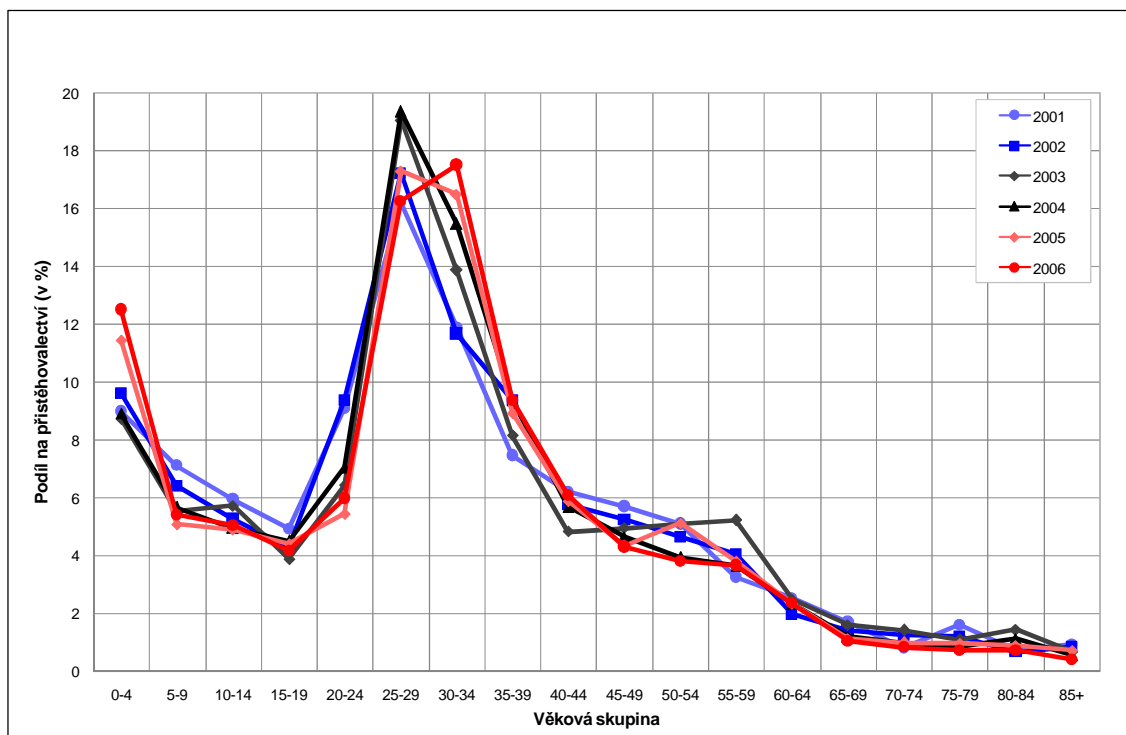

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní výpočty

V případě okresu Praha-východ (obr. 17) můžeme sledovat poněkud odlišnou situaci, jak již bylo zmíněno výše. Největší podíl na přistěhovalectví do okresu mají totiž také věkové skupiny 25–29 a 30–34 let, jenže další velmi výraznou skupinou jsou děti 0–4 let a věkové skupiny 20–24 a 35–39 let. Oproti Praze tedy můžeme sledovat větší roztržitost, významných věkových skupin je tu více než v hlavním městě. Zásadní je pak také výrazné zastoupení nejnižší dětské věkové skupiny. Pokud bychom se podívali na vývoj ve sledovaném období, v letech 2005–2006 je patrný výraznější nárůst věkové skupiny 0–4 roky na přistěhovalectví, po celé sledované období také docházelo k nárůstu podílu věkové skupiny 30–34 let a naopak k poklesu skupiny 20–24 let. Mohli bychom tedy shrnout, že i podíly jednotlivých věkových skupin na přistěhovalectví potvrzují předchozí teze o tom, že do Prahy se stěhují hlavně mladí lidé a to zřejmě do značné míry za prací, kdežto do zázemí Prahy, kam patří i Šestajovice, se stěhují mladí lidé, kteří zakládají rodinu či se stěhují rodiny, které již mají děti větší.

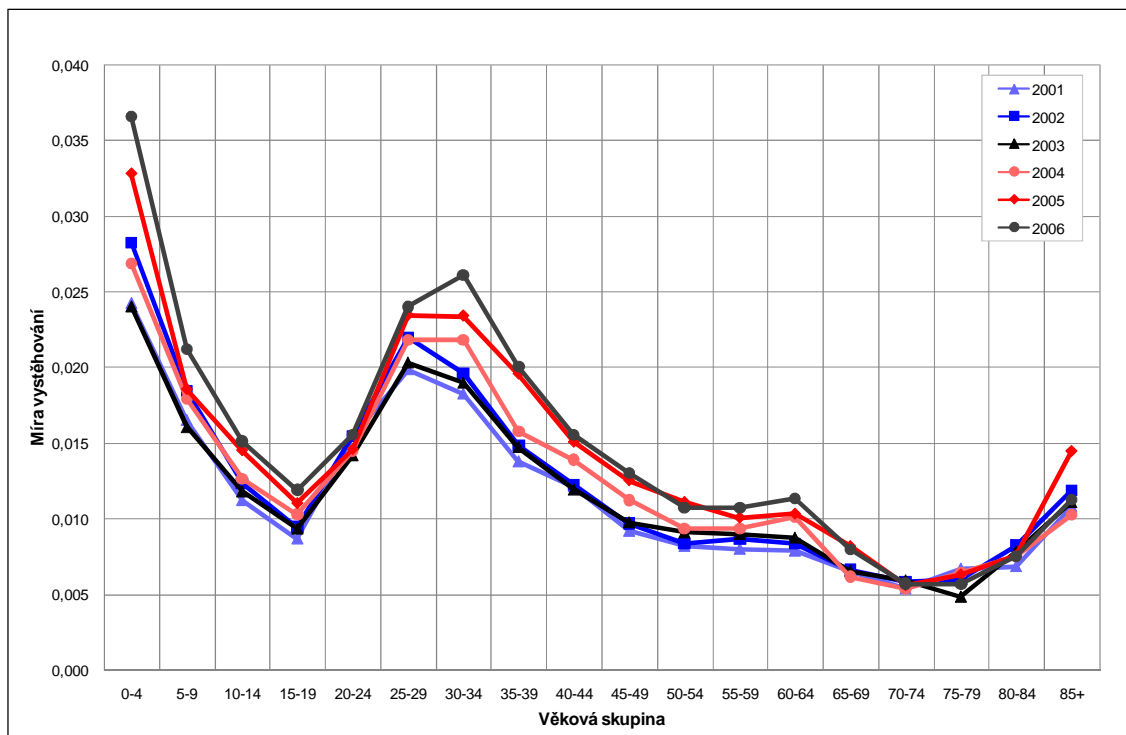
Při pohledu na míry vystěhování v hl.m.Praze (obr. 18) můžeme vidět v první řadě strukturu vystěhovaných podle věku, nejvyšší míru vystěhování zaznamenala věková skupina 0–4 roky a dále věkové skupiny 5–9, 25–29 a 30–34 let. Ve všech těchto skupinách navíc můžeme v průběhu sledovaného období sledovat nárůst měr vystěhování. Ten je však pozorovatelný téměř u všech věkových skupin, snad jen s výjimkou skupiny 20–24 let a osob starších 65 let.

Obr. 17 - Podíly jednotlivých věkových skupin na celkovém přistěhovalectví v okrese Praha-východ

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Obr. 18 - Míry vystěhování dle věkových skupin v hl.m.Praze

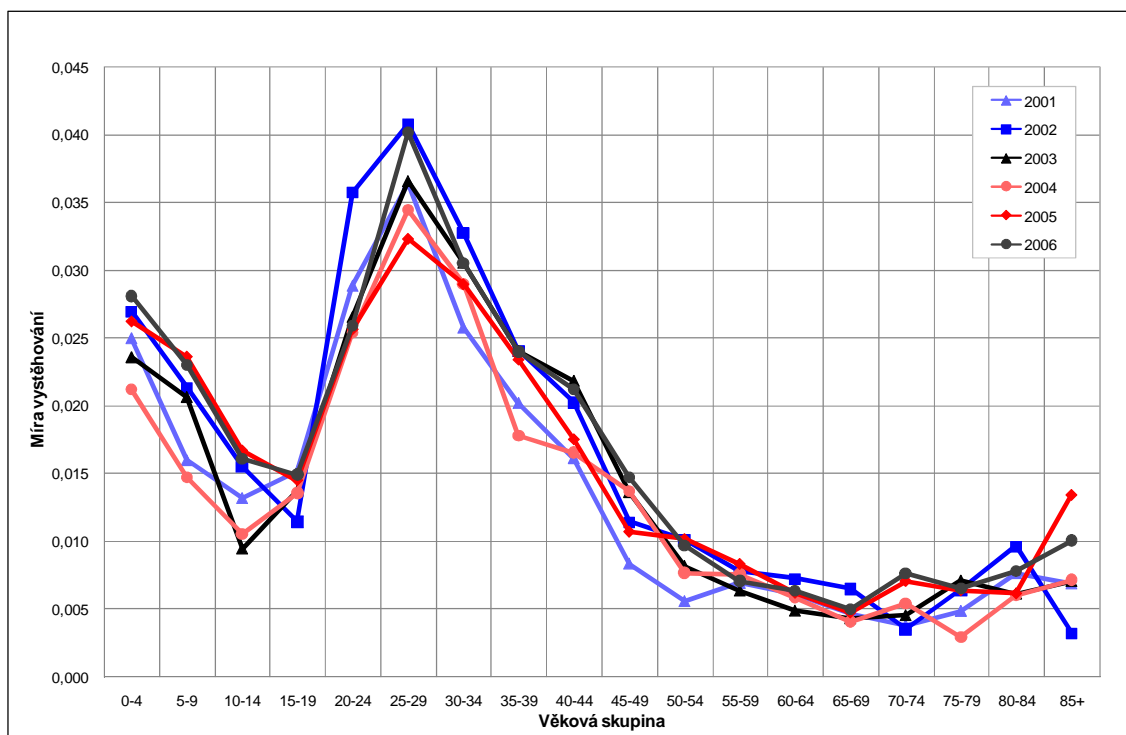
Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní výpočty

V okrese Praha-východ (obr. 19) můžeme vidět podobný strukturální obrázek jako v hl.m.Praze, ovšem trend v čase již tak dobře viditelný není. Opět jsou nejvýraznější věkové

skupiny 0–4, 5–9, 25–29 a 30–34 let, ovšem v tomto případě se k nim přidává i věková skupina 20–24 let, která však jako jedna z mála skupin vykazuje jasnější trend v čase, kterým je snižování míry vystěhování u této skupiny. Výrazné jsou i věkové skupiny 35–39 a 40–44 let.

Obr. 19 - Míry vystěhování dle věkových skupin v okrese Praha-východ

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Mohli bychom tedy velmi stručně shrnout, že sledované zázemí hlavního města Prahy bylo v průběhu sledovaného období územím imigračním. Stěhovaly se sem přitom hlavně mladé páry zakládající rodinu, které v tomto území hledají mimo jiné vhodné prostředí pro výchovu svých dětí. Naopak Praha byla po převažující část sledovaného období územím emigračním, imigraci přitom zajišťovala hlavně skupina osob ve věku mezi dvaceti a třiceti lety.

4.1.4 Úmrtnost

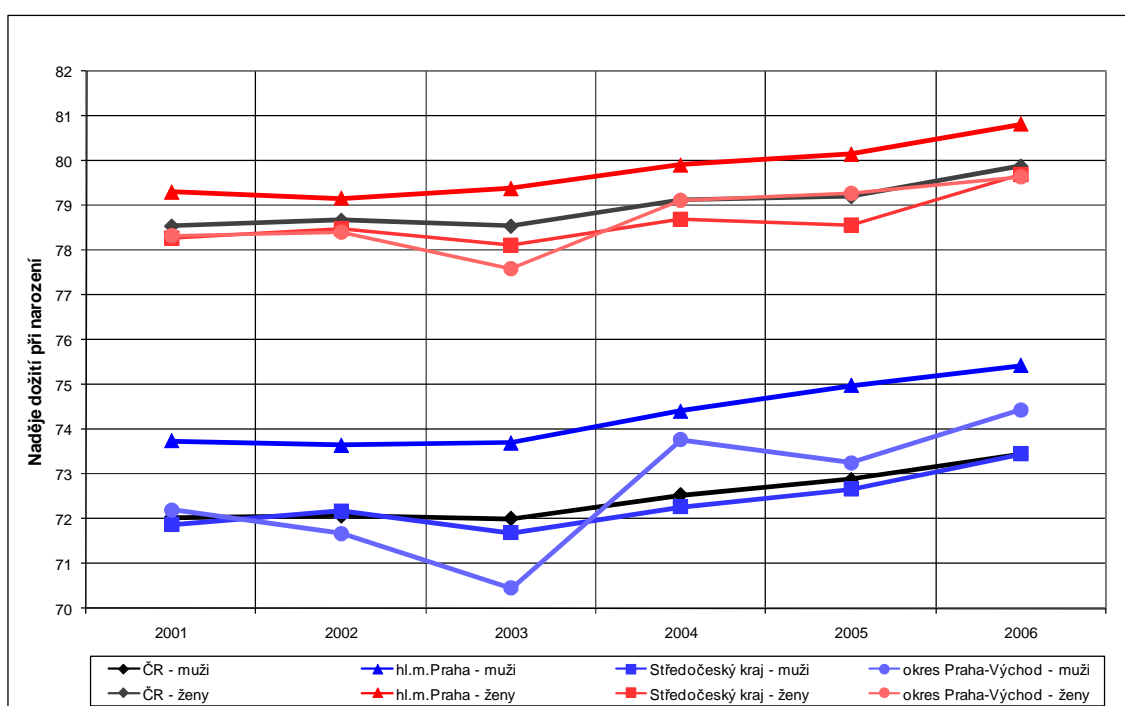
Jedním z hlavních trendů vývoje úmrtnosti je prodlužování naděje dožití (též střední délka života; průměrný počet let, který připadá na jednotlivce v určitém věku ještě prožít za předpokladu zachování intenzit úmrtnosti podle věku v období, pro které byla daná tabulka vypočtena (Pavlík, Kalibová, 2005)), a to při narození (představuje průměrnou délku života právě narozeného dítěte za předpokladu zachování daného řádu vymírání (Pavlík, Kalibová, 2005)), ale také ve vyšším věku. Příčinou zvyšování naděje dožití je mimo jiné zdravější životní styl či pokrok medicíny. Naděje dožití u žen je přitom standardně o něco vyšší než naděje dožití u mužů, ovšem tyto rozdíly mají spíše tendenci se do budoucna zmenšovat.

Na grafu (obr. 20) vidíme vývoj střední délky života v letech 2001–2006 na území ČR, Středočeského kraje, hl.m.Prahy a okresu Praha-východ a můžeme konstatovat, že porovnáme-li rok 2001 a 2006, ve všech sledovaných územních jednotkách došlo k nárůstu střední délky

života při narození. V průběhu sledovaných let však došlo i k poklesu či stagnaci hodnot naděje dožití, a to hlavně v roce 2003, kdy byla zaznamenána zvýšená úroveň úmrtnosti, způsobená zřejmě z větší části chřipkovou epidemií v prvním čtvrtletí roku (ČSÚ, 2004).

Po celé sledované období pozorujeme vyšší úroveň naděje dožití na území hlavního města, v roce 2006 dokonce přesáhla u žen hranici osmdesáti let a u mužů hranici pětasedmdesáti let. To opět podporuje tvrzení o zvláštním postavení Prahy mezi kraji ČR v některých ohledech, v tomto případě můžeme zdůraznit mimo jiné dostupnější zdravotnickou péči, což je způsobeno strukturou kraje, který zahrnuje pouze město. Hodnoty Středočeského kraje se po celých šest let téměř kryjí s celorepublikovým průměrem.

Obr. 20 – Vývoj naděje dožití při narození v České republice, hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Okres Praha-východ, který je pro nás nejdůležitější (viz níže), je z hlediska počtu obyvatel nejmenší sledovanou jednotkou z dosud zmíněných. Ve vývoji naděje dožití u žen můžeme sledovat trend k posunu hodnot do vyššího věku, s jedinou výjimkou roku 2003, který byl již okomentován výše. V úvodu sledovaného období se hodnoty naděje dožití u žen pohybovaly mírně pod hodnotami České republiky a zhruba na stejné úrovni jako hodnoty Středočeského kraje. V druhé polovině období se pak situace obrátila, hodnoty okresu Praha-východ začaly být totožné s hodnotami za Českou republiku, které jsou stále nad hodnotami za Středočeského kraje. Naděje dožití u žen se tak z hodnot pod celorepublikovým průměrem dostala na hodnoty s ním téměř totožné. U mužů je situace poněkud složitější. V průběhu sledovaného období můžeme sledovat výrazné kolísání hodnot, jehož možnou stabilizaci by mohly naznačovat hodnoty v posledních dvou sledovaných letech, kdy docházelo k růstu naděje dožití a hodnoty se pohybovaly nad průměrem České republiky i hodnotami Středočeského kraje. (Na úplném

počátku sledovaného období můžeme sledovat hodnoty naděje dožití v okrese Praha-východ jen o málo vyšší než ve Středočeském kraji a České republice).

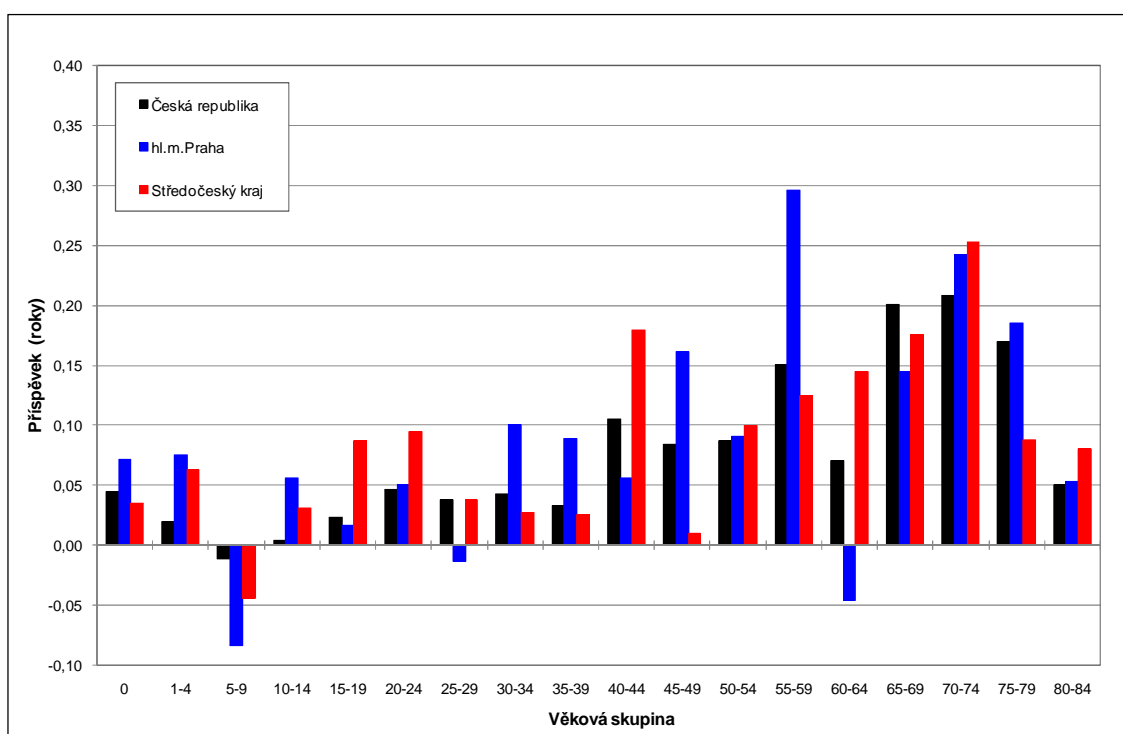
Vývojem naděje dožití v Šestajovicích se v tomto případě nezabýváme, jelikož hodnoty tohoto ukazatele jsou velmi nevyrovnané a neobsahují žádné explicitní trendy. Vinu na tom má značně rozkolísaný počet zemřelých v Šestajovicích (tab. 9), což je dáno mimo jiné velmi malou početní velikostí sledované populace. Úmrtnost je ve vyšších věkových skupinách ovlivňována např. výskytem či naopak absencí chřipkových epidemií, do jisté míry tedy i počasím resp. okolnostmi, které podporují či naopak brzdí výraznější výskyt onemocnění dýchacího traktu. Tyto vnější vlivy v souvislosti s malou početní velikostí populace jsou jedněmi z důvodů, které zapříčiňují výkyvy v počtech zemřelých v Šestajovicích. Z tohoto důvodu pro potřeby prognózy ztotožníme úmrtnost na Praze-východ s úmrtností v Šestajovicích.

Tab. 9 – Vývoj počtu zemřelých v Šestajovicích v letech 2001–2006

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Počet zemřelých	8	19	15	9	16	14

Zdroj dat: Český statistický úřad

Obr. 21 – Příspěvky jednotlivých věkových skupin ke změně naděje dožití u mužů v České republice, hl.m.Praze a Středočeském kraji mezi lety 2001 a 2006

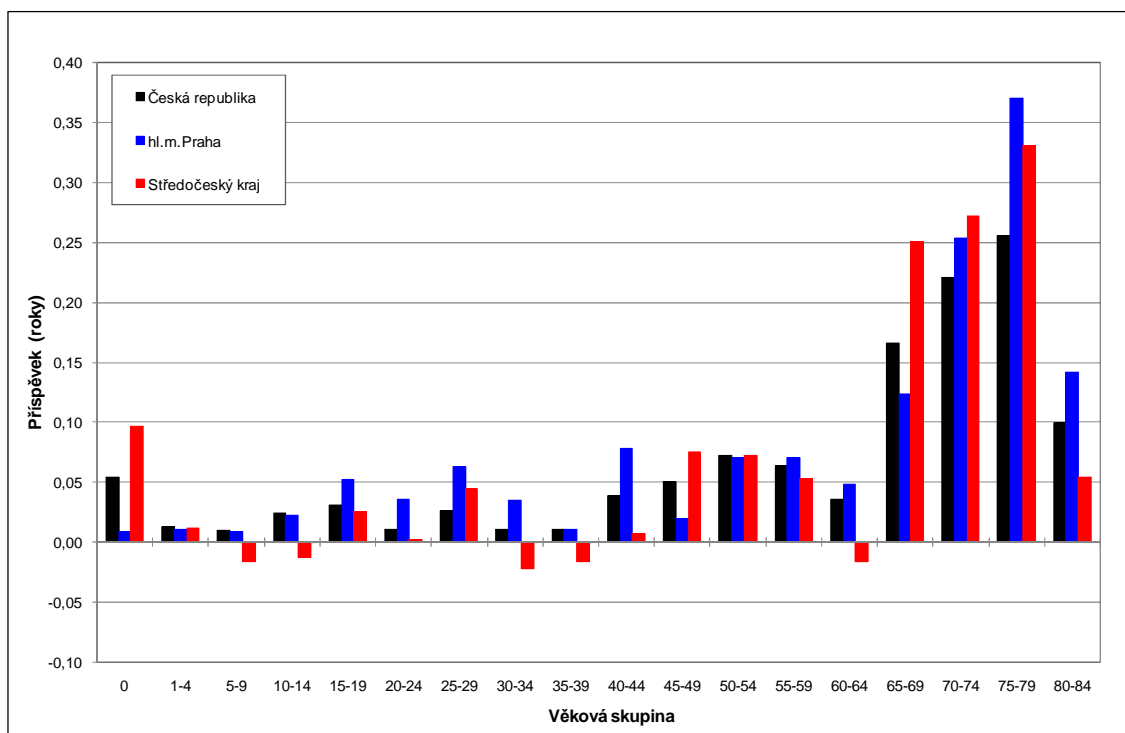
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Podrobnější přehled o vývoji úmrtnosti nám poskytnou také příspěvky jednotlivých věkových skupin ke změně naděje dožití při narození. Podíváme-li se na příspěvky ke změně naděje dožití u mužů mezi lety 2001 a 2006 (obr. 21) v České republice, na první pohled

vidíme, že na zvyšování naděje dožití ve sledovaných letech měly největší podíl věkové skupiny mužů mezi 65 a 79 lety, k nimž můžeme přidat jako významnější ještě věkovou skupinu 55–59 let. V případě Prahy jsou nejvýraznější věkové skupiny 55–59 a 70–79 let, naopak věková skupina 60–64 let přispívala spíše ke snižování střední délky života při narození. Ve Středočeském kraji je nejvíce přispívající ke zvyšující se střední délce života věková skupina 70–74 let, následovaná věkovými skupinami 40–44 a 65–69 let.

Na rozdíl od žen, jak uvidíme níže, se o změnu naděje dožití u mužů podílí více věkových skupin, ovšem menšími časovými úseky. O největší změny v naději dožití u mužů se tak ve všech sledovaných jednotkách zasloužily věkové skupiny mezi 55 a 79 lety, s některými výjimkami.

Obr. 22 – Příspěvky jednotlivých věkových skupin ke změně naděje dožití u žen v České republice, hl.m.Praze a Středočeském kraji mezi lety 2001 a 2006

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

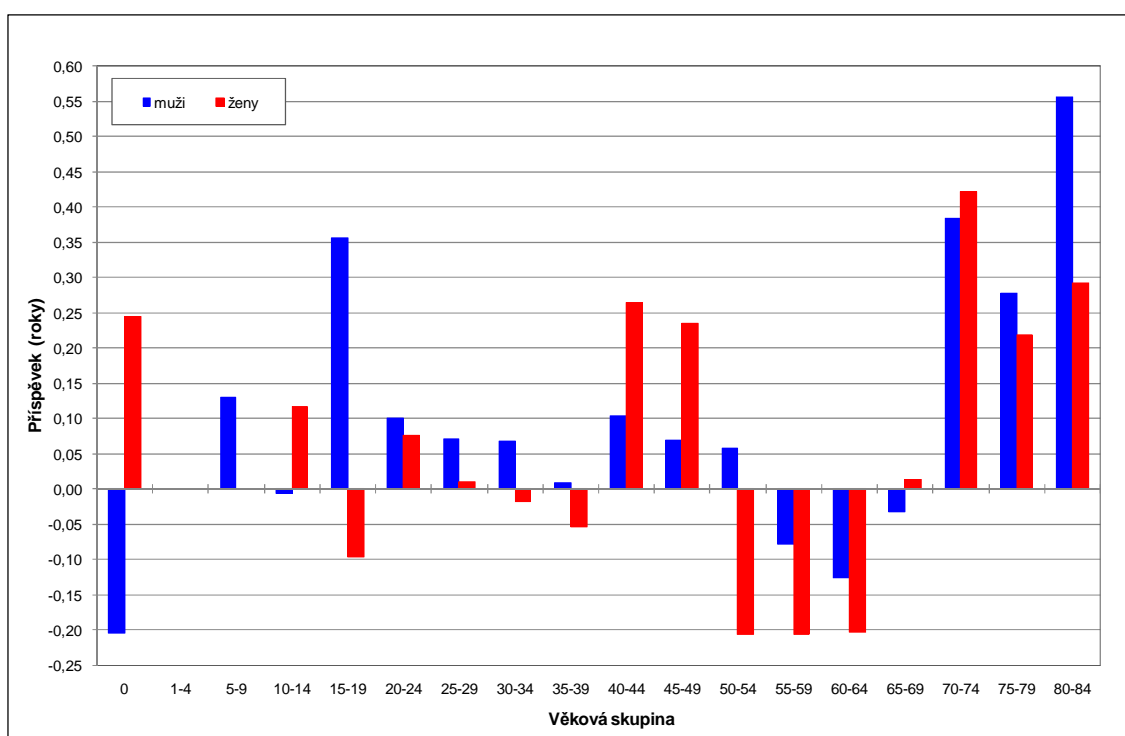
U žen (obr. 22) můžeme sledovat poněkud odlišnou situaci než u mužů. Na zvyšování naděje dožití se podílejí ve všech třech oblastech výrazně nejvíce věkové skupiny mezi 65 a 79 lety, tedy výrazně užší věková skupina než u mužů. Mohli bychom však shrnout, že v případě žen i mužů dochází ke zvyšování naděje dožití hlavně díky vyšším věkovým skupinám.

V případě okresu Praha-východ můžeme pozorovat odlišnou situaci než v případech předešlých (obr. 23). Největší příspěvky k naději dožití u žen i u mužů zajistily ve sledovaném období věkové skupiny mezi 70 a 84 lety, tedy ještě vyšší věkové skupiny, než v případě ostatních sledovaných územních jednotek. Ke zvýšení střední délky života přispěly u žen ještě výrazněji věkové skupiny 40–49 let a děti ve věku 0, naopak na snižování naděje dožití při narození se podílely hlavně věkové skupiny mezi 50 a 64 lety! U mužů se na zvýšení naděje

dožití podílela výrazně věková skupina 15–19 let, naopak na snižování naděje dožití při narození se podíleli chlapci ve věku 0.

Největší zásluhu na zvyšování věku naděje dožití při narození měly tedy věkové skupiny nejstarší, tedy 70–84 let u obou pohlaví, u mužů se k nim ještě výrazně připojila skupina 15–19 let. U žen pak proti sobě působily záporné příspěvky žen v předdůchodovém a raném důchodovém věku (50–64 let) a kladné příspěvky žen ve věku 40–49 let. A zatímco dívky do jednoho roku věku se podílely na zvyšování naděje dožití, chlapci téhož věku přispívali k jeho snižování.

Obr. 23 – Příspěvky jednotlivých věkových skupin ke změně naděje dožití v okrese Praha-východ mezi lety 2001 a 2006

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

4.1.5 Plodnost

Ve vývoji plodnosti došlo v uplynulých téměř dvaceti letech k výrazným změnám. Nejprve po roce 1989 došlo k razantnímu poklesu plodnosti, a to až na minimum v roce 1999, kdy se narodilo pouze 89 471 dětí a hodnota úhrnné plodnosti (představuje počet dětí, které by se narodily jedné ženě během jejího reprodukčního období, kdyby zůstalo zachováno rozložení plodnosti podle věku ve sledovaném kalendářním roce po dobu zhruba 35 let, tedy jedné generace (Pavlík, Kalibová, 2005) se snížila na 1,13. Celých deset let, v letech 1995–2005, byla přitom úroveň úhrnné plodnosti pod hranicí 1,3 dítěte.

Kromě úrovně plodnosti se také změnily další charakteristiky, více dětí se rodí mimo manželství a zvyšuje se průměrný věk matek při porodu. Snižování úrovně plodnosti má za následek i stárnutí populace, a to tzv. zespondu věkové pyramidy.

Obr. 24 – Vývoj úhrnné plodnosti v České republice, hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Vývoj úrovně úhrnné plodnosti v posledních letech má zvyšující se tendenci (obr. 24). V rámci ČR došlo k postupnému zvýšení úhrnné plodnosti až na úroveň 1,34 dítěte v roce 2006. Plodnost v Praze je po celé sledované období pod celorepublikovým průměrem, po celá 90. léta byla krajem s nejnižší úhrnnou plodností (ovšem v roce 2006 ji předstihl Zlínský kraj). Odlišný vývoj můžeme zaznamenat u Středočeského kraje, který se stal z kraje s jednou z nejnižších úrovní úhrnné plodnosti na počátku 90. let v rámci ČR, krajem s druhou nejvyšší mírou úhrnné plodnosti (po Ústeckém kraji) v roce 2006. Už v roce 2003 přitom patřil tento kraj ke čtyřem s nejvyšší úhrnnou plodností. Okres Praha-východ přitom vykazuje ještě vyšší úhrnnou plodnost v celém sledovaném období než jeho nadřazený územní celek. Tyto skutečnosti mohou být důsledkem migračních proudů z Prahy do jejího okolí a nejbližšího okolí, tedy Středočeského kraje a okresu Praha-východ. Stěhují se sem přitom ve značné míře páry, které plánují založit rodinu nebo již mají malé děti. V posledních letech navíc realizují svou plodnost silné ročníky ze 70. let, které často odkládaly plození potomků do pozdějších let.

Pokud se podíváme na hodnoty úhrnné plodnosti v letech 2001–2005 ve vybraných obcích v nejtěsnějším zázemí Prahy (obr. 25), opět před sebou máme ukazatele, které jsou opřeny o velmi malé soubory dat. Plynulejší křivku tvoří úhrnná plodnost za všechny tři obce dohromady, která dosahovala v roce 2001 hodnot kolem 1,3 a v roce 2005 těsně pod 1,6. To jsou tedy ještě vyšší hodnoty než v případě celého okresu Praha-východ a odpovídá to předchozím tezím o imigraci do této oblasti.

Podíváme-li se na vývoj měr plodnosti podle věkových skupin v České republice (obr. 26), můžeme vidět naprosto jasný trend. Tím je posun plodnosti do vyšších věkových skupin. Hlavní

věkovou skupinou, ve které ženy realizují svou plodnost, zůstala po celé sledované období věková skupina 25–29 let. Ovšem pokud se podíváme na druhou nejplodnější věkovou skupinu, zatímco v roce 2001 to byla věková skupina 20–24 let, v roce 2006 to již byla skupina 30–34 let. Nárůst plodnosti poslední zmíněné skupiny je pak navíc vyšší, než pokles plodnosti věkové skupiny 20–24 let. Výraznější nárůst zaznamenala i věková skupina 35–39 let.

Obr. 25 – Vývoj úhrnné plodnosti v Jirnech, Šestajovicích a Zelenči

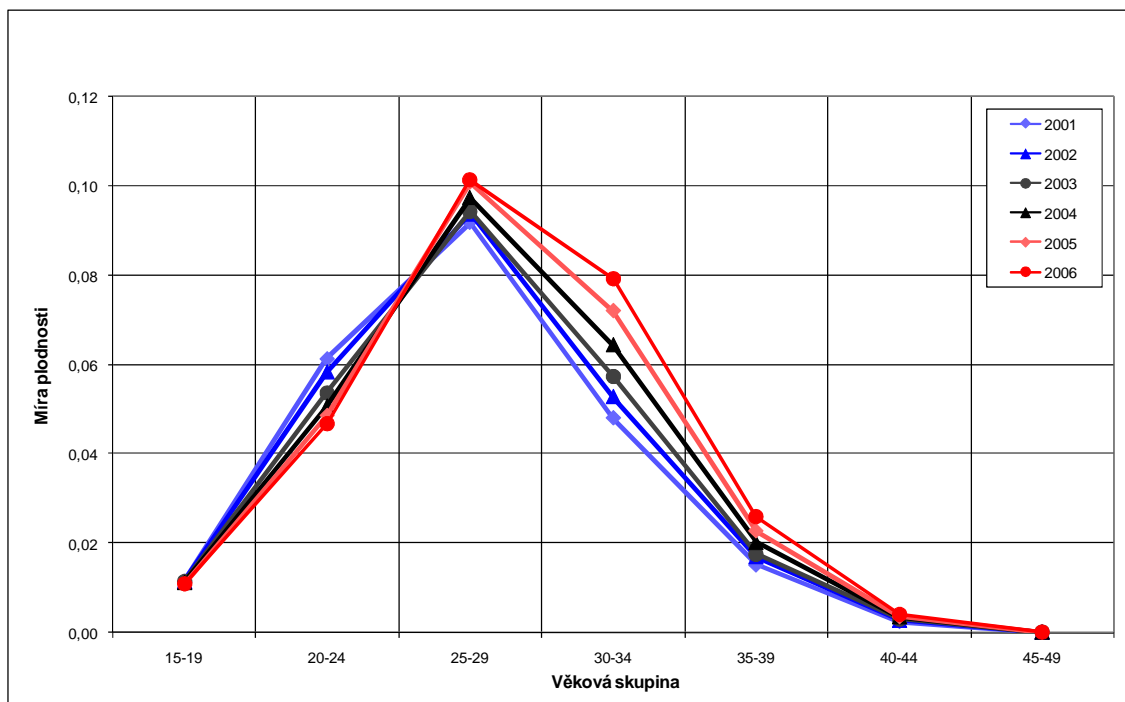

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Při pohledu na vývoj plodnosti jednotlivých věkových skupin v hl.m.Praze (obr. 27) můžeme vidět situaci poněkud odlišnou než v celé České republice. Ve věkové skupině 20–24 let došlo k poklesu, ovšem ve věkové skupině následující, tedy 25–29 let se situace téměř nezměnila a nejplodnější věkovou skupinou se stala skupina 30–34letých žen, a to od roku 2005. I na počátku sledovaného období byla věková skupina 30–34 velmi významnou, byla druhou nejplodnější věkovou skupinou (na rozdíl od České republiky), nicméně její významnost během sledovaného období výrazně narostla. Nárůst zaznamenala také skupina 35–39 let, která v posledních dvou sledovaných letech byla dokonce plodnější než věková skupina 20–24 let! V Praze tedy vidíme velmi výrazné a sílící zastoupení věkových skupin třicátnic, a mnohem výrazněji než např. na úrovni České republiky nebo Středočeského kraje.

Vývoj měř plodnosti podle věkových skupin ve Středočeském kraji (obr. 28) je velmi silně podobný vývoji v celé České republice, konkrétní hodnoty plodnosti jsou však ve Středočeském kraji vyšší. Nejsilněji zastoupenou věkovou skupinou po celé sledované období zůstala věková skupina 25–29 let, a zatímco v roce 2001 byla druhou nejplodnější věkovou skupinou skupina 20–24 let, v roce 2006 už to byla věková skupina 30–34 let. Patrný nárůst zaznamenala i věková skupina 35–39 let.

Obr. 26 – Vývoj měr plodnosti dle věkových skupin pro Českou republiku

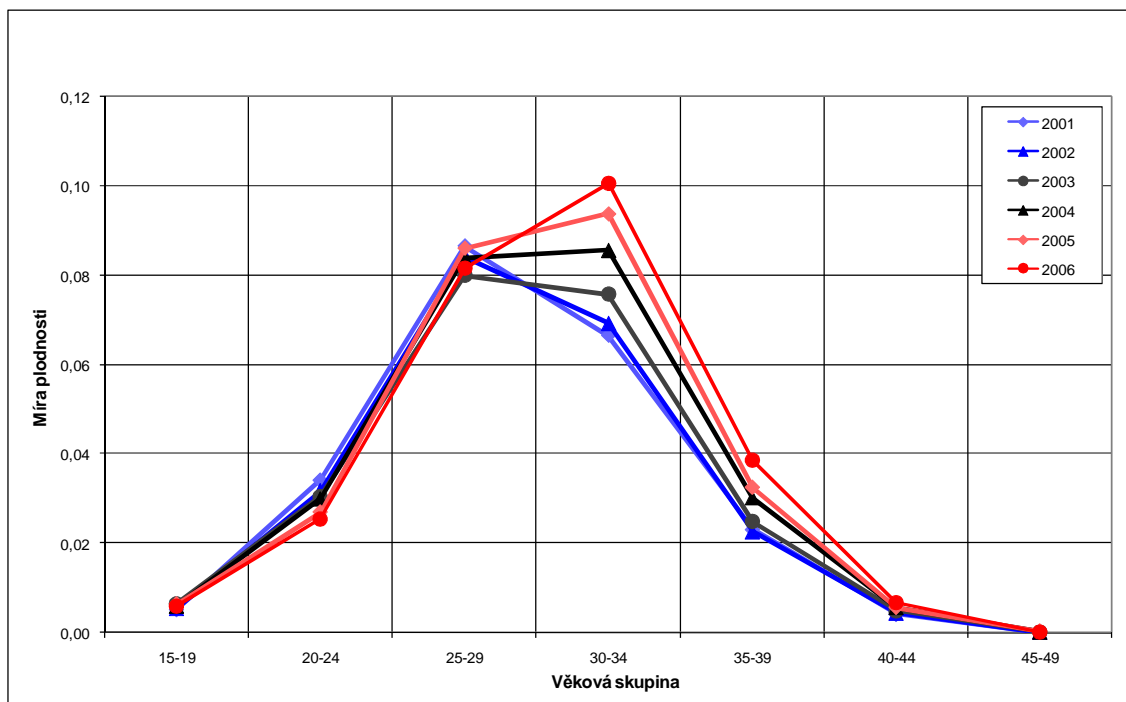

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

V okrese Praha-východ (obr. 29) došlo ve sledovaném období taktéž k posunu plodnosti do vyšších věkových skupin. Nejsilnější věkovou skupinou zůstala skupina 25–29 let. Již v roce 2001 měla věková skupina 30–34 let silnější zastoupení než věková skupina 20–24 let, nicméně rozdíl mezi nimi byl minimální. V roce 2006 byla tedy druhou nejplodnější opět skupina 30–34 let, ovšem tentokrát již velmi výrazně, dokonce se začala velmi blížit skupině 25–29 let. Taktéž věková skupina 35–39 let se stala v průběhu sledovaného období významnější. Mohli bychom tedy shrnout, že situace okresu Praha-východ je někde mezi situací hl.m.Prahy a Středočeského kraje. Podobnost se Středočeským krajem je v nejsilnějším zastoupení věkové skupiny 25–29 let a v postavení věkové skupiny 30–34 let na konci sledovaného období. Naopak s Prahou má okres Praha-východ „společné“ druhé nejsilnější postavení skupiny 30–34 let již na počátku sledovaného období.

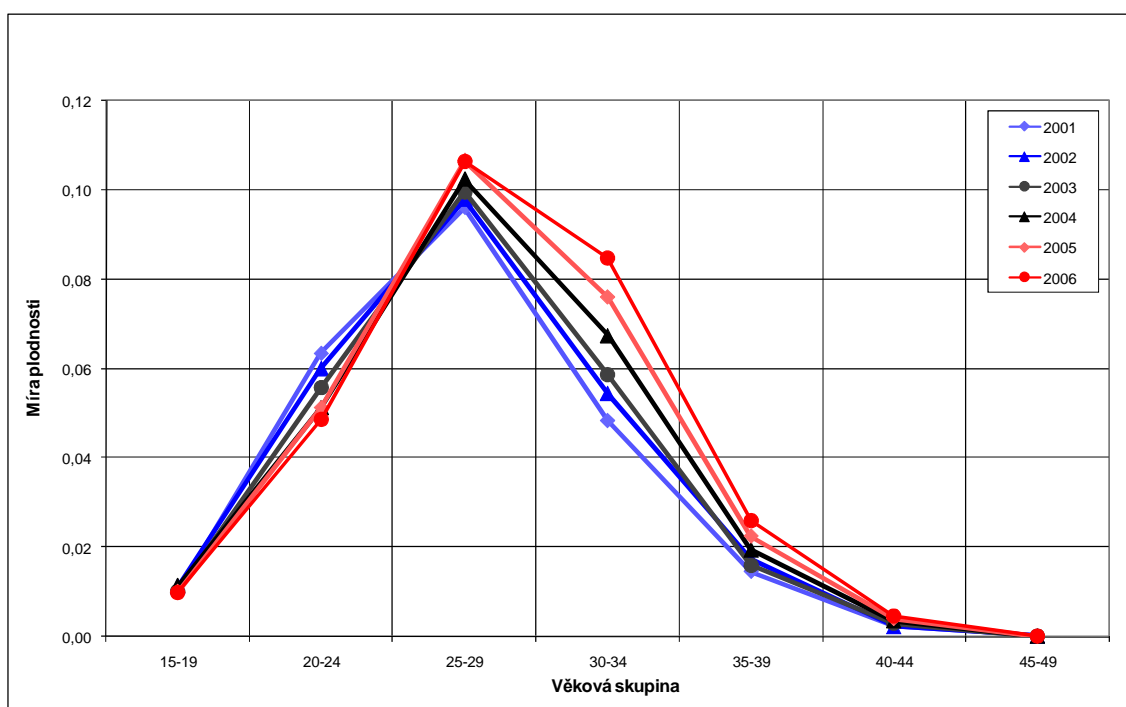

Obr. 27 – Vývoj měr plodnosti dle věkových skupin pro hl.m.Prahu

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

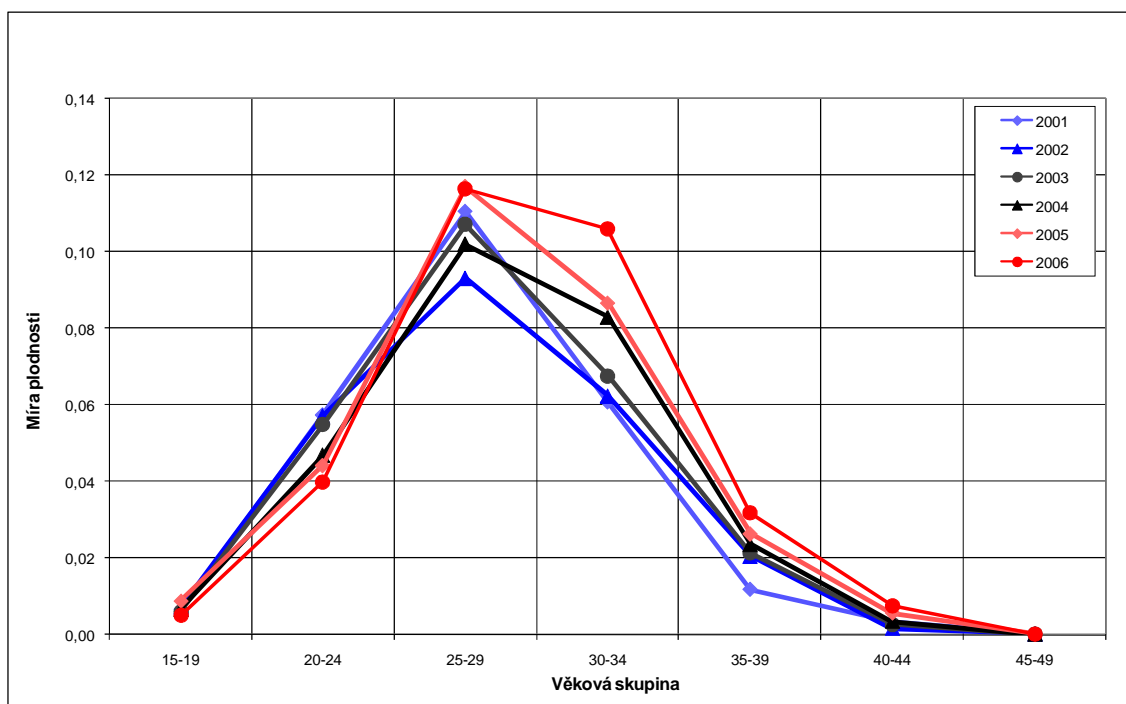
Obr. 28 – Vývoj měr plodnosti dle věkových skupin pro Středočeský kraj

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

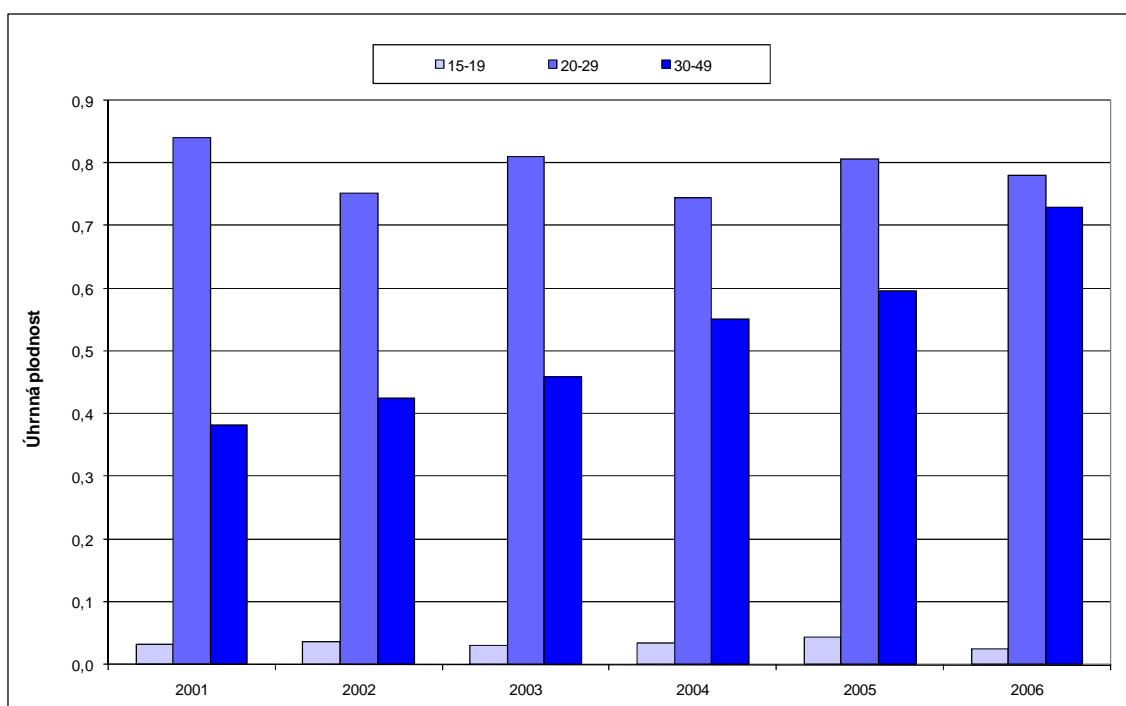
Vývoj měr plodnosti podle pětiletých věkových skupin v Šestajovicích je značně rozkolísaný a opět není možné zde sledovat žádný výraznější trend. Za určující v našem případě budeme tedy považovat hodnoty a trendy, kterých bylo dosaženo v okrese Praha-východ.

Obr. 29 – Vývoj měr plodnosti dle věkových skupin pro okres Praha – východ

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Obr. 30 - Struktura úhrnné plodnosti podle věkových skupin v okrese Praha-východ

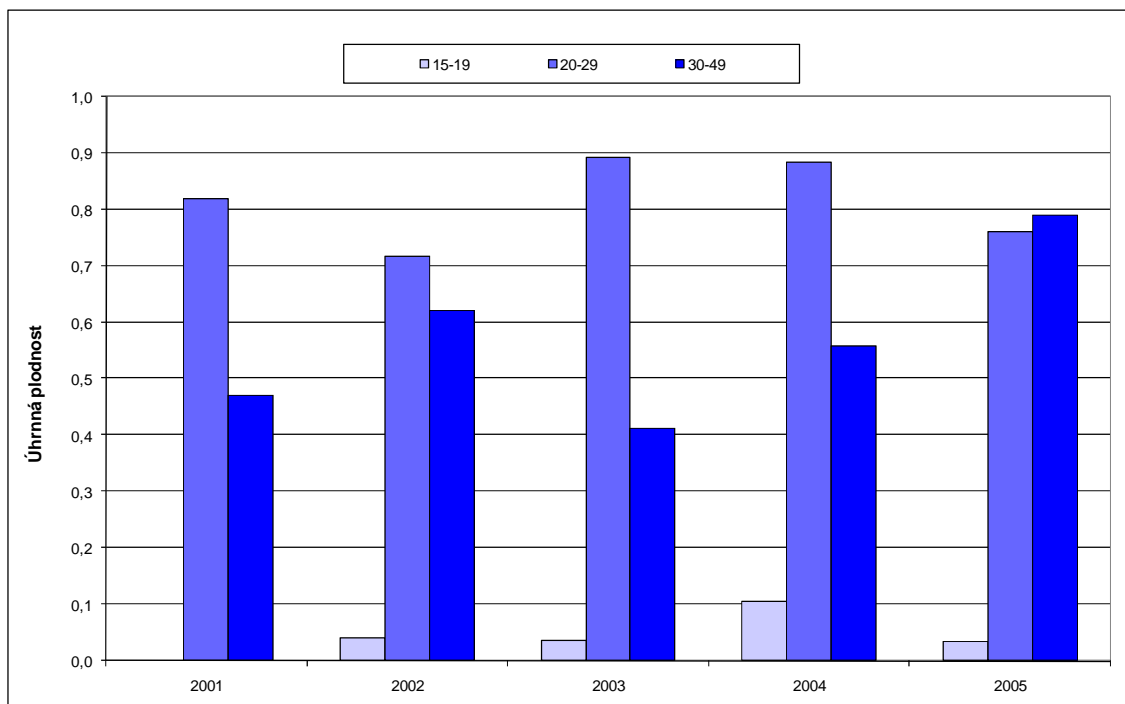

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Posouvání těžiště plodnosti do vyšších věkových skupin je tedy trendem, který můžeme pozorovat v celé České republice. To dokládají i další grafy, které znázorňují strukturu úhrnné plodnosti dle širších věkových skupin. V okrese Praha-východ můžeme pozorovat dotahování skupiny 30–49 let na věkovou skupinu 20–29 let (obr. 30), ve Středočeském kraji je rozdíl

těchto dvou skupin výraznější, ovšem v Praze má již větší zastoupení skupina 30–49 let. Je tedy otázkou, zda se převaha v okrese Praha-východ dostane na stranu skupiny 30–49 let, jak to naznačují hodnoty za obce Jirny, Šestajovice a Zeleneč (obr. 31), nebo zda zůstane převaha na straně skupiny 20–29 let.

Obr. 31 - Struktura úhrnné plodnosti podle věkových skupin v obcích Jirny, Šestajovice a Zeleneč

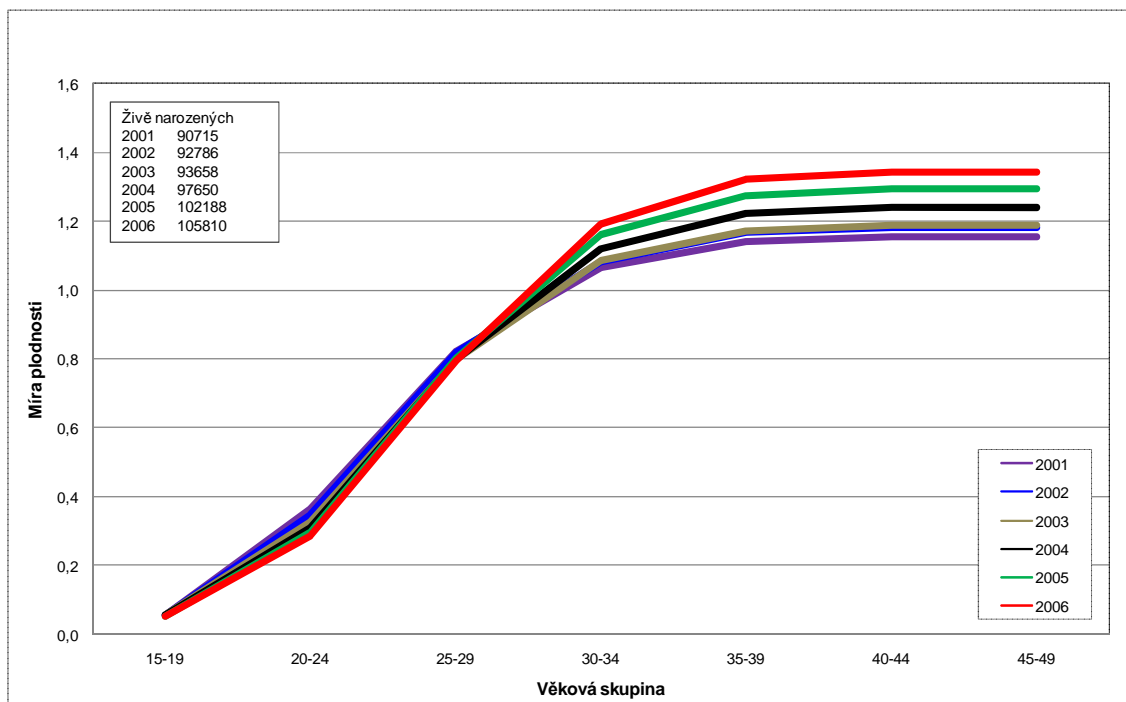
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Kumulované míry plodnosti (míry plodnosti vyjadřují počet narozených dětí na 1000 žen v daném věku (Pavlík, Kalibová, 2005)) zobrazují nárůst úhrnné plodnosti podle jednotlivých věkových skupin. Na vývoji kumulovaných měr plodnosti za Českou republiku (obr. 32) můžeme opět rozeznat trend posouvání plodnosti do vyšších věkových skupin a velmi zřetelně zde také můžeme vidět zvyšující se úroveň plodnosti v letech 2001–2006. To dokládá i vývoj počtu živě narozených, který v roce 2005 překonal hranici 100 tisíc živě narozených dětí.

Ve vývoji kumulovaných měr plodnosti v hl.m.Praze (obr. 33) si můžeme všimnout zvyšujícího se podílu věkové skupiny 25–29 let, a to až do fáze, kdy je tato věková skupina nejplodnější ze všech sledovaných věkových skupin. Výrazné je i zvýšení podílu věkové skupiny 34–39 let. Stejně jako v celé České republice si i zde můžeme všimnout nárůstu celkové plodnosti v průběhu sledovaného období, nejvýraznější nárůst byl přitom zaznamenán v roce 2004, což je patrné i z konkrétních počtů živě narozených dětí.

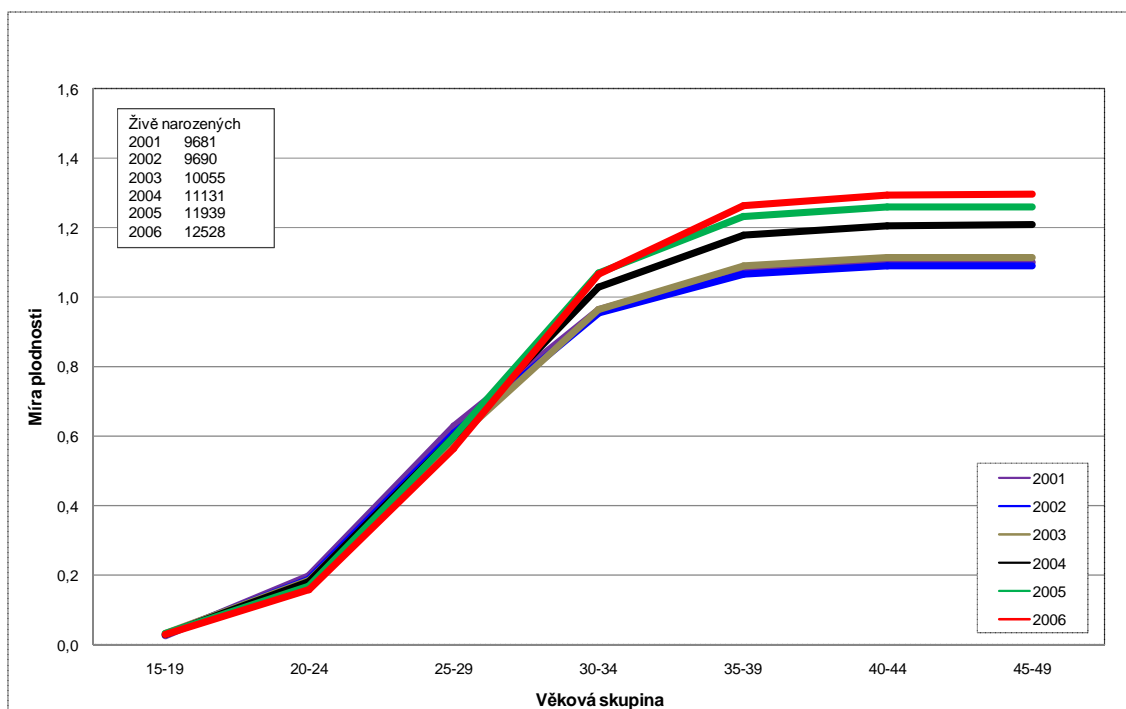
Vývoj ve Středočeském kraji (obr. 34) je obdobný jako vývoj v celé České republice a můžeme zde pozorovat i tytéž trendy, tedy posun plodnosti do vyšších věkových skupin či zvyšování celkové plodnosti v průběhu celého sledovaného období. Pokud se podíváme na konkrétní počty narozených v jednotlivých letech, můžeme konstatovat, že po celé sledované období bylo ve Středočeském kraji více živě narozených než v hl.m.Praze, nicméně na počátku sledovaného období byl rozdíl větší než na jeho konci.

Obr. 32 - Kumulované míry plodnosti v ČR v letech 2001–2006

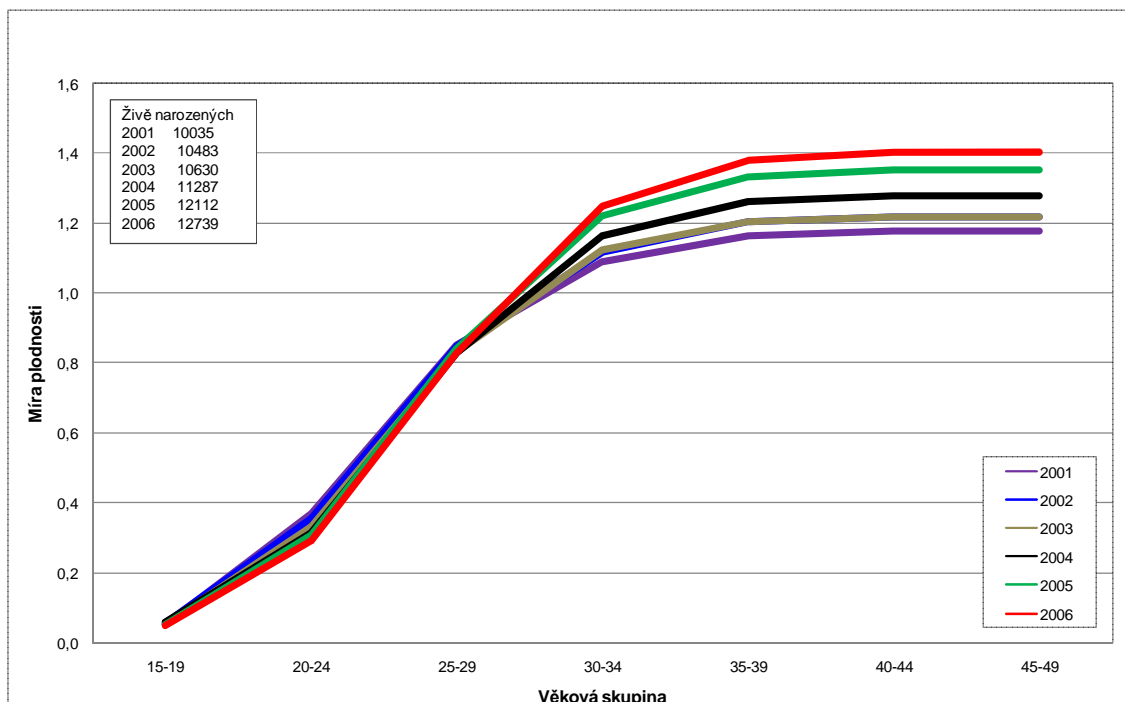
Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Obr. 33 - Kumulované míry plodnosti v hl.m. Praze v letech 2001–2006

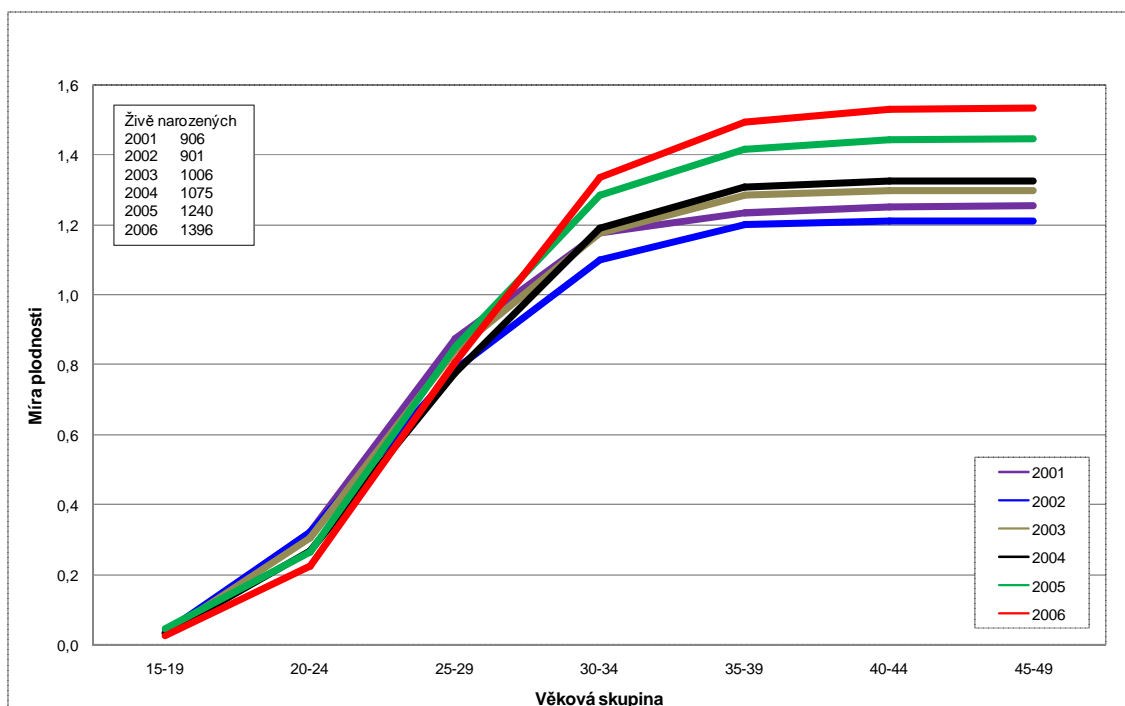
Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Obr. 34 - Kumulované míry plodnosti ve Středočeském kraji v letech 2001–2006

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Obr. 35 - Kumulované míry plodnosti v okrese Praha-východ v letech 2001–2006

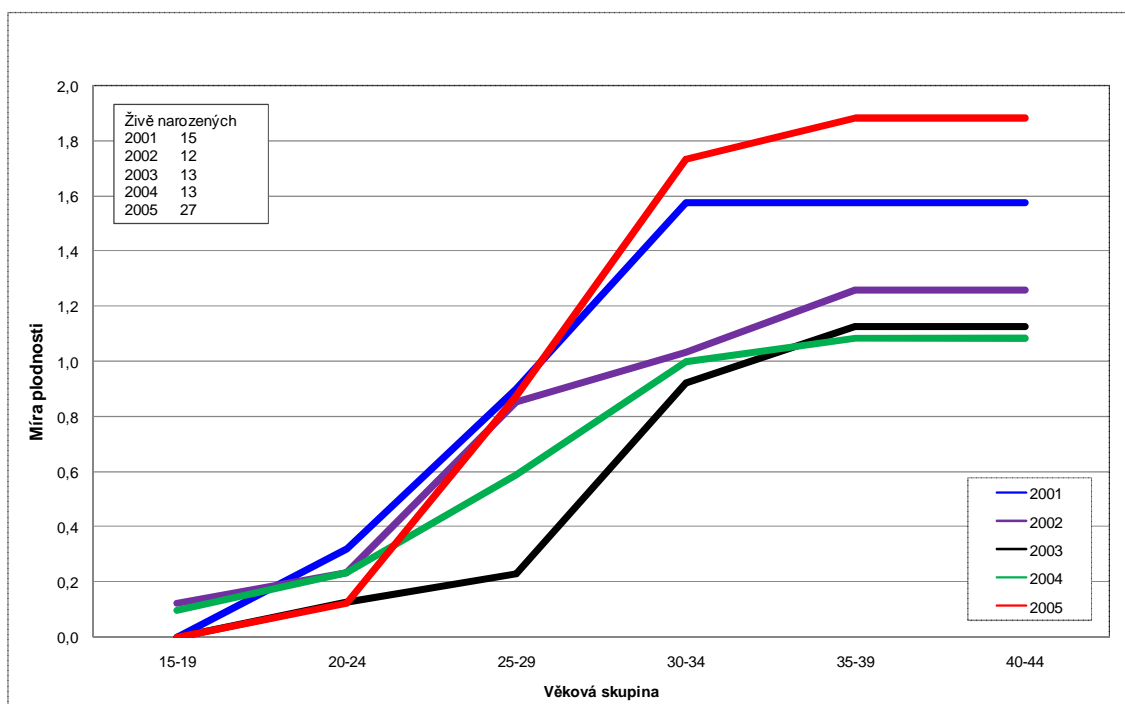
Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Na vývoji kumulovaných měr plodnosti za okres Praha-východ (obr. 35) pozorujeme pokles plodnosti žen ve věkové skupině 20–24 let (největší ze sledovaných oblastí) a naopak nárůst plodnosti ve věkové skupině 30–34 let a rovněž nezanedbatelný nárůst plodnosti ve věkové skupině ještě vyšší, tedy 35–39 let. Od roku 2002 také docházelo ke zvyšování celkové

plodnosti žen. Je však vhodné se podívat na konkrétní počty narozených, které se v prvních třech sledovaných letech měnily pouze v řádu jednotek až desítek osob. Je zde tedy velmi dobře vidět, že při menší početní velikosti populace může i doslova pár osob zapříčinit na první pohled znatelný rozdíl ukazatele, který je však ve skutečnosti změnou nepatrnou.

Zmíněnou skutečnost jen dokazuje vývoj hodnot kumulované plodnosti za Šestajovice (obr. 36). Je zde patrná absence jakéhokoli trendu, což při pohledu na počty narozených není ničím zarážejícím. Pro představu o mírách plodnosti jednotlivých věkových skupin je tedy vhodné přidržet se vývoje v okrese Praha-východ.

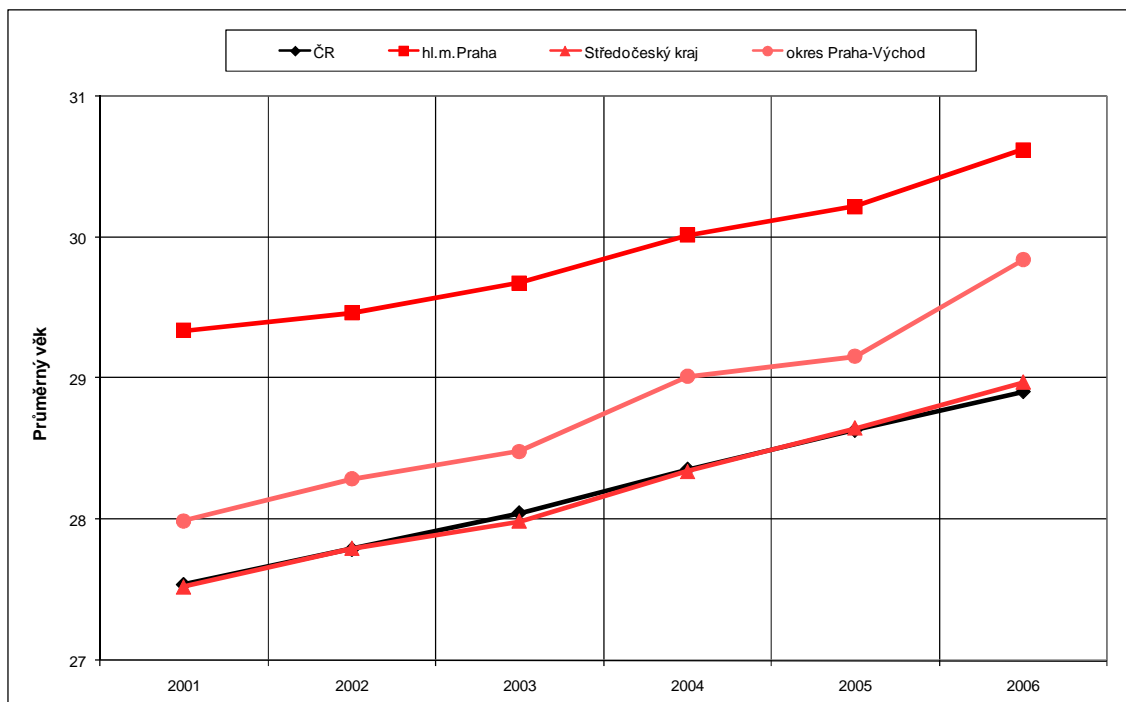
Obr. 36 - Kumulované míry plodnosti v Šestajovicích v letech 2001–2005

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Zvyšování věku, ve kterém ženy realizují svou plodnost, je tedy jednoznačným trendem, který se odráží také ve zvyšování průměrného věku matek při porodu (obr. 37). Ten se stále zvyšuje, ovšem ještě zdaleka nedosahuje hodnot běžných v Západní Evropě, takže lze očekávat jeho další růst. V průběhu 90. let docházelo k odkládání rození dětí do pozdějšího věku, což bylo způsobeno novými možnostmi a změnou životního stylu a hodnot po roce 1989, nicméně dá se předpokládat, že k rození potomků ve vyšším věku bude docházet i nadále. Na jedné straně je to jistě pozitivní, jelikož si lidé pořizují děti, až když mají vytvořené podmínky pro jejich výchovu, na druhou stranu však z biologického hlediska ve vyšším věku stoupá riziko neplodnosti a vývojových vad plodu. Možnosti moderní medicíny si dnes již dokážou často poradit i s tímto problémem, nicméně v některých případech ani medicína nedokáže pomoci. Vývoj v Šestajovicích je vzhledem k málo početnému souboru (viz výše) opět prostý výraznějšího trendu.

Obr. 37 – Vývoj průměrného věku matek při porodu v České republice, hl.m.Praze, Středočeském kraji a okrese Praha-východ

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

4.1.6 Shrnutí

Vývoj přirozenou měnou v obcích Jirny, Šestajovice a Zeleneč odpovídá ve sledovaném období let 2001–2005 resp. 2006 vývoji v okrese Praha-východ a obecnějším trendům, které platí pro celou Českou republiku. Prvním z těchto trendů je snižování úrovně úmrtnosti, zvyšuje se naděje dožití při narození, která se v roce 2005 v okrese Praha-východ pohybovala u žen pod hranicí 80 let a u mužů mezi 74 a 75 lety. Nejvyšší podíl na tomto zvyšování mají věkové skupiny nejvyšší, tedy nad 70 let věku. Stejně jako v Západní Evropě také dochází k nárůstu věku matek při porodu, těžiště věku rození dětí se přesouvá do vyšších věkových skupin. Dominantní věkovou skupinou je sice stále věková skupina 25–29 let, nicméně zastoupení věkové skupiny 30–34 let stále roste, průměrný věk matek při porodu v okrese Praha-východ v roce 2006 dosahoval téměř třiceti let. Po velkém snížení plodnosti v 90. letech docházelo ve sledovaných letech k nárůstu úhrnné plodnosti, na úrovni České republiky však tento nárůst není tak výrazný jako v okrese Praha-východ, kde v roce 2006 dosahovala hodnota úhrnné plodnosti přibližně 1,5 dítěte (v roce 2001 to bylo 1,25 dítěte).

Vývoj migrace v zázemí hlavního města, který rovněž do značné míry odpovídá vývoji v okrese Praha-východ, byl ve sledovaném období charakteristický především zvyšujícím se migračním saldem, zvláště v posledních sledovaných letech výrazným nárůstem počtu přistěhovalých a naopak stagnací až poklesem počtu vystěhovalých. Věková struktura přistěhovalých odpovídala tezí o imigrujících párech zakládajících rodinu či imigrujících rodinách s menšími dětmi, největší podíl na přistěhovalectví do okresu Praha-východ měly

v závěru sledovaného období věkové skupiny 0–4, 25–29 a 30–34 let. Po celé sledované období tak byly Šestajovice oblastí imigrační, v kontrastu s Prahou, která byla územím spíše emigračním. Do Prahy se stěhovali spíše mladí lidé, jedním z důvodů jejich migrace může být jistě zvýšená nabídka pracovních příležitostí v hlavním městě.

4.2 Analýza dojížd'ky a vyjížd'ky žáků do základních škol

Jednou ze stěžejních částí mé práce je analýza dojížd'ky a vyjížd'ky, která naznačí situaci, která panuje v Šestajovicích a jejich okolí v oblasti cestování za základním vzděláním. V první části této kapitoly se budu věnovat samotné analýze, v druhé části bych potom ráda uvedla názory ředitelů dotazovaných škol na některé otázky týkající se především dojížd'ky do jejich školy a spádových oblastí.

4.2.1 Kvantitativní rozbor

Území, na kterém jsem se rozhodla analyzovat dojížd'ku a vyjížd'ku do základních škol, zahrnuje obce Jirny, Šestajovice a Zeleneč a městské části Praha-Horní Počernice, Praha-Klánovice a Praha-Újezd nad Lesy. Na území těchto obcí jsem předpokládala vyjížd'ku (a dojížd'ku) ze Šestajovic. Celkem v těchto šesti obcích či městských částech funguje devět základních škol, z nichž pouze v pěti probíhá výuka prvního i druhého stupně. Ve třech školách probíhá výuka pouze prvního stupně a v jedné škole probíhá pouze výuka druhého stupně základní školy. Těchto devět škol navštěvovalo ve školním roce 2007/2008 celkem 2913 žáků. Z nich 2434 má bydliště na území některé ze sledovaných obcí či městských částí. A z toho 2087 žáků má školu přímo v místě svého bydliště, tedy v dané obci či městské části. Konkrétní počty za jednotlivé školy zobrazuje tabulka (tab. 10), kde také vidíme procentuální zastoupení „domácích“ žáků v daných školách.

Jsou zde patrné výrazné rozdíly u jednotlivých škol. Zatímco v Zelenči je podíl „vlastních“ žáků přes 94 %, v Šestajovicích je to pouze téměř 44 %. Zde je však nutné zdůraznit, že v případě Jiren a Šestajovic existuje dohoda na základě skutečnosti, že Jirny mají pouze školu s prvním stupněm a Šestajovice pouze s druhým stupněm. Spádovou oblastí pro jednu školu je tak i území obce druhé. Šestajovické děti tedy mají v jirenské škole teoreticky místo na prvním stupni a děti z Jiren naopak mají možnost přejít z páté třídy v Jirnech do šesté třídy v Šestajovicích. Po vynechání Jiren a Šestajovic z výše uvedeného důvodu je tedy nízkou hodnotou hodnota školy v Klánovicích. Zde však musíme podotknout, že škola v Klánovicích má na početní velikost obyvatelstva této městské části velké kapacity. Zvládne tedy uspokojit potřeby svých obyvatel bez problémů a dále přijímá žáky „přespolní“.

Pokud bychom se podívali na podíly vlastních žáků za jednotlivé třídy (tab. 11), můžeme konstatovat vyrovnanost napříč všemi ročníky, podíl vlastních žáků (z celého sledovaného území) sledovaných škol se pohybuje zhruba mezi 76 a 89 %. V tomto ohledu tedy na první pohled rozdíly mezi ročníky nejsou výrazné.

Tab. 10 – Počty žáků jednotlivých škol dle shody či neshody s místem bydliště

Škola	Žáků	Bydliště			
		Absolutně		Relativně (v %)	
		v obci/MČ	mimo obec/MČ	v obci/MČ	mimo obec/MČ
HP Chodovická	441	304	137	68,9	31,1
HP Ratibořická	556	399	157	71,8	28,2
HP Spojenců	141	122	19	86,5	13,5
HP Stoliňská	297	193	104	65,0	35,0
Jirny	147	78	69	53,1	46,9
Klánovice	474	260	214	54,9	45,1
Újezd nad Lesy	698	618	80	88,5	11,5
Zeleneč	86	81	5	94,2	5,8
Šestajovice	73	32	41	43,8	56,2
Celkem	2913	2087	826	71,6	28,4

Poznámka: HP – Horní Počernice

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

Tab. 11 – Počty domácích/přespolních žáků v celé sledované oblasti dle navštěvovaných ročníků

Žáci	Celkem	Ročník									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Bydliště v území	2434	328	350	279	279	264	204	220	234	276	
Bydliště mimo území	479	57	44	62	47	56	62	47	62	42	
Celkem	2913	385	394	341	326	320	266	267	296	318	
Podíl vlastních žáků (%)	83,6	85,2	88,8	81,8	85,6	82,5	76,7	82,4	79,1	86,8	

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

Stejná data máme k dispozici i za jednotlivé školy resp. za jednotlivé obce či městské části. V Šestajovicích (tab. 12) se zastoupení domácích pohybuje přibližně mezi 30 a 53 %, podíl domácích se tedy pohybuje mezi třetinou a polovinou žáků v jednotlivých třídách, velké zastoupení zde mají také žáci bydlící v Jirnech.

Tab. 12 – Počty domácích/přespolních žáků v ZŠ Šestajovice dle navštěvovaných ročníků

ZŠ Šestajovice		Ročník				
Žáci	Celkem	6	7	8	9	
Bydliště v obci	32	4	12	10	6	
Bydliště mimo obec	41	9	15	9	8	
Celkem	73	13	27	19	14	
Podíl vlastních žáků (%)	43,8	30,8	44,4	52,6	42,9	

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

V Jirnech pak tedy vidíme obdobnou situaci jako v Šestajovicích, i když zde je podíl vlastních žáků o něco vyšší (tab. 13), procentuální zastoupení jirenských se pohybuje přibližně mezi 41 a 64 %, tedy průměrně o 10 % výše než v případě šestajovických v jejich škole. I zde potom zbývající žáky tvoří v převážné většině obyvatelé Šestajovic.

Zcela odlišnou situaci vidíme v Zelenči, kde je ve třídě průměrně přes 94 % žáků přímo ze Zelenče (tab. 14). Bilanci přitom výrazně snižují žáci 5. třídy, kde je „domácích“ pouze

66 %. V ostatních třídách je zastoupení místních obyvatel buď 100 %, nebo minimálně 94 %. Je zde ve třídách navíc relativně málo žáků, mimo obec tak celkem bydlí pouze 5 žáků, což je velmi nízké číslo. Vzhledem k masivní výstavbě v Zelenči v současné době se navíc dá očekávat, že tento trend vysokého zastoupení domácích žáků bude ještě minimálně několik let aktuální.

Tab. 13 – Počty domácích/přespolních žáků v ZŠ Jirny dle navštěvovaných ročníků

ZŠ Jirny	Celkem	Ročník				
Žáci		1	2	3	4	5
Bydliště v obci	78	19	24	12	16	7
Bydliště mimo obec	69	18	14	17	10	10
Celkem	147	37	38	29	26	17
Podíl vlastních žáků (%)	53,1	51,4	63,2	41,4	61,5	41,2

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

Tab. 14 – Počty domácích/přespolních žáků v ZŠ Zeleneč dle navštěvovaných ročníků

ZŠ Zeleneč	Celkem	Ročník				
Žáci		1	2	3	4	5
Bydliště v obci	81	23	19	16	17	6
Bydliště mimo obec	5	0	1	0	1	3
Celkem	86	23	20	16	18	9
Podíl vlastních žáků (%)	94,2	100,0	95,0	100,0	94,4	66,7

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

V Klánovicích je zastoupení domácích žáků opět nižší (tab. 15), jak jsem konstatovala již v úvodní pasáži této kapitoly. Rozpětí zastoupení místních žáků je zhruba mezi 42 a 70 %, nejnížší zastoupení mají Klánovičtí v 7. a 8. třídě, nejvyšší naopak v 1. a 2. třídě, což vzhledem ke kapacitě školy naznačuje vyšší počty dětí ve věku přibližně 6 až 7 let a naopak nižší počty dětí ve věku asi 12 až 13 let v Klánovicích. Celkově je přitom zastoupení místních žáků jen o málo vyšší než zastoupení přespolních.

Tab. 15 – Počty domácích/přespolních žáků v ZŠ Klánovice dle navštěvovaných ročníků

ZŠ Klánovice	Celkem	Ročník								
Žáci		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bydliště v obci	260	34	39	25	30	31	29	22	18	32
Bydliště mimo obec	214	20	17	30	25	25	21	30	24	22
Celkem	474	54	56	55	55	56	50	52	42	54
Podíl vlastních žáků (%)	54,9	63,0	69,6	45,5	54,5	55,4	58,0	42,3	42,9	59,3

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

V Újezdě nad Lesy je zastoupení místních žáků v základní škole téměř 90 % a navíc ve srovnání jednotlivých tříd velmi vyrovnané (tab. 16), podíly místních žáků se pohybují přibližně mezi 83 a 95 %.

V Horních Počernicích máme data dohromady za všechny čtyři místní základní školy (tab. 17), výsledky tedy mohou být zčásti zkreslující. Nicméně v průměru je zastoupení místních žáků ve všech třídách velmi vyrovnané, a to mezi 66 a téměř 78 %. Podíl místních žáků je v těchto

školách tedy relativně vysoký, i když přibližně třetina žáků v místních školách má bydliště mimo Horní Počernice, zastoupení ostatních sledovaných obcí či městských částí mezi nimi uvidíme v další tabulce.

Tab. 16 – Počty domácích/přespolních žáků v ZŠ Újezd nad Lesy dle navštěvovaných ročníků

ZŠ Újezd n. Lesy	Ročník									
Žáci	Celkem	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bydliště v obci	618	100	94	83	69	66	44	53	48	61
Bydliště mimo obec	80	16	15	16	10	4	3	4	6	6
Celkem	698	116	109	99	79	70	47	57	54	67
Podíl vlastních žáků (%)	88,5	86,2	86,2	83,8	87,3	94,3	93,6	93,0	88,9	91,0

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

Tab. 17 – Počty domácích/přespolních žáků ve čtyřech ZŠ v Horních Počernicích dle navštěvovaných ročníků

ZŠ Horní Počernice	Ročník									
Žáci	Celkem	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bydliště v obci	1018	111	132	96	112	116	103	93	121	134
Bydliště mimo obec	417	44	39	46	36	52	53	38	60	49
Celkem	1435	155	171	142	148	168	156	131	181	183
Podíl vlastních žáků (%)	70,9	71,6	77,2	67,6	75,7	69,0	66,0	71,0	66,9	73,2

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

Předcházející informace nám pomohou doplnit následující dvě tabulky (tab. 18), které zobrazují místo bydliště žáků jednotlivých škol, a to v absolutních i relativních počtech, ovšem za celé školy, ne podle jednotlivých tříd. U Šestajovic a Jiren se potvrzuje, že v těchto školách plní základní školní docházku hlavně děti z těchto dvou obcí. V Klánovické škole vidíme velký počet žáků ze Šestajovic, kteří tvoří 15,2 % žáků této školy, což představuje 72 žáků, oproti 60 Šestajovickým na 1. stupni v Jirnech a 32 žákům na 2. stupni v Šestajovicích! Klánovice jsou tedy hlavní školou, kam dojíždějí děti ze Šestajovic. Tomu jistě napomáhá blízkost a dobrá dopravní dostupnost školy v Klánovicích ze Šestajovic. Další školou, kam ve výraznějším počtu dojíždějí žáci ze Šestajovic je škola v Újezdě nad Lesy, kterou navštěvuje 18 šestajovických dětí, což z hlediska velikosti školy je málo, nicméně je to čtvrtá nejnavštěvovanější škola pro děti ze Šestajovic. 13 dětí také dojíždí do ZŠ Ratibořická v Horních Počernicích, což je škola s rozšířenou výukou jazyků, možná proto sem tedy dojíždí více dětí než do ostatních škol v Horních Počernicích. Do škol v Horních Počernicích pak také dojíždějí děti ve větším počtu z Jiren a hlavně ze Zelenče. Do všech škol samozřejmě dojíždějí ještě děti z jiných než sledovaných obcí či městských částí, velké zastoupení mají hlavně v základních školách v Horních Počernicích a Klánovicích.

Podíváme-li se podrobně na místo bydliště a školu žáků 1. třídy (tab. 19, viz Přílohy), můžeme vidět evidentní logickou snahu o umístění dítěte do místní/spádové základní školy, výraznější odchylka je vidět na obyvatelích Šestajovic, kteří z více než třetiny navštěvují jinou než spádovou školu. Je ovšem otázkou, do jaké míry je to dobrovolné a jak moc je to možná důsledek naplněné kapacity ve spádové škole.

Tab. 18 – Místní příslušnost žáků jednotlivých škol, absolutně, relativně

Základní škola	Celkem	Absolutní počty						
		obec/městská část						
		H. Počernice	Jirny	Klánovice	Šestajovice	Újezd n.L.	Zeleneč	Ostatní
HP Chodovická	441	304	13	1	5	7	24	87
HP Ratibořická	556	399	10	0	13	9	15	110
HP Spojenců	141	122	0	0	1	2	2	14
HP Stoliňská	297	193	4	1	2	0	22	75
Jirny	147	0	78	0	60	0	0	9
Klánovice	474	0	14	260	72	15	2	111
Šestajovice	73	0	35	0	32	0	0	6
Újezd nad Lesy	698	0	0	0	18	618	0	62
Zeleneč	86	0	0	0	0	0	81	5
Celkem	2913	1018	154	262	203	651	146	479

Základní škola	Celkem	Relativní počty (v %)						
		obec/městská část						
		H. Počernice	Jirny	Klánovice	Šestajovice	Újezd n.L.	Zeleneč	Ostatní
HP Chodovická	100,0	68,9	2,9	0,2	1,1	1,6	5,4	19,7
HP Ratibořická	100,0	71,8	1,8	0,0	2,3	1,6	2,7	19,8
HP Spojenců	100,0	86,5	0,0	0,0	0,7	1,4	1,4	9,9
HP Stoliňská	100,0	65,0	1,3	0,3	0,7	0,0	7,4	25,3
Jirny	100,0	0,0	53,1	0,0	40,8	0,0	0,0	6,1
Klánovice	100,0	0,0	3,0	54,9	15,2	3,2	0,4	23,4
Šestajovice	100,0	0,0	47,9	0,0	43,8	0,0	0,0	8,2
Újezd nad Lesy	100,0	0,0	0,0	0,0	2,6	88,5	0,0	8,9
Zeleneč	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	94,2	5,8
Celkem	100,0	34,9	5,3	9,0	7,0	22,3	5,0	16,4

Poznámka: HP – Horní Počernice

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

V 5. třídě můžeme sledovat stejný trend jako v 1. třídě, tedy navštěvovat školu místní (tab. 20, viz Přílohy). Trochu odlišnou situaci tvoří obyvatelé těch obcí, kde mají pouze jeden stupeň základní školy, zde je patrná větší paleta navštěvovaných škol, a to jak v Zelenči (navštěvují také školy v Horních Počernicích), tak v Jirnech a Šestajovicích (navštěvují také školy v Horních Počernicích a Klánovicích).

V 6. třídě je situace víceméně stejná jako v 5. třídě (tab. 21, viz Přílohy), zarazí nás přitom asi nízký počet dětí ve věku přibližně 12 let v Jirnech, Šestajovicích i Zelenči. Nicméně struktura dojížděky do škol zůstává víceméně stejná jako u ročníku o rok nižšího, tedy dojížděka především do Horních Počernic a Klánovic z výše zmíněných tří obcí.

V 9. třídě vidíme situaci obdobnou (tab. 22, viz Přílohy), ovšem s mírnou změnou v dojížděce šestajovických a jirenských dětí, které v tomto ročníku nedojíždějí téměř vůbec do Horních Počernic a školu navštěvují tedy převážně v Šestajovicích a Klánovicích.

Pokud se podíváme ještě podrobněji na dojížděku dětí ze Šestajovic do základních škol (tab. 23), můžeme se podívat na jejich rozložení i podle tříd. Celkově má tedy nejvyšší procentuální zastoupení škola v Klánovicích, kam chodí 35,5 % šestajovických dětí. V závěsu jsou škola v Jirnech a Šestajovicích, které jsou „bity“ tím, že mají pouze jeden stupeň. Pokud bychom se podívali na rozložení žáků podle jednotlivých ročníků, můžeme vysledovat následující trendy. Na druhém stupni bychom mohli obecně říci, že se o děti ze Šestajovic „dělí“ základní škola v Šestajovicích a Klánovicích, a to většinou v takovém poměru, že cca 2/3 žáků

chodí do Šestajovic a 1/3 do Klánovic (kromě 9. třídy, kde je tento poměr obrácený). Na prvním stupni je také výrazné zastoupení ZŠ v Klánovicích, pohybuje se mezi přibližně 20 a 40 %, úlohu Šestajovic v tomto případě předjímají Jirny, i když nemají tak výrazné zastoupení jako Šestajovice na 2. stupni, přesto je průměrně 40 % šestajovických dětí v Jirnech výrazným zastoupením. V první třídě to je dokonce 60 %. Dalšími místy dojížděky na 1. stupni jsou především školy v Újezdě nad Lesy a ZŠ Ratibořická v Horních Počernicích.

Mohli bychom tedy shrnout, že kromě spádové školy v Jirnech a Šestajovicích chodí šestajovické děti především do základní školy v Klánovicích, a to ve vysoké míře, a v neposlední řadě také v Újezdě nad Lesy a ZŠ Ratibořická v Horních Počernicích.

Tab. 23 – Rozmístění dětí bydlících v Šestajovicích ve sledovaných základních školách, absolutně, relativně

Bydliště Šestajovice	Absolutní počty									
Škola	Ročník									celkem
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
HP Chodovická	0	2	0	1	2	0	0	0	0	5
HP Ratibořická	2	3	1	1	4	0	1	1	0	13
HPSpojenců	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
HP Stoliňská	0	0	1	0	0	0	0	0	1	2
Jirny	16	12	15	8	9	0	0	0	0	60
Klánovice	5	12	8	7	11	2	7	6	14	72
Újezd	3	3	6	5	0	1	0	0	0	18
Zeleneč	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Šestajovice	0	0	0	0	0	4	12	10	6	32
celkem	26	32	32	22	26	7	20	17	21	203
Bydliště Šestajovice	Relativní počty (v %)									
Škola	Ročník									celkem
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
HP Chodovická	0,0	6,3	0,0	4,5	7,7	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5
HP Ratibořická	7,7	9,4	3,1	4,5	15,4	0,0	5,0	5,9	0,0	6,4
HPSpojenců	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
HP Stoliňská	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,8	1,0
Jirny	61,5	37,5	46,9	36,4	34,6	0,0	0,0	0,0	0,0	29,6
Klánovice	19,2	37,5	25,0	31,8	42,3	28,6	35,0	35,3	66,7	35,5
Újezd	11,5	9,4	18,8	22,7	0,0	14,3	0,0	0,0	0,0	8,9
Zeleneč	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Šestajovice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	57,1	60,0	58,8	28,6	15,8
celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Poznámka: HP – Horní Počernice

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

Pokud bychom měli shrnout získané informace o dojížděci a vyjížděci do základních škol ve sledovaných obcích a městských částech, mohli bychom konstatovat, že pokud má místní škola dostatečné kapacity a zahrnuje oba stupně základní školy, preferují místní žáci tuto školu. Ve třech sledovaných obcích ovšem mají školu zahrnující pouze jeden stupeň. V takovém případě je místní škola vytížena, ale dochází samozřejmě i k dojížděci do škol okolních. V případě Šestajovic, které nás zajímají nejvíce, je hlavní dojížděkovou školou základní škola v Klánovicích (pokud pomineme školu v Jirnech, která je pro Šestajovické na prvním stupni

školou spádovou). Následují potom školy v Horních Počernicích, především ZŠ Ratibořická, kde probíhá rozšířená výuka jazyků.

4.2.2 Závěry z konzultací s řediteli škol

Kromě zjišťování kvantitativních charakteristik daných škol, tedy počtů žáků v jednotlivých třídách, jsem od ředitelů vybraných základních škol zjišťovala i informace týkající se kritérií přijímání žáků do 1. třídy, úlohy bydliště v tomto procesu, určování počtu přijímaných žáků a roli obce v otázkách přijímání žáků. Další oblastí mého zájmu potom byly spádové oblasti jednotlivých škol a jejich dopravní obslužnost.

V této kapitole tyto informace shrnu a upozorním na případné výjimky, které se v jednotlivých otázkách vyskytly. Cílem přitom není ukázat rozdíly mezi konkrétními školami, ale spíše ukázat možnou rozdílnost či naopak velkou shodu v daných otázkách.

Podíváme-li se na kritéria přijímání žáků do 1. (resp.6.) třídy (pokud pomineme základní zákonné předpoklady pro přijetí do základní školy), ve všech případech je samozřejmě důležité místo bydliště, a to ve smyslu spádových oblastí. Děti ze spádové oblasti mají tedy samozřejmě větší šanci na přijetí. Dalšími kritérii v některých školách jsou potom např. důraz na zralost dítěte či vztah rodiny dítěte ke škole, a to především v tom smyslu, že pokud školu navštěvuje starší sourozenec, lze to považovat za výhodu při přijímacím řízení mladšího sourozence.

Je také nutno podotknout, že situace jednotlivých škol se liší, v některých ze sledovaných škol je kapacita téměř naplněna, jinde naopak škola kapacitu zdaleka naplněnu nemá a není tak problém přijmout všechny zájemce o studium na dané základní škole.

Obec jako zřizovatel má zásadní vliv ve všech školách (viz Kapitola 4), na druhou stranu mohou existovat jisté protichůdné snahy mezi obcí či městskou částí a základní školou. Obec má totiž na jednu stranu samozřejmě zájem na větší kapacitě tříd, tak aby školu mohlo navštěvovat co nejvíce místních žáků. Na druhou stranu pokud škola bez problémů uspokojí potřebu povinné školní docházky svých obyvatel, tito obyvatelé mohou svým způsobem obec „tlačit“ k tomu, aby počet žáků ve třídách byl spíše nižší. Na druhou stranu škola je do značné míry financována i podle počtu žáků, kteří ji navštěvují, více žáků tedy znamená vyšší finanční příjmy.

Počet přijímaných žáků záleží ve většině sledovaných základních škol především na kapacitě tříd. V některých školách se snaží úplně obsadit možnou kapacitu, jinde si ponechávají pár míst jako rezervu. V menších školách je potom někdy kapacita jednotlivých tříd rozdílná, kapacita se tedy může například v různých letech měnit. Dle vyhlášky je maximum dětí ve třídě 30, ovšem v některých ze sledovaných škol je kapacita tříd i o třetinu nižší. Počet dětí ve třídě se tedy v jednotlivých sledovaných školách v konkrétních počtech může i výrazně lišit, ovšem trend k naplnění kapacit je patrný ve většině sledovaných škol.

Na otázku po možné změně spádové oblasti se odpovědi relativně výrazně lišily. Zatímco podle některých ředitelů sledovaných škol je stávající spádová škola ideální (především v Horních Počernicích), někteří by ji raději zmenšili a někteří naopak zvětšili. Doprava do škol ve stávajících spádových oblastech je ve většině případů podle ředitelů dobrá nebo alespoň

uspokojivá. Pouze v jednom případě je současná situace naprosto nevyhovující a tento stav výrazně ovlivňuje dojížděku do této školy.

Kapitola 5

Prognóza vývoje obyvatelstva obce Šestajovice

Následující stránky patří prognóze vývoje obyvatelstva obce Šestajovice do roku 2030. Prognóza byla vypracována ve třech variantách, nízké, střední a vysoké.⁴ Nízká varianta reprezentuje zpravidla pesimistický vývoj, nízkou plodnost a vysokou úmrtnost, vysoká varianta naopak situaci optimistickou, tedy vysokou plodnost a nízkou úmrtnost, a nakonec střední varianta je považována za nejpravděpodobnější, není však průměrem varianty nízké a vysoké (Roubíček, 1997).

5.1 Prognóza plodnosti

Porodnost je jednou ze složek, která přímo ovlivňuje počet obyvatel ve věku základní školní docházky, což je pro nás stěžejní otázkou. Vývoj úhrnné plodnosti v Šestajovicích (obr. 38) by měl podle střední varianty prognózy vykazovat do roku 2010 růst, a to až na hodnotu 2,0 dítěte! Lze totiž počítat s tím, že vyšší koncentrace nových obyvatel, z nichž podstatná část bude vázat realizaci reprodukčního potenciálu na získání nového bydlení, realizuje tento potenciál relativně brzy po jeho získání, paralelně s mnohými z těch, kteří se přistěhovali dříve a budou v té době a na daném místě realizovat svou plodnost již opakovaně. Po roce 2010 by se měla úroveň úhrnné plodnosti stále mírně snižovat, až do roku 2030, ovšem stále by měla zůstat nad hodnotou 1,8, což je v nynějších poměrech číslo poměrně vysoké. Lze však předpokládat, že nadstandardní bytové podmínky budou stimulovat plodnost ještě v následující generaci, tedy v generaci současných dětí. Podle nízké varianty prognózy by maximum dosažené v roce 2010 mělo mít hodnotu kolem 1,86. V následujících letech by pak docházelo opět k poklesu úhrnné plodnosti, ovšem k rychlejšímu než podle střední varianty prognózy. V roce 2030 by tak úhrnná plodnost mohla dosahovat zhruba hodnoty 1,6. (Pro srovnání hodnota za celou Českou republiku v posledním roce, pro který ještě máme empirická data, tedy v roce 2006, byla 1,34, hodnota za okres Praha-východ byla v témže roce 1,53.) Podle vysoké varianty by

---

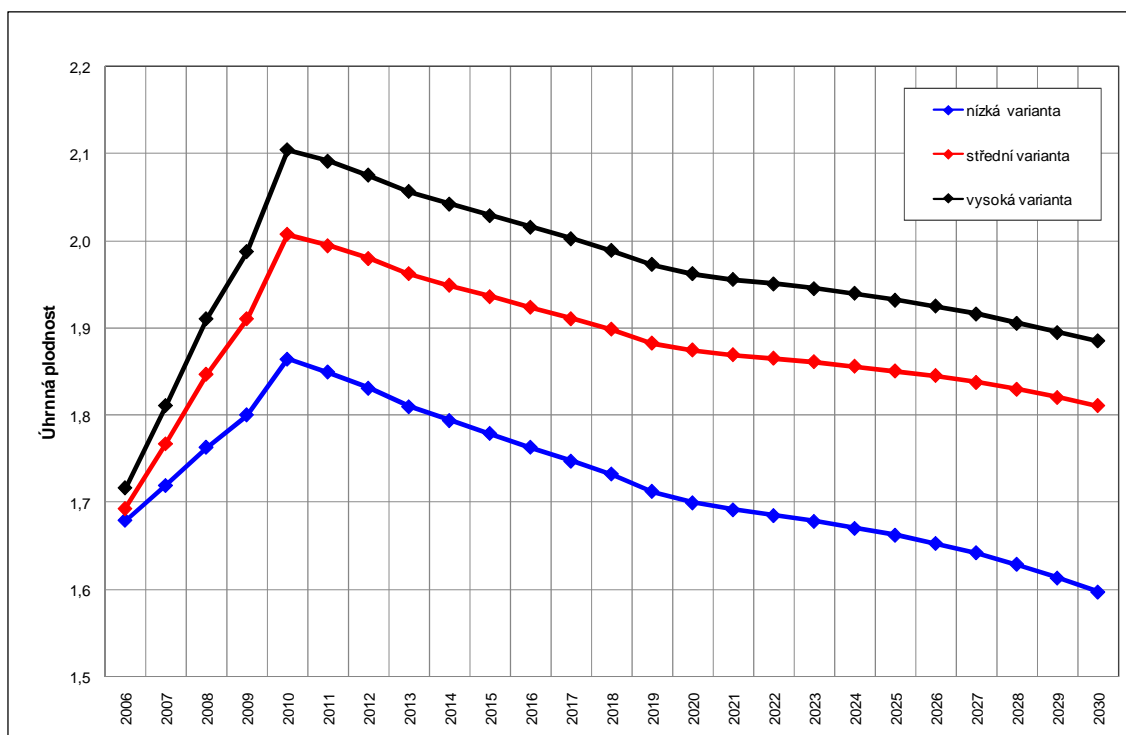
⁴ Variantností prognózy dáváme najevo, že budoucí vývoj je nejistý a žádná z uvedených variant nemusí plně odpovídat budoucímu vývoji. (Pavlík, Rychtaříková, Šubrtová, 1986, s. 396)

v maximálním bodě mohla úroveň úhrnné plodnosti vystoupat až k dnes již magické hranici 2,1⁵ živě narozeného dítěte. Dále by pak stejně jako v předchozích variantách mělo dojít k poklesu plodnosti pod hodnotu 1,9 v roce 2030.

Mohli bychom tedy shrnout, že podle střední varianty prognózy by se úhrnná plodnost ve sledované obci měla po celé sledované období udržet na hodnotách, které jsou v kontextu posledních let vysoké.

Obr. 38 – Vývoj úhrnné plodnosti v Šestajovicích do roku 2030

Zdroj dat: vlastní výpočty pracovní skupiny ve složení B. Burcin, T. Kučera a Z. Piskáčková

5.2 Prognóza úmrtnosti

Prognóza vývoje úrovně úmrtnosti v Šestajovicích očekává snižování úmrtnosti a tudíž zvyšování naděje dožití při narození (obr. 39). Podle střední varianty prognózy by hodnota střední délky života při narození měla postupně stoupat, z hodnot okolo 80,5 roku v roce 2008 až k hodnotám okolo 85,5 let v roce 2030 pro ženy. U mužů, u kterých se běžně pohybuje hodnota tohoto ukazatele o několik let níže než u žen, by pak naděje dožití mohla vzrůst z hodnot okolo 74,5 roku v roce 2008 na hodnoty okolo 80 let v roce 2030. Během sledovaného období by se naděje dožití mužů mohla dostat na současnou úroveň naděje dožití žen. Rozdíl

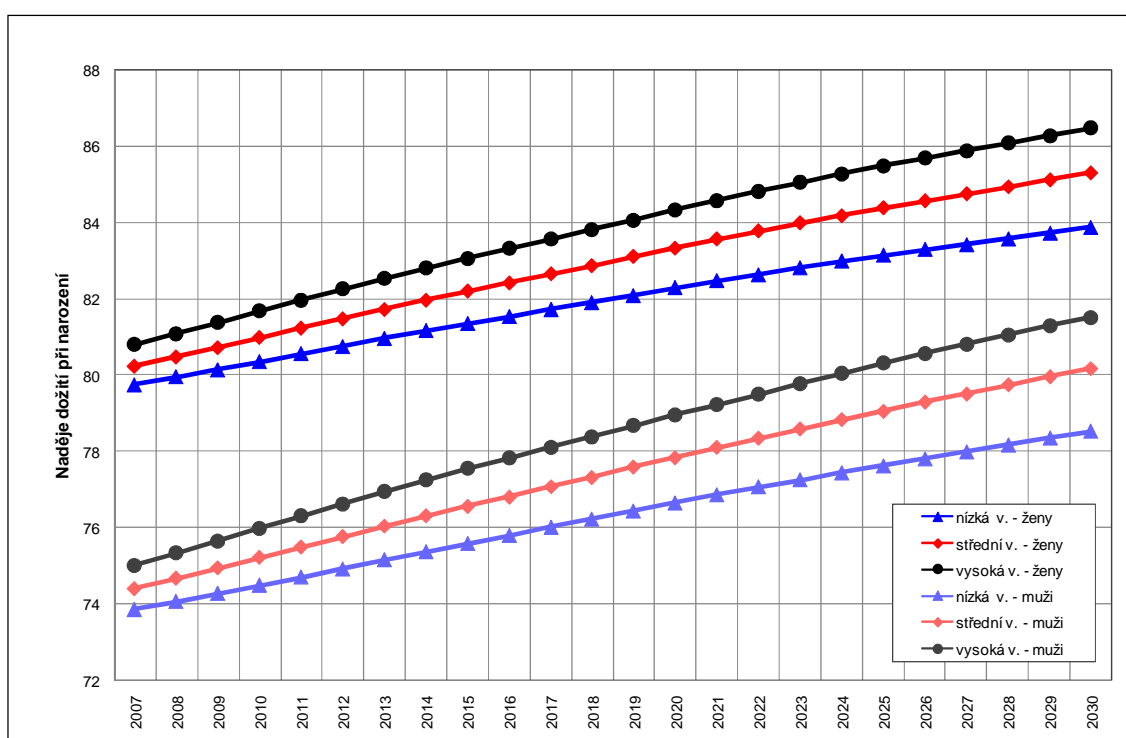
⁵ Hodnota úhrnné plodnosti 2,1 je hodnotou, při které dochází k prosté reprodukci obyvatelstva, za předpokladu nízké úmrtnosti. (Kalibová, 2001, s. 28)

naděje dožití žen a mužů by se přitom snížil, z přibližně šesti let v roce 2008 na asi pět let v roce 2030.

Také podle nízké a vysoké varianty prognózy by mělo dojít ke zvýšení střední délky života při narození mezi lety 2008 a 2030, v nízké variantě z přibližně 80 let na asi 84 let pro ženy a ze 74 let na 78,5 roku u mužů. Ve vysoké variantě potom z hodnoty kolem 81 let na asi 86,5 let pro ženy a z hodnoty asi 75 let na hodnotu 81,5 roku pro muže.

Mohli bychom tedy konstatovat, že do budoucna se každopádně očekává zlepšování úmrtnostní situace obyvatelstva, naděje dožití při narození by se podle střední varianty prognózy měla prodloužit o přibližně pět až šest let za sledované období.

Obr. 39 – Vývoj naděje dožití při narození v Šestajovicích do roku 2030

Zdroj dat: vlastní výpočty pracovní skupiny ve složení B. Burcin, T. Kučera a Z. Piskáčková

5.3 Prognóza migrace

V současné době je migrace hlavním zdrojem početního růstu obyvatelstva obce. Imigrace obyvatelstva do značné míry závisí na podmínkách, které k ní vytvoří obec, ale i na celkovém stavu ekonomiky či stavu na trhu s hypotékami a ve stavebnictví. V posledních několika letech byla tato situace velmi příznivá, nicméně v současné době se tento stav mění, a to jak ze strany obce, která se snaží výstavbu omezovat, tak v případě ekonomických vlivů, kde dochází ke zdražování a zvyšování úrokových měr. Je otázkou, jakým směrem se vývoj těchto podmínek bude ubírat v budoucnu, jelikož jsou pro migraci do značné míry určující.

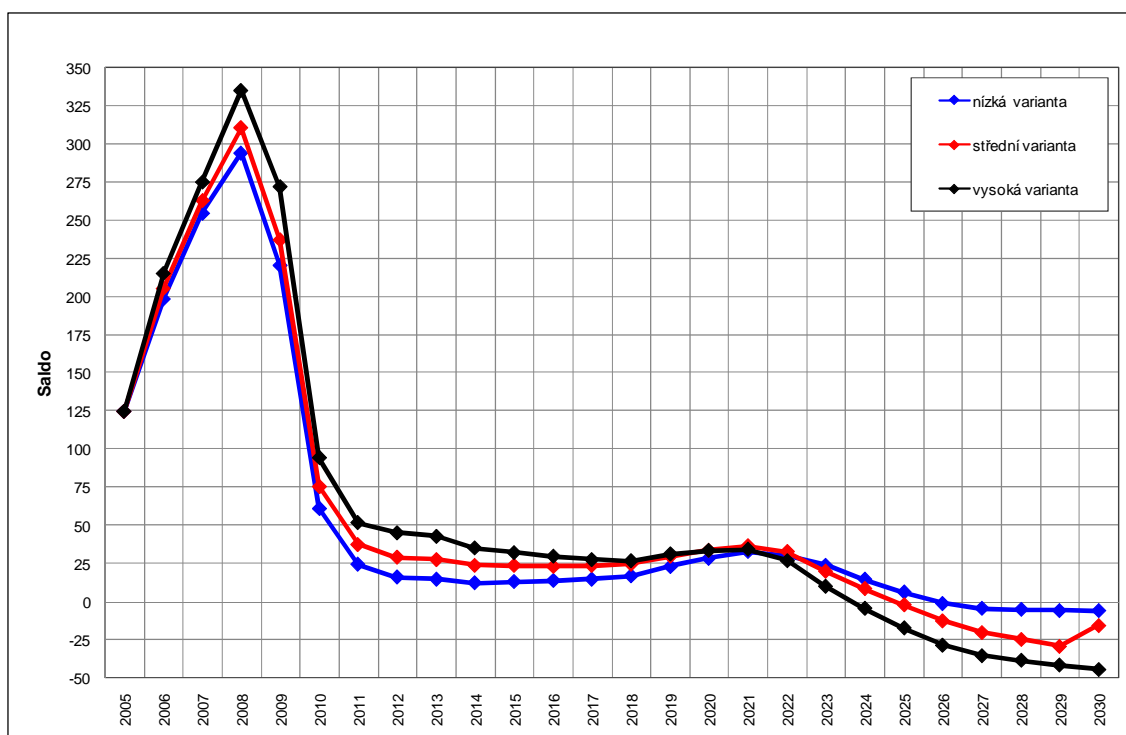
Podle prognózy by trend výrazné imigrace měl slábnout (obr. 40). Zatímco v roce 2008 se podle střední varianty prognózy pohybuje saldo migrace lehce nad hodnotou 300 lidí, v příštím

roce by to mělo být již pod 250 lidí a měl by následovat strmý propad, který by se měl ustálit na hodnotách kolem 25 osob. Po roce 2025 se dokonce dá očekávat mírně záporné migrační saldo.

Podle nízké varianty prognózy by nedošlo k překročení hranice 300 lidí v roce 2008, ovšem po propadu v roce 2010 by se hodnoty migračního salda držely pouze velmi mírně v kladných hodnotách a následně ještě mírněji v hodnotách záporných. Naopak podle vysoké varianty prognózy by sice po roce 2010 došlo k poklesu na hodnoty mezi 25 a 50 obyvateli, nicméně následný pokles by byl výraznější a mohl by se dostat ke stejným hodnotám v záporných číslech.

Všechny tři varianty prognózy předpokládají výrazný pokles migračního salda v období do roku 2011. Poté se předpokládá stabilizace salda na hodnotách do 50 obyvatel a zhruba po roce 2025 se dá očekávat dokonce pokles migračního salda do záporných hodnot.

Obr. 40 – Vývoj migračního salda v Šestajovicích do roku 2030

Zdroj dat: vlastní výpočty pracovní skupiny ve složení B. Burcin, T. Kučera a Z. Piskáčková

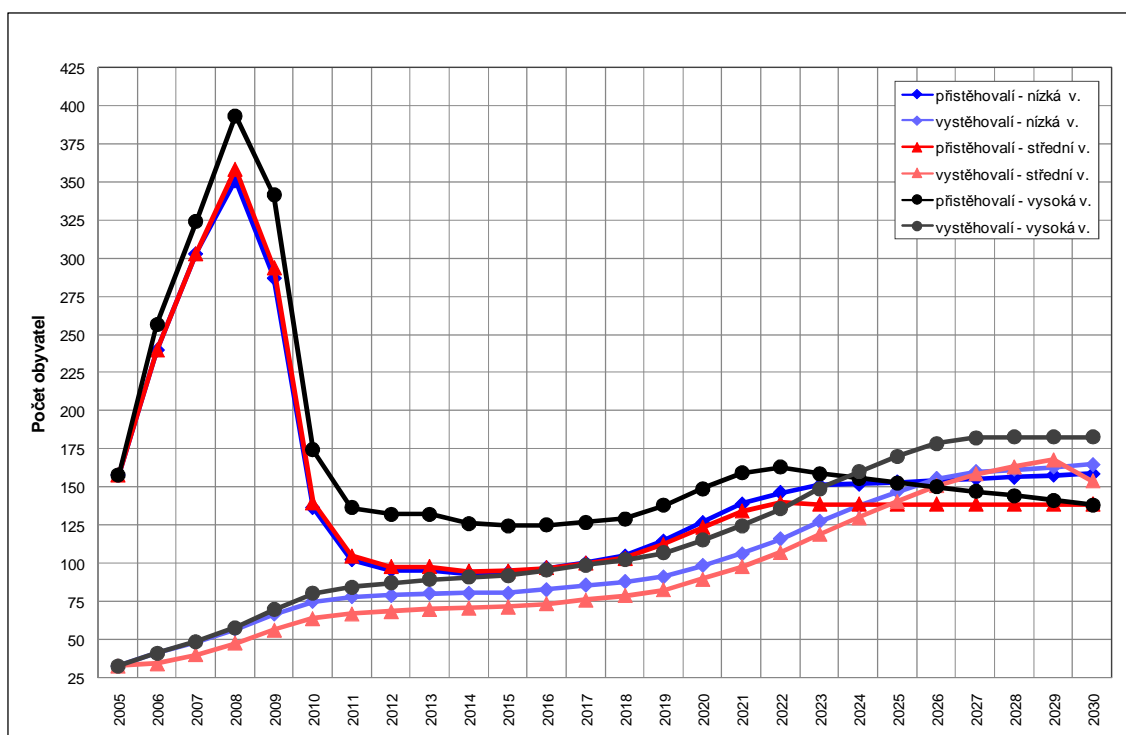
Pokud se podíváme na prognózu migrace podrobněji, můžeme porovnat počet přistěhovalých a vystěhovalých a určit tak, zda má mít na předpokládaném poklesu migračního salda větší podíl pokles imigrace či nárůst emigrace (obr. 41). Počet přistěhovalých by měl ve sledovaném období projít od roku 2008 procesem prudkého poklesu, po několikaletém období stagnace by pak mohl přijít mírný nárůst počtu přistěhovalých a následný mírný pokles. V období stagnace, kdy by byl počet přistěhovalých do Šestajovic během sledovaného období nejnižší, by se počet přistěhovalých mohl pohybovat podle střední varianty mírně pod hodnotou 100 osob. Ve vývoji vystěhovalých je patrný po celé období stejný trend, a to trend růstový. Počet vystěhovalých by se tedy mohl po celé období zvyšovat, a to z hodnot kolem 50 osob až

k hodnotám kolem 150 osob ve střední variantě prognózy. To by znamenalo nárůst počtu vystěhovaných o 200 %. V posledních letech sledovaného období by tak došlo ve všech variantách dokonce k převážení počtu přistěhovaných počtem vystěhovaných.

Z předchozího je tedy patrné, že na poklesu migračního salda a jeho poklesu až do záporných hodnot by podle prognózy měl svůj podíl pokles počtu přistěhovaných, ovšem výraznější úlohu by sehrál nárůst počtu vystěhovaných.

Celkově bychom tedy mohli shrnout, že zatímco v několika posledních letech byl počet vystěhovaných téměř zanedbatelný, v letech následujících by se mohl pomalu zvyšovat až na trojnásobek. Počet přistěhovaných, který byl v uplynulých letech velmi vysoký, by se měl výrazněji snížit, takže v závěru sledovaného období by mohl dosahovat dokonce nižších hodnot než počet vystěhovaných. V důsledku toho očekáváme záporné migrační saldo, tedy úbytek obyvatel stěhováním.

Obr. 41 – Vývoj počtu přistěhovaných a vystěhovaných do/z Šestajovicích do roku 2030

Zdroj dat: vlastní výpočty pracovní skupiny ve složení B. Burcin, T. Kučera a Z. Piskáčková

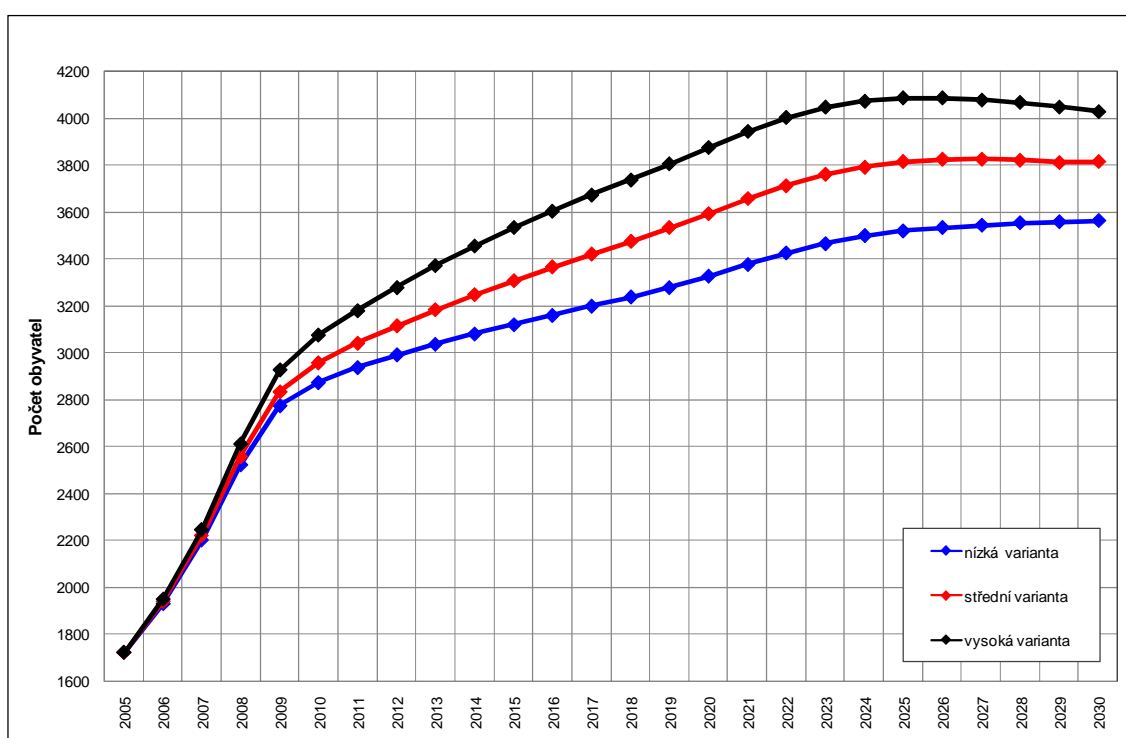
5.4 Prognóza početního stavu a struktury obyvatelstva

Podíváme-li se na předpokládaný vývoj počtu obyvatel v Šestajovicích (obr. 42), ve všech třech variantách můžeme sledovat nárůst počtu obyvatel do roku 2025. K prvnímu zpomalení růstu dochází ve všech variantách po roce 2009, po tomto roce početně populace Šestajovic pravděpodobně stále poroste, ovšem již ne tak rychlým tempem, jak tomu bylo v uplynulých letech. Po roce 2025 by podle střední varianty prognózy mělo dojít ke stagnaci počtu obyvatel, podle nízké varianty by měl počet obyvatel stále mírně růst a podle vysoké varianty by měl

dokonce začít pomalu klesat. Na tom má svůj podíl vývoj počtu přistěhovalých a vystěhovalých, kterých bude v prvním případě ubývat a v druhém případě přibývat.

Pokud se zaměříme na konkrétní počty obyvatel, ve všech variantách dochází k nárůstu počtu obyvatel zhruba o polovinu současného počtu obyvatel resp. předpokládaného počtu obyvatel na konci letošního roku. Zatímco podle střední varianty mají mít Šestajovice na konci roku 2008 téměř 2600 obyvatel, v roce 2030 by to mohlo být už 3800 obyvatel. Toto zvýšení počtu obyvatel o polovinu současného stavu je sice výrazné, nicméně je výrazně pomalejší než tempo, kterým rostl počet obyvatel obce v posledních několika letech, kdy se populace zdvojnásobila za přibližně osm let. (Mezi lety 2000 a 2008 z asi 1200 obyvatel na zhruba 2400 obyvatel v současné době.)

Obr. 42 – Vývoj počtu obyvatel v Šestajovicích do roku 2030

Zdroj dat: vlastní výpočty pracovní skupiny ve složení B. Burcin, T. Kučera a Z. Piskáčková

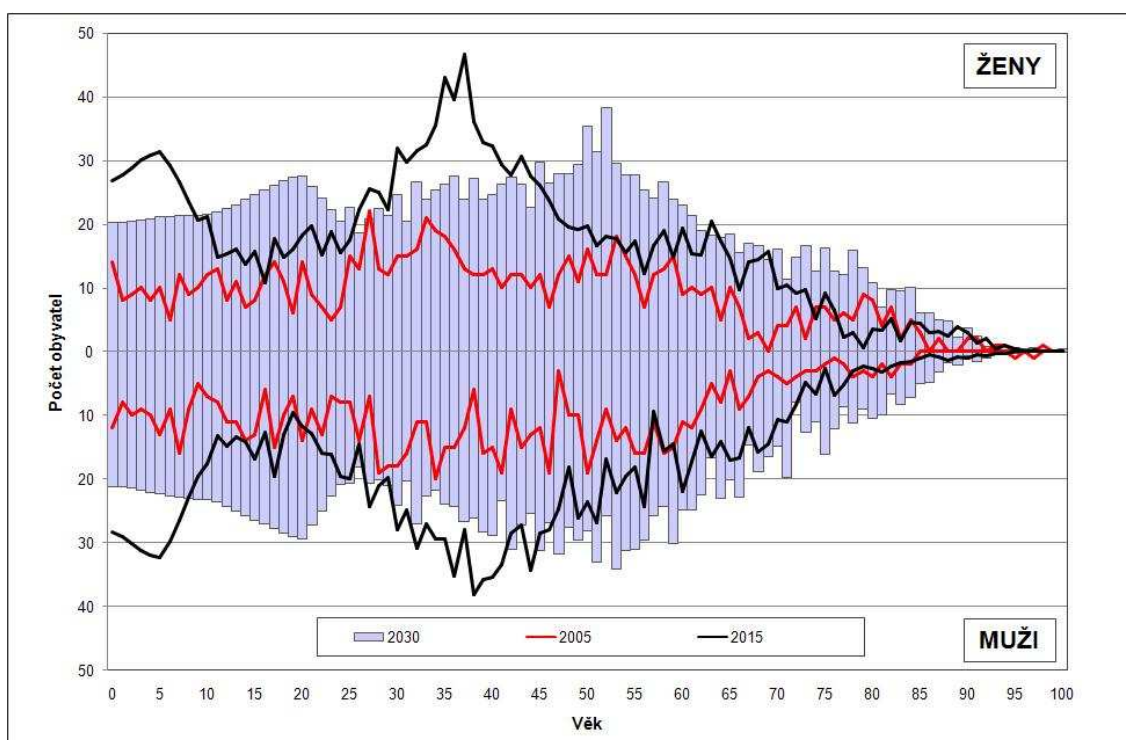
Další zajímavou a důležitou otázkou je strukturální složení obyvatelstva podle věku a pohlaví (obr. 43). Zatímco věkové složení z roku 2005 je značně rozkolísané, ale nevidíme zde žádnou výrazně dominantní věkovou skupinu, v roce 2015 by podle střední varianty situace mohla vypadat jinak. Oproti roku 2005 vidíme nárůst počtu obyvatel téměř ve všech věkových skupinách, ovšem výrazný nárůst můžeme pozorovat hlavně ve věku do deseti let a ve věkové skupině přibližně 30 až 50 let. Jedná se tedy do značné míry o obyvatele, kteří se do obce přistěhovali v uplynulých několika letech a jejich děti a dále samozřejmě o budoucí migranty.

Do roku 2030 lze podle střední varianty prognózy očekávat částečné vyrovnání výrazně silnějších a slabších ročníků z roku 2015. Mírně silnějšími skupinami se tak mohou stát věkové skupiny mezi 15 a 25 lety a skupina mezi přibližně 40 a 60 lety. Za pozornost pak stojí jistě i vyšší počet obyvatel ve vysokých věkových skupinách. Naopak mírně slabší skupinou zůstane

skupina zhruba 25 až 30letých (v roce 2015 je tato skupina ve věku 10 až 15 let). Slábnoucí tendenci pak také vykazují počty obyvatel ve věku do dvaceti let, což odpovídá slábnoucímu trendu ve vývoji úhrnné plodnosti, jak již bylo zmíněno dříve. Stále by však podle střední varianty prognózy byl počet obyvatel v dětských kategoriích vyšší, než v roce 2005.

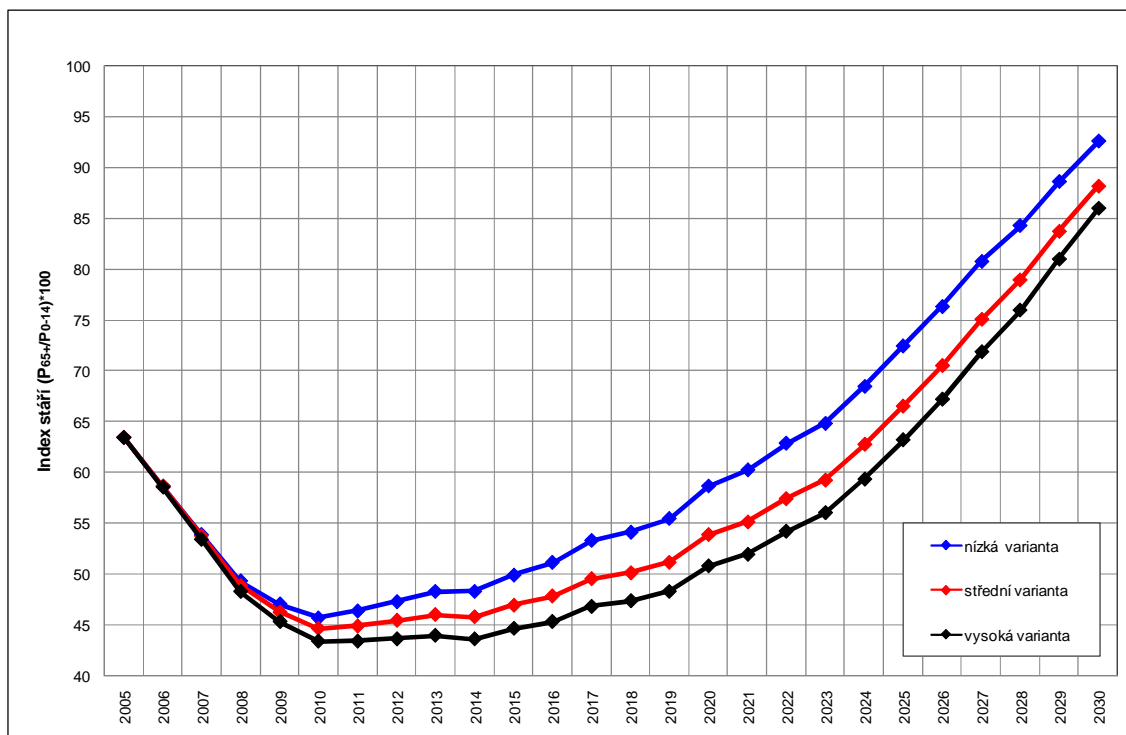
Slábnoucí počet obyvatel ve věku do 14 let a především rostoucí počet obyvatel ve věku nad 65 let dokládá vývoj indexu stáří (obr. 44). Ten by po dosažení minima okolo hodnoty 45 v roce 2010 měl stoupat a na konci sledovaného období by se mohl dostat podle střední varianty až na hodnotu téměř dvojnásobnou, tedy mírně pod 90. To by znamenalo velmi výrazný růst, což znamená stárnutí obyvatelstva obce.

Obr. 43 – Věkové složení obyvatelstva v Šestajovicích v letech 2005, 2015 a 2030, střední varianta

Zdroj dat: vlastní výpočty pracovní skupiny ve složení B. Burcin, T. Kučera a Z. Piskáčková

Obr. 44 – Vývoj indexu stárí v Šestajovicích do roku 2030

Zdroj dat: vlastní výpočty pracovní skupiny ve složení B. Burcin, T. Kučera a Z. Piskáčková

5.5 Shrnutí

Jako převažující trendy ve vývoji obyvatelstva Šestajovic do roku 2030 podle střední varianty prognózy bychom mohli označit krátký a rychlý růst a následující pozvolný pokles úrovně plodnosti (ovšem pokles na hodnoty, které jsou z dnešního pohledu stále relativně vysoké), růst naděje dožití při narození a po období krátkého a rychlého poklesu migračního salda jeho další, tentokrát pozvolný, pokles. V důsledku těchto změn by pak mohlo dojít k mírnému poklesu počtu narozených a zvyšování zastoupení starších věkových skupin. Populace obce by tak měla začít stárnout, a to výrazným způsobem. Celkový počet obyvatel by se měl ještě zvýšit zhruba o polovinu počtu současného stavu, ovšem od poloviny 20. let by mělo dojít ke stagnaci počtu obyvatel.

Kapitola 6

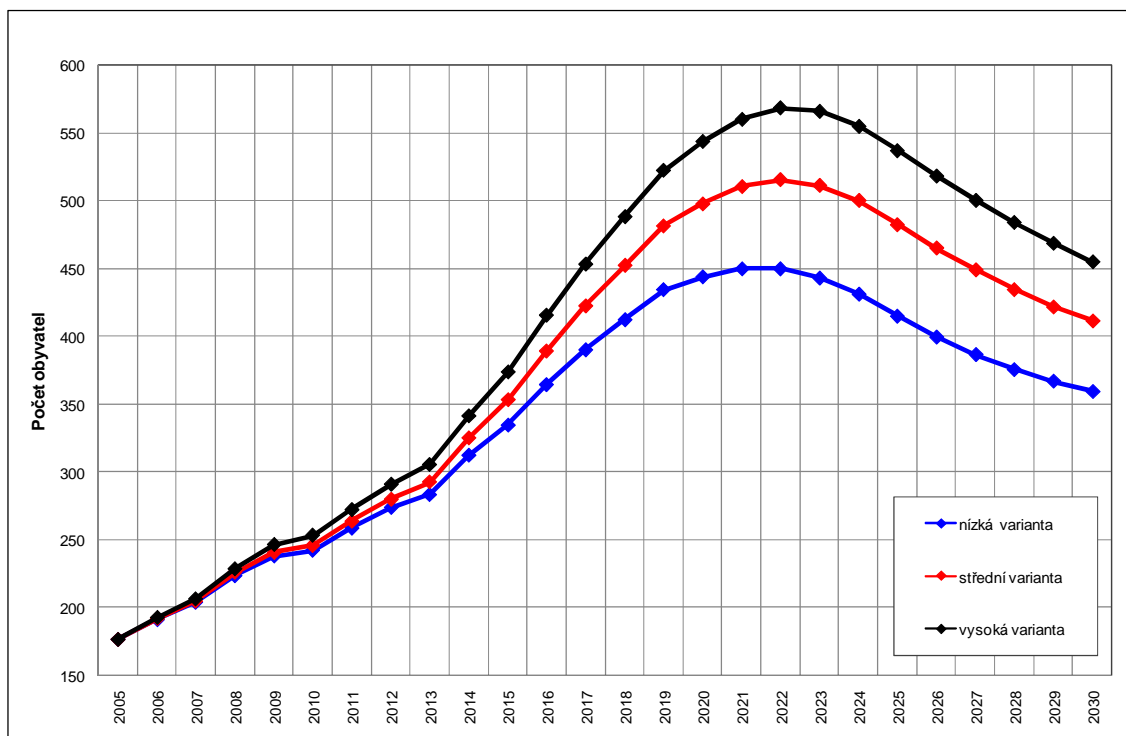
Odhad využití kapacit základního školství v Šestajovicích

V této části práce bych ráda zodpověděla otázku, která byla vytyčena v úvodu práce, tedy otázku po stanovení vhodné kapacity základní školy v Šestajovicích.

6.1 Vývoj počtu dětí ve věku základní školní docházky

Základní otázkou je počet obyvatel ve věku základní školní docházky, tedy ve věku 6–14 let (obr. 45). V roce 2005 byl počet dětí v tomto věku 177. Současná kapacita školy je 80 dětí. V následujících letech je očekáván růst osob této věkové skupiny, který by měl svého vrcholu dosáhnout v první polovině 20. let a po tomto vrcholu by měl počet dětí začít opět klesat a vzhledem k očekávanému postupnému snižování plodnosti je možné očekávat tento pokles i po roce 2030.

Obr. 45 – Vývoj počtu dětí ve věku základní školní docházky v Šestajovicích do roku 2030

Zdroj dat: vlastní výpočty pracovní skupiny ve složení B. Burcin, T. Kučera a Z. Piskáčková

V roce 2015 je očekávaný počet dětí ve věku 6–14 let podle střední varianty 350 dětí, podle nízké prognózy přibližně 330 dětí a podle vysoké varianty kolem 370 dětí. To by znamenalo nárůst během deseti let o 100 %! V roce 2025 by počet dětí mohl stoupnout ve střední variantě na asi 480 žáků, v nízké variantě na zhruba 410 žáků a ve vysoké variantě na téměř 540 žáků. To je téměř stejný stav, kterého by mohlo být dosaženo v roce 2020. Mezi těmito roky by však počet dětí ve věku základní školní docházky měl kulminovat. Po kulminaci by však měl počet dětí ve věku základní školní docházky začít klesat, a to až do konce sledovaného období, kdy by mohl dosáhnout hodnot mezi přibližně 360 a 460 dětmi v krajních variantách, podle střední varianty by to mohlo být přes 400 dětí.

Pokud bychom předpokládali další postupný pokles počtu dětí ve věku 6–14 let, mohli bychom konstatovat, že v první polovině 20. let bude kulminovat vlna, která má svůj původ do značné míry ve vysoké plodnosti a imigraci v uplynulých několika letech. Zůstává otázkou, na jakou úroveň může počet dětí ve věku 6–14 let opět klesnout.

6.2 Odhad využití kapacit

O nutnosti zvýšení současné kapacity základní školy v Šestajovicích není pochyb. Současná kapacita 80 žáků a pouze 2. stupeň základní školy je nedostačující.

V následujících letech by mělo dojít k razantnímu zvýšení počtu dětí ve věku základní školní docházky, ovšem po kulminaci jejich počtu v první polovině 20. let by měl jejich počet začít opět výrazněji slábnout.

Při odhadu využití kapacit nehraje roli pouze počet dětí v obci. První z dalších skutečností, které je nutné brát v úvahu, je možnost využití okolních škol, jak se tomu děje v současné době, kdy jsou dětmi ze Šestajovic hojně navštěvovány základní školy v Praze-Klánovicích a Praze-Horních Počernicích. Zatímco v Horních Počernicích se předpokládá ještě relativně silná výstavba, v Klánovicích nikoli. Výstavba v Klánovicích je sice plánována, ovšem vzhledem k omezeným územním možnostem by se nemělo jednat o výstavbu příliš rozsáhlou. V Horních Počernicích docházelo v minulých letech k výstavbě bytů a rodinných domů a jejich další čilou výstavbu lze v hranicích této městské části reálně očekávat. Kapacity místních škol ale v současné době nejsou zdaleka naplněny.

Dalším faktorem, který může ovlivnit odhad využití kapacit základní školy v Šestajovicích je spádovost školy, díky níž přicházejí do školy v Šestajovicích nejen děti místní, ale i žáci z Jíren. Tato praxe, pokud by zůstala zachována, by tudíž na druhý stupeň případné nové šestajovické školy přivedla jirenské děti.

V neposlední řadě je nutné si uvědomit finanční aspekt daného problému. Na jedné straně stojí náklady, které je nutné hradit školám, které navštěvují děti ze Šestajovic, na druhé straně velká nákladnost výstavby nové školy. Domnívám se, že v podmínkách Šestajovic není vhodné uvažovat o postavení velké školy a v případě nedostatku žáků o využití části vzniklých prostor pro komerční účely. Za prvé vzhledem k velikosti obce a s tím související nelukrativnosti

takových prostor pro komerční využití a za druhé vzhledem k nevhodnosti propojení prostor základní školy a jakéhokoli jiného subjektu v její budově.

Na základě uvedených možností a skutečností se domnívám, že z dlouhodobého pohledu by bylo nejefektivnější rozšíření kapacit školy na přibližně 400 žáků. Významnými okolnostmi přitom jsou spádovost školy v Šestajovicích i pro děti z Jiren a plánovaná výstavba rodinných domů a bytů v Horních Počernicích. V Jirnech totiž obdobně jako v Šestajovicích docházelo v uplynulých letech k rozsáhlé výstavbě a imigraci, v Horních Počernicích se dá očekávat výrazná imigrace v následujících letech a tím pádem možné zvýšení využívání kapacit tamních škol.

Kapacita 400 žáků obnáší při naplnění maximální možné zákonné kapacity třídy (30 žáků) 13 tříd, při nižší kapacitě třídy (25 žáků) by to bylo 16 tříd. Kapacita 400 žáků by sice v některých letech zdaleka nepokryla potřeby všech dětí ve věku základní školní docházky v Šestajovicích, nicméně z dlouhodobého hlediska se domnívám, že by nebylo vhodné stavět školu příliš velkou, kde by mohl nastat v budoucnu problém s „vylidněním“ školy. Ti žáci, kteří by se v nejvytíženějších letech do vlastní spádové školy nevešli, by dle mého názoru vzhledem k okolnostem mohli mít možnost navštěvovat některou ze základních škol v okolí, především v Klánovicích či Horních Počernicích.

Kapitola 7

Závěr

V obci Šestajovice na východním okraji Prahy došlo v uplynulých přibližně osmi letech ke zdvojnásobení počtu obyvatel. Probíhala tu velmi rychlá a rozsáhlá výstavba především rodinných domů, ale i bytových jednotek. Na tento růst počtu obyvatel nebyla obec zcela připravena po stránce infrastruktury. Jedním z problémů, které musí obec v současné době řešit je nedostačující kapacita institucí předškolního a základního vzdělávání. Zatímco nová mateřská škola je již ve výstavbě a její otevření je plánováno na leden roku 2009, problém kapacit základní školy zůstává zatím nevyřešen.

Vývoj v obci v posledních několika letech znamenal, jak již bylo uvedeno, zdvojnásobení počtu obyvatel, které bylo doprovázeno výrazným mládnutím její populace. Po strukturální stránce bychom mohli konstatovat, že v Šestajovicích nejsou znatelné obecné trendy, které jsou patrné v rámci celé České republiky, Středočeského kraje, hl.m.Prahy a konec konců i v okrese Praha-východ jako celku a které určují silně zastoupené populační ročníky narozených po druhé světové válce a v sedmdesátých letech a naopak slabé ročníky narozených v devadesátých letech minulého století. Z našeho pohledu je v tomto směru důležitá hlavně informace, že pokles plodnosti v devadesátých letech není na věkové struktuře obyvatel Šestajovic prakticky patrný. To totiž znamená, že zde nedocházelo a ani by nemělo dojít k propadu počtu dětí ve věku základní školní docházky. Na tom má svůj podíl úroveň recentní plodnosti, stejně jako migrace. Počet narozených se v Šestajovicích ve sledovaných letech pohyboval zhruba na stejné úrovni, a to až na poslední sledovaný rok 2005, kdy se počet narozených oproti předchozímu roku téměř zdvojnásobil. Zásadní podíl na zvyšování celkového počtu obyvatel a počtu dětí má však migrace. Migrační saldo Šestajovic bylo po celé sledované období kladné a od roku 2002 dochází k jeho stálému růstu. Do Šestajovic se stěhují hlavně lidé ve věku 25 až 39 let a děti ve věku do 14 let, což podporuje teze o stěhování rodin s dětmi do zázemí hlavního města. S tím souvisí výstavba rodinných a bytových domů, která se v obci v posledních letech značně rozšířila. Vývoj úmrtnosti ve sledovaných letech zaznamenal zvýšení naděje dožití při narození, na čemž mají hlavní podíl nejstarší věkové skupiny (po 70 letech).

Podle prognózy vývoje obyvatelstva v Šestajovicích bychom mohli očekávat do roku 2030 zvýšení počtu obyvatel přibližně o polovinu. Nicméně tempo růstu by se mělo oproti předcházejícím letům zpomalit. Postupně by měl slábnout počet přistěhovaných, zvyšovat

se počet vystěhovalých, mělo by dojít k poklesu porodnosti a měl by se také začít zvyšovat podíl starších obyvatel v populaci, populace Šestajovic by měla začít stárnout.

Vzhledem k úrovni porodnosti a migrace, realizované v uplynulých letech, můžeme očekávat masivní růst počtu dětí ve věku základní školní docházky, tedy ve věku 6–14 let. V první polovině 20. let by tak počet dětí této věkové skupiny mohl dosáhnout až trojnásobku počtu z roku 2005. Vzhledem k očekávanému poklesu počtu přistěhovalých a očekávanému poklesu porodnosti by však tento stav měl být pouze dočasný a ve druhé polovině 20. let by měl počet dětí ve věku povinné školní docházky (6–14 dokončených let) začít klesat.

O nutnosti zvýšení současných kapacit základní školy není pochyb. Vzhledem k očekávanému vývoji obyvatelstva však navýšení kapacit základní školy není jediným opatřením, které by bylo vhodné v této souvislosti vykonat. Spolu s rozšířením kapacit mateřské a základní školy je nutné se připravit také na celkové předpokládané navýšení počtu obyvatel, s čímž souvisí řešení dopravy (ať již osobní nebo hromadné) či zajištění dostatečných a lehce dosažitelných zdravotnických služeb. Velmi důležitá je také příprava na stárnutí populace, která při včasné řešení předejde vzniku mnohých problémů. Nabízí se rozšíření sociálních služeb či výstavba domova důchodců (pozemek pro jeho výstavbu je zahrnut v územním plánu obce).

Pro nás je však v tuto chvíli zásadní navýšení kapacit základní školy, které je v současnosti jedním z nejpálčivějších problémů obce. Na základě získaných informací, vypracovaných analýz a prognózy se kloním k navýšení kapacity základní školy v Šestajovicích na přibližně 400 žáků. Tato kapacita by sice ve dvacátých letech nepokryla zcela očekávaný počet žáků, nicméně do budoucna by jí i po poklesu úrovně plodnosti a migrace v Šestajovicích vzhledem ke spádovosti školy i pro děti z Jiren a plánované výstavbě v Horních Počernicích (a v jejím důsledku snížení momentálních volných kapacit tamních škol) nemělo hrozit „vylidnění“.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Česko. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Vyhláška č. 48 ze dne 18. ledna 2005 o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 11, s. 319-327. Dostupný také z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/sb011_05.pdf>.
- Česko. Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2004, částka 190, s. 10262-10324. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/sbirka/2004/sb190-04.pdf>>.
- ČSÚ. 2004. *Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2003* [online]. Kód 4007-04. Zveřejněno dne: 22.7.2004. [cit. 2008-08-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/p/4007-04>>.
- KALIBOVÁ, Květa. 2001. *Úvod do demografie*. Praha, Karolinum, 2001. 52 s. ISBN 80-246-0222-9.
- KUČERA, Tomáš. 1998. *Regionální populační prognózy: teorie a praxe prognózování vývoje lidských zdrojů v území*. Praha, 1998. 101 s. Disertační práce. Univerzita Karlova. Přírodovědecká fakulta.
- OUŘEDNÍČEK, Martin, POSOVÁ, Darina. 2006. Suburbánní bydlení v Pražském městském regionu: etapy vývoje a prostorové rozmístění. In OUŘEDNÍČEK, Martin (ed.). *Sociální geografie Pražského městského regionu*. Praha: Univerzita Karlova, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2006, s. 96-113. ISBN 80-86561-94-1.
- OUŘEDNÍČEK, Martin. 2002. Suburbanizace v kontextu suburbanizačního procesu. In SÝKORA, Luděk (ed.). *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002, s. 39-54. ISBN 80-901914-9-5.
- PAVLÍK, Zdeněk, KALIBOVÁ, Květa. 2005. *Mnohojazyčný demografický slovník, český svazek*. Praha: Česká demografická společnost, 2005. 182 s. Acta Demographica XV. ISBN 80-239-4864-4.
- PAVLÍK, Zdeněk, RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka, ŠUBRTOVÁ, Alena. 1986. *Základy demografie*. Praha, Academia, 1986. 736 s.
- PERLÍN, Radim. 2002. Nízkopodlažní výstavba v územních plánech obcí v zázemí Prahy. In SÝKORA, Luděk (ed.). *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002, s. 141-156. ISBN 80-901914-9-5.

- PTÁČEK, Pavel. 2002. Suburbanizace v USA a Německu: zdroj inspirace i poučení. In SÝKORA, Luděk (ed.). *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002, s. 55-80. ISBN 80-901914-9-5.
- PUDLOVÁ, Petra, OUŘEDNÍČEK, Martin. 2006. Změny sociálního prostředí v zázemí Prahy jako důsledek suburbanizace. In OUŘEDNÍČEK, Martin (ed.). *Sociální geografie Pražského městského regionu*. Praha: Univerzita Karlova, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2006, s. 128-142. ISBN 80-86561-94-1.
- ROUBÍČEK, Vladimír. 1997. *Úvod do demografie*. Praha, Codex Bohemia, 1997. 352 s. ISBN 80-85963-43-4.
- Struktury systémů vzdělávání, odborné přípravy a vzdělávání dospělých v Evropě* [online]. Eurydice. 2003. [cit. 2008-06-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.uiv.cz/clanek/163/1208>>.
- SÝKORA, Luděk. 2002. Suburbanizace a její důsledky: výzva pro výzkum, usměrňování rozvoje území a společenskou angažovanost. In SÝKORA, Luděk (ed.). *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002, s. 9-20. ISBN 80-901914-9-5.
- ŠNEJDOVÁ, Iva. 2006. Změny ve vzdělanostní struktuře obyvatelstva Pražského městského regionu. In OUŘEDNÍČEK, Martin (ed.). *Sociální geografie Pražského městského regionu*. Praha: Univerzita Karlova, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2006, s. 114-126. ISBN 80-86561-94-1.
- TESÁRKOVÁ, Klára. 2007. *Průmět regionální populační prognózy do vývoje vzdělávací soustavy v ČR*. Praha, 2007. 108 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Přírodovědecká fakulta.
- URBÁNKOVÁ, Jana, OUŘEDNÍČEK, Martin. 2006. Vliv suburbanizace na dopravu v Pražském městském regionu. In OUŘEDNÍČEK, Martin (ed.). *Sociální geografie Pražského městského regionu*. Praha: Univerzita Karlova, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2006, s. 79-95. ISBN 80-86561-94-1.

PŘÍLOHY

Tab. 19 – Místo bydliště žáků 1. třídy dle základních škol

1.třída	Škola								Celkem
Místo bydliště	HP Chodovická	HP Ratibořická	HP Spojenců	HP Stoliňská	Jirny	Klánovice	Újezd	Zeleneč	
Horní Počernice	16	55	27	13	0	0	0	0	111
Jirny	2	2	0	0	19	0	0	0	23
Klánovice	0	0	0	0	0	34	0	0	34
Šestajovice	0	2	0	0	16	5	3	0	26
Újezd n. Lesy	0	1	1	0	0	3	100	0	105
Zeleneč	4	2	0	0	0	0	0	23	29
Jiné	3	15	2	10	2	12	13	0	57
Celkem	25	77	30	23	37	54	116	23	385

Poznámka: HP – Horní Počernice

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

Tab. 20 – Místo bydliště žáků 5. třídy dle základních škol

5.třída	Škola								Celkem
Místo bydliště	HP Chodovická	HP Ratibořická	HP Spojenců	HP Stoliňská	Jirny	Klánovice	Újezd	Zeleneč	
Horní Počernice	38	39	22	17	0	0	0	0	116
Jirny	2	1	0	0	7	1	0	0	11
Klánovice	0	0	0	0	0	31	0	0	31
Šestajovice	2	4	0	0	9	11	0	0	26
Újezd n. Lesy	1	0	1	0	0	1	66	0	69
Zeleneč	2	3	0	0	0	0	0	6	11
Jiné	7	14	3	12	1	12	4	3	56
Celkem	52	61	26	29	17	56	70	9	320

Poznámka: HP – Horní Počernice

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

Tab. 21 – Místo bydliště žáků 6. třídy dle základních škol

6.třída	Škola						Celkem
Místo bydliště	HP Chodovická	HP Ratibořická	HP Stoliňská	Klánovice	Šestajovice	Újezd	
Horní Počernice	35	43	25	0	0	0	103
Jirny	2	1	1	1	7	0	12
Klánovice	0	0	0	29	0	0	29
Šestajovice	0	0	0	2	4	1	7
Újezd n. Lesy	0	0	0	1	0	44	45
Zeleneč	1	0	6	1	0	0	8
Jiné	18	14	10	16	2	2	62
Celkem	56	58	42	50	13	47	266

Poznámka: HP – Horní Počernice

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty

Tab. 22 – Místo bydliště žáků 9. třídy dle základních škol

9.třída	Škola						Celkem
Místo bydliště	HP Chodovická	HP Ratibořická	HP Stoliňská	Klánovice	Šestajovice	Újezd	
Horní Počernice	58	38	38	0	0	0	134
Jirny	0	0	0	2	7	0	9
Klánovice	0	0	0	32	0	0	32
Šestajovice	0	0	1	14	6	0	21
Újezd n. Lesy	2	2	0	2	0	61	67
Zeleneč	8	0	5	0	0	0	13
Jiné	12	10	9	4	1	6	42
Celkem	80	50	53	54	14	67	318

Poznámka: HP – Horní Počernice

Zdroj: Vlastní evidence základních škol, vlastní výpočty